

Schenckelius detectus: seu, MEMORIA ARTIFICIALIS HACTENVS OCCVLTATA,

AC A' MVLTIS QVAM DIV DESIDERATA:

Nunc primum in gratiam optimarum artium, ac sapientiæ studiosorum luce donata.

A' I. A. P. G. S. P. D.

Hanc artem Principes & alij nobiles, cùm Ecclesiastici, tum seculares addidicerunt, exercuerunt, & mirificè probarunt, vt ex sequentibus notum fiet.

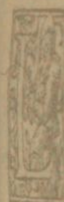
Tantum scimus, quantum memoria tenemus.

LVGDVNI,
Apud Bartholomæum Vincentium.

M. DC. XVII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ADMODVM ILLVSTRI, *ac ſtrenuo viro nobili Rudolpho de Schauvvenſtein, Domino de Richennau, Equiti S. Marci, Duci militum in Præſidio Regio Lugdunenſium, &c. D. Domino ſuo Clementiſsimo.*

LActeum illud eloquentię flumen, vir ſtrenuiſſime, lib. 1. de Finibus, inquit. *A diis immortalibus, nihil florentius, nihil præſtabilius hominum vitæ datum ſapientia.* Ac alibi: principem omnium virtutum ſapientiam, quam Græci σοφίαν vocant, affirmat. Quin imo Parad. 6. ex doctorum ſententia ait: *Niſi ſapientem liberum eſſe neminem:*

quod idem luculentius lib. de amicitia probat, vbi *negat quemquam virum bonum esse nisi sapientem.* Hisce grauioribusque momentis adducti, omnes quidem sapientiam desiderant, inquirunt, ac inquirendam, honoréque afficiendam monent: sed qui facem lampadémque accensam ad hanc inquirendam prætulerit adhuc vidi neminem: desiderarunt eam, qui se cùm antiquorum, tum recentiorum Philosophos venditarunt: Alius in Cyri institutione eam inquisiuit; magni faciendam præcepit Isocrates, vbi inquit, τοὺς νοῦν ἔχοντας περὶ πολλοῦ ποιοῦ, καὶ θεράπευε. pluresque alij quos hîc recensere nihil attinet. Hanc igitur compendiosam, ac regiam ad sapientiam viam ex politiorum auctorum monimentis eruere conabor: ita vt omnes non vulgi tru-

tina, ſed prudentum ſtatera rem pond rantes facilè aduertent, cur adhuc tam pauci ſapientiæ arcem inuaſerint, licet eam variis arieti- bus quaſſare conati ſint. Sed in- quis cum illo,

ἄγε μοι τόδε εἰπὲ ϗ ἀτρεκέως κατάλε- ξον. Animum igitur parumper ad- uerte, paucíſque id tibi demon- ſtraro. Nemo in ſanioribus Aca- demiæ ſpatiis verſatus Philoſo- phus, vnquam ſine mediis ad fi- nem optatum perueniri poſſe di- xerit. Quotus quiſque tam ab- ſurdus ἰατρὸς extitit, qui genera- tionem ſine matre fieri poſſe affir- marit. Nullum denique tam ru- dem ac ignarum fore exiſtimo, qui aquam ſine vrna, aut alio inſtru- mento concauo hauriri putarit. Attamen tales ſunt, ſunt, inquam, illi qui ſe ſapientiam ſine memo- ria acquirere poſſe paſſim exiſti-

mant : cæterum vt hoc probem nihil ſatius arbitror, quàm ſi memoriam ſapientiæ genitricem, conſeruatricem, ac auctricem ex optimis quibuſque auctoribus monſtraro. Ac imprimis tota Ethnicorum antiquitas huic ſententiæ ſuffragatur, quæ, Polybio teſte, ſapientiam in ianuis templorum hiſce verbis pingebat: *Vſus me genuit, peperit memoria*, σοφίαν *me vocant Græci, vos ſapientiam, ego odi homines ſtultos, &c.* A noſtra ſtat parte, vt cum Tullio loquar, Deus ille Philoſophorum Plato, in Timęo, inquiens, *Muſarum mater memoria eſt.* Et in epiſt. ad Dionyſ. μεγίστη δὲ φυλακὴ, τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν, οὐ γάρ ἐστι τὰ γραφέντα μὴ οὐκ ἐκπεσεῖν. Nobiſcum facit Sabellicus lib. 10. cap. 9. *Aliquid*, ait, *vidit ſapiens Poëta, qui muſarum memoriam dixit matrem.*

Nec

Nec à nobis recentiores ac Neoterici abeunt, ex quibus vnus instar omnium sit Adamus Bruxius Medicus, ac huius nostræ artis cultor eximius, sic in libro suo artis memoriæ scribens. *Quemadmodum enim verissimè mater ignorantiæ obliuio dicitur: ita non minùs verè etiam musarum mater memoria appellata fuit.* Sed, inquiet, non nemo sciolus, memoriam naturalem sapientiæ genitricem non inficias iuero, at memoriam tuam artificialem ad hanc aliquid adferre vtilitatis penitùs negarim: quanquam huius tela, vel, vt verius loquar, calumnias & quisquilias facilè auctoritate Ciceronis, D. Thomæ, ac aliorum primæ notæ scriptorum retorquere possem: tamen ad horum impudentiam, & ignorantiam magis redarguendam, exempla aliquot post homi-

num memoriam inaudita,& penitus diuina noſtræ artis ante ob oculos ponam, quam artem ipſam detegam: planè confidens os blatteroni obſtinctum , & igniculum huius artis in ingentem flammam in animis hæc volitantibus oculis pererrantium accenſum iri : atque ita me ex eâdem fidelia duos parietes dealbaturũ. Porro de me, vt quod res eſt dicam , næ mirificè incenſus fui perlectis his exemplis ad hæc κειμήλια inquirenda,& quibus quibus modis poſſem memoriam excolendam. Quare in primis è re mea putaui huius artis coryphæos adire: Ariſtotelem itaque de memoria & recordatione, Platonẽ in Theæteto vel de ſcientia , Quintilianum lib. 11. Plotinum lib. de dubiis animæ. Ciceronem lib.2. de Oratore , ac lib.3. ad Herennium. D. Thomam 2. 2.

q. 49. a. 1. resp. ad 2. percurri: sed cùm hi (si ab vno auctore ad Herennium abiero) more suo, vel artis celandæ causa, nimis obscurè, meo iudicio, hac super re scriberent: commentatores, alióśque mihi consulendos putaui. Peruolui igitur Iacob. Ludou. Stræbeum, Antonium Maioragium Commentatores in libros de Oratore, Gratolorum, Adamum Bruxium, alióśque. Interea autem temporis plurimùm præ cæteris extolli audio hominem Belgam, nomine Lambertũ Schenckelium ob felicem cùm scriptionem, tùm doctionem artis nostræ: ita vt Pragam virum conueniendi consulendíque gratia cogitarem: à quo tamen proposito nõnullis rationibus dimotus fui, ex quibus facile caput erat, quod iuramento auditores obstringeret (cuius exempla

aliquot Lugduni apud eius vxorem vidi) ne quenquam auditæ artis participem facerent. Quare profectione omiſſa in alia omnia abeo, viros quâ doctrinâ, quâ auctoritate eximios, huius excellentiſſimi Doctoris olim diſcipulos, quibus quibus modis poſſum obteſtor, vt hac in arte mihi adiumento ſint, qui cæteris in rebus mihi largiſſimam ſuam offerunt operam, ſed in hac ſe iuramento impediri inquiunt. Quid plura? ſtomachabũdus ex ædibus pedem refero, animi pendeo, & quorſum me vertam neſcio. At ecce tibi dum paucis poſt diebus locum quendam ingredior, qui in, neſcio quo fato, libellum artificialis memoriæ Lamberti Schenckelij reperio, maiore, quàm Atrida Dardanio triumpho, lætitia geſtio, magna auiditate confectim lectio-

nem

nem aggredior : at cùm προσέχω τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, ecce tibi ignota ſe offert vocabulorum turma, vt iam non verba, nedum ſenſum aſſequar : quapropter omnem meam curam, induſtriam, diligentiam ad legendum & coagmentationem ſyllabarum, ceu ad conditiones, ſine quibus non (vt cum Philoſophis loquar) hic theſaurus comparari poterat, conuerti : lego, relego, voluo, reuoluo : donec tandem perfectè ſcripta, quod Schenckelius impoſſibile affirmat aſſequor. Sed quorſum hæc, horſum vir ſtrenuiſſime, ne forſan D. Lambertus Schenckelius, ſi adhuc corpore, fama nunquam moriturus, ſuperſtes ſit, auráque veſcatur, aut eius neceſſarij iniuriarum me accuſent, quod artem his tanto precio comparatam (ſi quidem multis vigenti ne grauius quid di-

cam constiterit coronatis) illi tanto labore auctam aliis patefaciam: verùm cum nullo Sacramento deuinctus, à nullo edoctus: sed proprio marte mirũ illum Schenckelij modum assecutus sim, quod haut scio an vlli vnquam successerit, aut successurum sit, ecquis iure mihi vitio verterit, si mihi repertum thesaurum cum aliis communicem, in quo acquirendo & augendo meritò omnis humana decertaret industria? nemo sanè, nisi qui, vt cum Luciano loquar δῆλός ἐστι συκοφαντῶν. Verum enim vero, cùm homines sint, vt inquit ille, ὡς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι. Sic duas aduersariorum acies in me conuersas video, alteram hastatis ac prætorianis militibus instructam: alteram vero velitibus ac fungis, hi hastis in me amentatis iaculabuntur calumniantes me

non

non ſatis dilucidè ac ſincerè au-ctorem vertiſſe, aut explicaſſe: il-li verborum tonitrua ac fulmina in me conijcient ſtomachantes, me tantam támq; excellentem artem lippis & tonſoribus notam facere. Horum vtrûmque cornu dextro quippe & ſiniſtro cùm me obie-ctum aduerterem, de ſummo ali-quo patrono, ſub cuius vmbra & tutela deliteſcerem, cogitare cœ-pi. Elegi excellentiam tuam præ cæteris, ſperans, me Veneri ſuem non eſſe, vt tritum iam factum adagium habet, immolaturum, præſertim cùm ſcriptores huius artis ad dynaſtas, & principes vi-ros confugiſſe notarem. D. Lam-bertus Schenckelius quidem, ex-tra omnem controuerſiæ aleam noſtræ ætatis princeps memoriæ artificialis, ad Erneſtum Archie-piſcopum Colonienſem, & Du-

cem Bauariæ, &c. Doctor Adamus Bruxius vero ad Mauritium Lantgrauium Hassiæ, &c. & alij ad alios. Confido autem, planeq; mihi persuasum habeo, te quâ in omnes es humanitate, ac comitate hoc nostrum leuidense opus, æquo, bonóque animo suscepturum, donec vniuersitatis ille molitor, secundum meam peregrinationem, maiores facultates, quietem, ac copiam librorum maiorum concesserit: horum quanta penuria premor, nemo ignorat, modò me non ignoret, ad hos, inquam, vbi reuersus fuero, alia te digniora meditabor. Porro cùm verbosior hactenus fuerim, iustóque magis calamo frena laxarim, tuas laudes, quas alioquin non dicendo exornare; sed recensendo percurrere in animo habueram, silentio inuoluam: cùm quod di-
tioris

tioris id ſit ingenij, tum quod tibi vt omnibus non vmbram, ſed virtutem ipſam ſectãtibus moleſtum futurum ſciam proprias virtutes intueri. At quî hoc ſcis? inquiet quis. Scio, ſcio, inquam, idque non coniectura, ſed reapſe. Nam equeſtrem ordinem tibi ob virtutis ornamenta ab Henrico magno oblatũ declinaſti, ſubterfugiſti, repudiaſti; quem tamen tum ob tua, tum ob parentis tui Rudolphi à Schauvvenſtein in Reges Franciæ merita honeſtiſſimo titulo ſuſcipere potuiſſes: de huius, quia propriis ſumptibus ex proprio ęrario copias in Galliam duxit, ac pars magna victoriæ extitit: cuius virtute, & in rebus bellicis peritia, poſtea allecta & incitata Res Bernenſium publica in Ducem eum exoptarunt, elegerunt, crearunt; atque huius adiumento feliciter contra Du-
cem

Sabaudiæ bellum confecerunt. Sed vtinam illi aliquantiſper acquiſita laude & honore gaudere licuiſſet, ac non tanto viro, oppidum illud Sabaudiæ nos priuaſſet. Sed quid queror, cum τὸ τελευτῆσαι πάντων, ἡ πεπρωμένη κατέκρινε. vel vt Poëta neſcitur quis:

πάντας ὁμῶς θνητοὺς εἰς ἀΐδης δέχεται.

At, *Vlrtuti mors nulla iacet, vacat vndique tutum*
Illæſum ſemper gloria nomen habet, &c.

Ob tua, quia Henrico Magno à conſiliis bellicis facilè princeps ac fidiſſimus extitiſti: quare, & ad ſecretiſſima te adhibuit, lecto adhuc affixus frequenter te accerſiri iuſſit, tibi vt fratri vel proximo conſanguineo omnia confidit. Cuius fidelitatis tuæ memor Regina noſtra prudẽtiſſima iuxtà ac pientiſſima, Henrico IV. marito ſuo

per

per facinus post hominum, memoriam sceleratissimum priuata, ad te vt ad sacram anchoram primo confugit, tuam fidem operámque expetiit, cui eam ambabus, vt inquiũt, manibus obtulisti, seruasti, ac inuiolatam custodisti. Hæc igitur & alia tua in Regum Franciæ merita, eam vnà, cum proceribus Regni impulerunt, vt tibi Emporium totius Galliæ nobilissimum, florentissimam secundùm Lutetiam ciuitatem concrediderint, in tuam tutelam & protectionem tradiderint. Cæterum non inter Galliæ, Germaniæque duntaxat limites se tuum nomen & laus continuit: sed & ad ipsos Italos, Venetos puta euolauit, qui te suspiciunt, venerantur, & omni honore, vt æqui rerum æstimatores dignum iudicant. Cùm enim nomine totius Patriæ ad societatem

incun-

ineundam & ſartam tectam ſeruandam miſſus eſſes, te ob prudentiam ſingularem,& inuſitatam quà in bellicis, quà in ciuilibus rebus ſapientiam, equitibus S. Marci aſcripſerunt, aliíſque honoribus ac præmiis proſecuti ſunt. Sed ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς σοῦ πράξεις καταριθμησαίμεθα. Quare vela contraho, & vt hoc quale quale grati animi monimentum, æqui, boni conſulas, etiam atque etiam rogo. Lugduni ex Muſeo meo. CIƆ IƆC XVII. ipſis kalendis Februariis.

I. A. P. G. P. D.

CANDIDO LECTORI.

IΑτερὸν δεῖ διδόναι τὰς εὐθύνας, inquit summus Philosophorum Aristoteles 3. Polit. quod multo magis iis faciundum existimo, quibus tractatum aliquem ad incudem reuocare animus est. Quare & ego nihil antiquius habui quàm vos beneuolos Lectores huius mei instituti tribus facere certiores. Cùm in variis Academiæ spatiis, vbi hactenus optimarum artium causa versatus sum, multis paßim cognitum esset me D. Lamberti Schenckelij librum de Artificiali memoria poßidere, nobilißima quæque ingenia me adeunt, ac tantum thesaurum à me extorquere conantur, quibus ego abundè me satisfacturum, cùm ad intermissa studia reuersus fuero, affirmo: verùm illi, vt saltem

ſaltem eo, quo à Schenckelio conſcriptus eſt modo, ſuis ipſorum impenſis patiar prelis committi inſtant. Ego è contrario nefas aiebam alterius lucubrationes abſque auctoris venia in lucem remittere: illi cachinnis me excipientes vbi in libello hoc interdictum inquirunt. Quapropter cum hac reſponſione me minime conſiſtere poſſe aduerterem: velificatione vti cœpi: imprimis inquiens, vt à præcipuis quibuſque bibliopolis eum literis peterent, in ignoto forſitan aliquo terrarum angulo hanc gemmam deliteſcere: hoc vbi ab ipſis non impigre factitatum ſcirem, præſertim à concionatoribus, quibus hæc ars vel maxime vtilis eſt, cùm nouerim nonnullos qui huius artis præſidio, quam tamen primoribus duntaxat labris attigerant, vna hora concione audita vel lecta: alterâ ſumma cum laude & admiratione auditoribus repeterent, quid dico repeterent,

terent, ſed vt propriam venditarent, & de ea triumpharent: hoc, inquam, cum ab his factum, nec tamen, quicquam impetratum ſcirem, aliò confugi, ac breui me forſan Lugdunum Gallorum tranſportaturum dixi, ibique acceſſurum D. Lamberti Schenckelij vxorem quæ illic moratur, & abs ea, ſi quædam reliqua huius artis exemplaria habeat, me precibus ac pretio comparaturum iiſq; tranſmiſſurum. Quare vt Lugdunum attigi, eandem honeſtam matronam conueni, illámque de voto certiorem feci, quæ vix, audito deſiderio, me quàm humaniſſimè ſuſcipit, omniaq; quâ manu ſcripta, quâ exẽplaria impreſſa, quæ quidẽ in poteſtate ſua habebat, mihi oſtendit: at nullum quod mihi ſummo dolori erat, huius libri exemplar poſſidebat. Quapropter cùm interea variæ variis ex locis mihi à meis neceſſariis adferrentur plenæ huius artis deſiderio literæ, quibus

bus diutiùs reniti nefas ducebam, animum ſerio eò conuerti, vt ea ſaltem quâ poſſem, licet non ea quâ vellem, eis ſuccurrerem ratione. Librum ſuccisiuis horis præ manibus accipio, eúmque verto, notas hinc inde addo, quæ minus ad ſtomachum faciebant, reſcindo, & vtiliora meo iudicio ſubſtituo: hoc dum tertiùm feciſſem, nec mihi ipſi ſatisfeciſſem, ecce tibi alios huius artis peritos conuenio, iis propoſitum aperio, & vt quid hac de re iudicent, mihi indicent obnixè rogo, dicens quod ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου : quorum alter, ἥ δ' ἐμοὶ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή: *tibíque auctor ſum, vt ne adeò artem tam nobilem detegas, vt & rudiores eam palpent.* Oportet enim artes aliquas eſſe ſecretas, arcanáque myſteria relinqui peculiaria & propria Philoſophis, qui in inueniẽdis iis operæ plurimum ſtudijq; conſumpſerunt, varia id-

circo

circo voluptatum & delectationum genera, in quibus alij plures sæpè dies & noctes collocant, deserendo. *Quod concilium cùm ex optimo pectore depromptum ſcirem, extẽplo propoſitum, vt puto in melius commutaui, mea ſubtraxi, & auctoris ipſius ſubſtitui; tum quod minus inuidioſum; tum quod lectoribus gratius id futurum conſiderem: quæ tamen ita temperaui, vt quibus hebetior eſt in pectore ſenſus ab iis arcerem; quibus verò politum atque limatum ingenium facilè intelligerentur. Nam ſi ego (qui me tardiorem libenter fateor) abſque vllo duce auctorem aſſecutus ſim, quod ipſus ἀδύνατον exiſtimat Schenckelius, quid ni illi, quibus diuiniora conceſſa ſunt ingenia, præſertim cùm omnes fermè ab iis diſcuſſerim tenebras! Ceterùm meos admonitos velim, vt peracta mea peregrinatione locupletiorem clarioremve à me hac ſuper re tra-*

cta tum

ctatum expectetis, ac hæc vestra à Theonum ac Momorum dentibus, & morsibus defendatis: mallem enim vt cum blattis & tineis chartæ meæ rixentur, quam vt in publicum, nisi vos sic velletis, prodirent. Porro dum huc in epistola hac exaranda peruenissem, contigit vt in præsentia viri alicuius nobilitate iuxtà ac auctoritate maximi, à docto, cætera sanè viro mihi obiiceretur, nonnullis ingenium agrestioribus & naturalem & artificialem pessum iri memoriam, dum pertinacius illi insistunt quod assequi nequeunt. Huic quanquam ex tempore satisfecerim dicendo Philosophia & Logica artificiali minime lædi naturalē, quin potius perfici: tamen domū reuersus animū subiit idem & inclyto Oratori Ciceroni olim obiectum, ideóque illis qui eidem etiamnum adhærent sententiæ, viri excellentissimi quam meis ipsismet malui respondere verbis: sic lib. 2. de

Oratore

Oratore ſcribentis. Neque verum eſt quod ab inertibus dicitur opprimi memoriam imaginum pondere, & obſcurari etiam id, quod per ſe natura tenere potuiſſet. Vidi enim ego ſummos homines & diuina propè memoria, Athenis Carneadem: in Aſia, quem viuere hodie aiunt. Sceptium Metrodorum, quorum vterque tanquam literis in cera, ſic ſe aiebat imaginibus, in iis locis quos haberet, quæ meminiſſe vellet, perſcribere. *Certè multa hic de vtilitate huius artis & iucunditate in medium adferre poſſem, quamplurima inuſitata ac prope diuina exempla, quæ tamen ne Epiſtolæ limites tranſgrediar negligo. Nihil dico de Mithridate Rege Ponti, qui Galena & Plinio locupletiſsimis teſtibus*, vigintiduobus diuerſis nationibus imperabat, cuíque ſua

lingua ius dicere solitus erat, & pro concione singulos sine interprete affari. *Prætereo Rauennatem de quo sic Sabellicus lib. 10. cap. 9. scriptis reliquit.* Constat memoria naturæ beneficio, augetur tamen & excolitur arte, in quo genere vnum exemplum & singulare vidit nostra ætas in Antonio Rauennate, qui multa millia rerum stans percipiebat animo, & eo, quo accepta essent ordine, memoriter reddebat: sed hæc artificij sunt non naturæ, &c. *Hæc, inquam, sexcentáque alia breuitati studens prætereo: attamen vnum, alterúmve à nostro auctore huius libelli præsidio editum exemplum, & à iuratis testibus approbatum, huc post Epistolam, lætiùs apponere, non abs re futurum iudico. Vale beneuole Lector, ac S. Hieronymi & Erasmi sententiæ memor esto,*

quorum

quorum alter sic ex Plinio lib 1. epist. 13. habet : Optima quæque malunt contemnere plerique quàm discere. *Alter verò de vtilit. Colloq,* Nihil turpius quàm reprehendere quod non intelligas.

SPECIMEN ARTIS MEMORIÆ

MARPVRGI HASSORVM XXIX. XXX. SEP. & I. Oct. Styl. Vet. anni MDCII. exhibitum.

CVM forte occaſio ſe ita obtuliſſet, vt Lambertus Schenckelius Duſilvius non longe à ſuſcepto itinere, Academiam viſeret Marpurgenſem, vt ſuam in docenda ARTE MEMORIÆ operam rerum excellentium Amatoribus offerret; permiſſu Superiorum affixis nonnullis locis ſchedulis, ſuã præſentiam & Profeſſionem indicauit. Contigit autem, vt à celebri quodam Profeſſore inuiſceretur, qui nonnullis auctor fuit, vt eam artem diſcerent. Cúmque ipſi forte fortuna obuiam fa-

ctus, ageret pro suo in ignotum fauore gratias, iuberétque cogitare, qua in re viciſſim ipſi aut ſuis poſſet gratum facere; reſpondit nihil ſi optare aliud, quàm ſpecimen vel in XX. tantum ſententiis videre. Qua cauſa factum eſt, vt die XXIX. Sept. Styli veteris anni, M. DCII. hora octaua matutina conuenerint ad ædes celeber. ac magni illius Philoſophi & Profeſſoris D. Rudol. Goclenij, Clariſſ. vir ac D. Henricus Ellenbergerus, præclarus Medicinæ Doctor & Profeſſor, D. Matthias à Süchten Dantiſcanus Boruſſus & M. Chriſtophorus Bauneman Major ſtipendiariorum; petítque Schenckelius à D. Goclenio & D. Elleubergero dictari XXV. ſententias, quas ipſe calamo excepit, præpoſita cuique nota Arithmetica, deinde intro vocauit ingenuum ac doctum adoleſcentem Dn. Iuſtum Iungmannum Caſſellanum Heſſum Iuris ac Philoſophiæ ſtudioſum, cui eæ omnes ordine prælectæ ſunt à Schenckelio, ſingulæ bis interiecto aliquantulo more; omnibúſque dictis, tacitus aliquantiſper ſedit, deinde exorſus

loqui:

loqui à prima ad vltimam ordine recto & retrogrado ab hac ad illam, sine mora, hæsitatione aut errore recitauit. Cum verò bis térve euenisset, vt dictionem vnam alteri præponeret; ac bis, vt synonymum pro synonymo, in quibus facillimus est lapsus, ita pro, sic; limites, pro fines: vnico hoc verbo admonitus: dic ordine, dixíne ita? Synonymum ponis: statim & eadem substituit vocabula, & suo ordine. Postremo intercalari ordine quolibet expresso numero statim sententiam: aut dicto primo cuiuslibet sententiæ vocabulo, confestim numerum indicauit. Tum rogauit Dn. Iungmannum Schenckelius, an vellet aliquas præterea sententias adiici? alacri animo XXV. alias addi optauit. Verùm Schenckelio respondente, nimis multas fore, quindecim petiit; quas arti applicatas, eadem dexteritate ac promptitudine qua superiores, quolibet ordine & separatim; & cum aliis coniunctim intercalari repetiit: fuerunt autem sententiæ sequentes:

1 *Omnia sunt fucata, nihil candoris in aula est.*

2 *Animus Philoſophi debet eſſe in ſagina, corpus in macie.*

3 *Vt plantæ ſæpius tranſlatæ rarò perueniunt ad frugem; ſic & ingenia vagabunda.*

4 *Plus eſt imperium acquirere, quàm accipere.*

5 *Dura via eſt, quæ ſternit iter virtutis ad arcem.*

6 *Adſenſus in re incerta, ſuſpendendus eſt.*

7 *Cæcis videntur omnia tenebricoſa & nigra.*

8 *Benefactori præmium ſemper, etſi quandoque ſero reddi ſolet.*

9 *Animus immortalis etiam in hoc breui, de vniuerſo tempore debet eſſe ſolicitus.*

10 *Qui ſeruit quocumque modo, nulla eſſe beatus parte poteſt.*

11 *Vt ferrum rubigine conſumitur, ſic memoria otio.*

12 *Noſſe Deum, & poſſe mori, ſapientia ſumma eſt.*

13 *Antiquiſsimum quodque veriſsimum eſt.*

14 *Finis ſtudiorum eſt eloquentis ſapientia, & ſapiens eloquentia.*

15 *In verè ſtudioſo ſit erudita humanitas,*

huma-

mana eruditio.

16 *In tota vita discendum est, mori.*

17 Dente nucem frangas, si cupis esse nucem.

18 *Virtus sola potest facere & seruare beatum.*

19 *Mortis dies noua vitæ natalis est.*

20 *Facilius est iniuriæ, quàm beneficio vicem reddere.*

21 *Mola salsa litant, quibus thura non sunt.*

22 *Nihil iucundius, quam temporis bene collocati memoria.*

23 *Luxuriæ soboles est egestas; diuitiarum superbia.*

24 *Dulces, post acta, labores: & quod fuit durum pati, meminisse iuuat*

25 *Quod latet in corde sobrij, natat in lingua ebrij.*

26 *Duæ sunt alæ, quibus subuolatur in cœlum, Arithmetica & Geometria.*

27 *Deus gratã de se famã in artibus sparsit.*

28 *Sicut radiis suis sol collustrat lunam; sic Christus Ecclesiam suo spiritu.*

29 *Voluptates commendat vsus rarior.*

30 *Crudelis est in se ipsum, qui famam negligit.*

31 *Doctus eques, debet rusticus ire pedes.*
32 *Qui non colunt virtutem, non sunt nobiles.*
33 *Vel maxime nitet virtus in arduis.*
34 *Virtus pressa, prementes opprimit.*
35 *Qui semel verecundiæ fines transiit, eum oportet gnauiter esse impudentem.*
36 *Ille careat successibus, qui ex euentu acta iudicat.*
37 *Vis consilij expers mole ruit sua.*
38 *Qui ad pauca respicit, facile fallitur.*
39 *Timiditas ignorantiam, audacia temeritatem arguit.*
40 *Iuuandi non oppugnandi sunt, qui nobis iecêre fundamenta sapientiæ.*

SI inter alias à Dominis aliquæ dicerentur sententiæ paulo tritiores, quas coniiciebat, Dn. Iungmannum antea memoriter scire, id sincerè Dominis indicauit Schenckelius; aliasq́ue illarum loco accepit. Si quoque aliquæ iusto breuiores videbantur, petiuit addi aliquid: vt factum in 23. & 24.

Sequenti die XXX. Septembris, denuo conuenerunt supra nominati Domini ad ædes D. Matthæi Schrodij pharmacopolæ, hora nona, & ab eisdem di-

ctata

ctata ſunt quinquaginta vocabula à Schenckelio excepta ; & intro vocato Dn. Iungmanno, ſingula ſemel prælecta, relicto ipſi paululum moræ, ad cogitandum, & applicandum arti; deinde à primo ad vltimum ordine recto ; ab hoc ad illud retrogrado; poſtea intercalari, quocumque numero dicto, ſubiecit vocabulum; & contra, nominato quolibet vocabulo, numerum, ſine mora, hæſitatione vel errore.

Interrogauit Schenckelius an placeret Dominis plura dare, vtdelicet: numerum illum duplicatum? quod deſiderabat quidem Dn. Iungmannus, ſed reſponderunt, ſufficere: nec ſe dubitare, quin poſſit multò plura eodem modo recitare.

Poſtea Schenckelio conqueſtus eſt Dn. Iungmannus, dolere ſe, quòd non ad quinquaginta ſententias & centum vocabula eſſet proceſſum; haud dubiè ſe optime repetiturum fuiſſe, fuerunt autem ſequentia:

1 Gobius
2 Peristroma
3 Ficedula
4 Ephippium
5 Phaleræ
6 Canabis
7 Feniculum
8 Scintilla
9 Culcitra
10 Machæropæus
11 Salinum
12 Salsugo
13 Paropsis
14 Catinus
15 Salsamentum
16 Phalanx
17 Lactuca
18 Rheda
19 Symbolum
20 Cænaculum
21 Decipula
22 Condimentum
23 Stramen
24 Alauda
25 Pabulum
26 Lanus fl.
27 Cathedra
18 Pulpamentum
29 Philosophus
30 Diribitorium
31 Plaustrarius
22 Medicus
33 Armamentarium
33 Sica
35 Mendicus
36 Pecuniarum
37 Bene
38 Philostrato
39 Amicus
40 Vale
41 Corduba
42 Iesuita
43 Pontificis
44 Mulieribus
45 Satis
46 Cacodæmon
47 Penula
48 Iuueni
49 Mantica
50 Locaria

Rur:

RVrsus oblatis à Schenckelio Dominis, ducentis sententiis, in quibus se exercuerat Dn. Iungmãnus, dum specimini se præpararet, & quas iam memoria tenebat; vna cum quadraginta heri pro specimine dictitatis, quibus præpositæ erant notæ Arithmeticæ; rogauit, vt exprimerent quemlibet numerum, & Dn. Iungmãnus statim correspondentem diceret sententiam, quod factum est feliciter, non sine præsentium admiratione: cum præsertim magno id fieret numeri interuallo. E. G. dic 235. dic. 27. dic. 9. dic. 240. dic. 128. dic. 19. dic. 184. dic. 3. dic. 225. dic. 2. dic. 176. dic. 36. dic. 7. &c.

Postremò Dominis sunt oblata 250. vocabula scripta, in quibus partim se priuatim ad specimẽ præpararat, partim cum Schenckelio exercuerat, ita vt illa quoque memoria teneret; quibus iam eadem hora erant apposita 50. alia, vt cum prioribus trecenta efficerent; & petiuit Schenckelius, vt Domini quem vellent numerum proferrent: quod ita vt modo dictum est de sententiis, fecerunt: & statim Dn. Iungmãnus vocabu-

lum.

lum quodque reddidit. Si ſemel aut bis non diceret ipſam ſententiam aut vocabulum, ſeruato prorſus ordine vocum, monitus rem acu non eſſe tactam, veram aut ſententiam aut vocabulum illicò reſtituit.

Die ſubſequenti primo Octobris interfuit D. Iungmannus Concioni publicæ R.D. Doctoris VVinckelmanni Concionatoris ac Profeſſoris celeberrimi, quam etiam valdè attentè audiuerunt, vt certius de ſpecimine iudicare poſſent, Eximius Med. Doctor & Profeſſor Ellenbergerus, & D. ac M. Chriſtophorus Baunemannus, qui vnà cum Schenckelio concione abſoluta iuerunt recta ad ædes Præclariſſ. D. Goclenij, vt coram ipſis eam repeteret, quod fecit ita promptè & exactè, vt nihil ex tota concione ab ipſo eſſet prætermiſſum.

Hæc omnia ita vt ſupra fideliter relata ſunt, ſe habere teſtamur, cùm ea nobis præſentibus, videntibus, ſententias & vocabula dictantibus, geſta ſint & probata: omni fraude & dolo ſecluſis. In quorum fidem hoc veritati non minus, quàm æquitati debitum teſtimo-

nium

nium nominibus nostris subscriptis, sigillísque munitum libenter Schenckelio vel non roganti dedimus. Marpurgi Hassorum anno, mense, die suprapositis.

Rod. Goclenius L. Professor.
Henricus Ellenbergerus Med. Doctor & Professor.
Matthias à Suchten Dantiscanus Borussus.
Christophorunus Baunemans Maior stipend.

BENEVOLE LECTOR.

D. Iungmãnus aliàs priuatim aliquoties coram familiaribus concionẽ repetiuit, qui si vellet altiore vocis contentione, ornatè eloqui, quæ sic audiisset, posset sine dubio habitam concionem vel orationem (in qua ad ipsamet verba se obligare non expedit) conscenso statim suggesto, summa cum laude & Auditorum admiratione, nullo studio præcedente, quotiescunque liberet, repetere; non quasi semel duntaxat audiuisset, sed tanquam iusto ei tempore studuisset.

Ad

Ad hæc & longè maiora non ita magno labore & exercitatione, vt periculo nondum facto aliqui temerè existimant, perueniri subsidio artis potest: si se vt filios artis gerant; hoc est, si verè sint studiosi, & res ipsis cordi curæque fuerit: adeò vt nulli omnino sit præclusa ad hanc Mineruæ arcem via: nisi fortè pigritiæ inertiæque se quis dedat, ac deesse sibimetipsi maluerit quàm prodesse.

IN SPECIMEN ΜΝΗΜΟΝΙΚΗΣ CVM LAVDE EDItum in Academia Marpurgensi à Iusto Iungmanno LL.& Philosophiæ studioso diligentissimo.

Optimus est homini duplex thesaurus: vterq;
Numinis eximij mihi donum: Lingua, *memorq;*
Vis animi, quæ condi instar premiq; reponit

Expri:

Exprimitque haustas formas simulacráque rerum.
Hac valet ante alios multos virtute Iodocus.
Iungmannus, solidè docti patris æmulus. Istud
Cui fert expensum? Naturæ debet & Arti:
Ars à Natura, Natura iuuatur ab Arte,
Cuius Cattiacæ specimen mirantur Athenæ.

Rod. Goclenius Professor L.

AD D. IVSTVM IVNGMANNVM LL. STVDIOsiss. Artis memorandi Specimen edentem.

Henrici Ellenbergeri Med. Doct. & Professoris Marpurgici congratulatio extemporanea.

MIrantur multi, cur nostro tempore nemo.
Priscorum exæquet dicendo sedulitatem:
Cùm nec sit nobis rerum nunc partior vsus:
Nec forsan Latij *sermonis maior egestas.*
Iudice me causa est: memori nil mente tenemus

Doctrina

Doctrinæ, leuibus tradentes omne papyris,
Queis nostra intentè figuntur lumina: porro
Frigida ſcena ſilet ſi geſta concio priua eſt:
Ergo tibi merito gratamur Iuste, quod audes
Ingenium ſuperare tuum, doctore magiſtro
Artes Schenckelio: nam me quoque teste probaſti
Te quinquaginta dictata vocabula raptim
Ordine vel prorſum, vel retro reddere poſſe,
Immò te totidem ſapientum ſenſa virorum
Vel percepta ſemel memori de mente referre:
Perge igitur, ſpartamq́ tuam feliciter orna;
Ac te ſcire nihil credas, è diuite mentis
Pro libitu quod non poſsis depromere cella.

HVc plura ſpecimina huius artis ab eodem auctore Pariſiis, aliíſque in locis non ignobiliora edita adiicere poſſem, quæ tamen, ne remoram auidis lectoribus & rem ipſam ſpectantibus iniiciam, volens lubenſque prætereo, mihi perſuadens veros rerum æſtimatores ex his facilè coniecturam facturos de aliis. Sed hic vix tempero mihi quin longè excellentiſſimum illud M. Antonij Mureti artificialis memoriæ exemplum coronidis inſtar adiungam, quod

ſic

ſic (vt eloquentiſſimi auctoris verbis vtar) habet. Hippias apud Platonem, tanquam de magno quodam eo præſtanti bono gloriatur, poſſe ſe quinquaginta nomina, ſemel tantum audita recitare: at hoc nihil eſt, præut quæ de ſe Seneca ſcribit: huius hæc ſunt è libro 1. Declamationum: ſed cùm multa iam mihi ex me deſideranda ſenectus fecerit, oculorum aciem retuderit, aurium ſenſum hebetauerit, neruorum firmitatem fatigauerit: inter ea quæ retuli memoria eſt, res ex omnibus partibus animi maximè delicata & fragilis, in quam primam ſenectus incurrit. Hanc aliquando in me floruiſſe, vt non tantùm ad vſum ſufficeret, ſed in miraculum vſque procederet, non nego. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erant dicta, referebam: & ab iis qui ad audiendum præceptorem noſtrum conuenerant, ſingulos verſus à ſingulis datos, cùm plures quàm ducenti efficerentur, ab vltimo incipiens vſque ad primum, recitabam: nec complectenda tantum quæ vellem, velox erat mihi memoria: ſed etiam ad retinenda quæ acceperat. Hæc

Sene-

Seneca : quæ ſemper mihi mirabilia : ac prope dixerim incredibilia viſa erant, donec vidi ipſe quod nunquam credidiſſem. Habitabat Patauij in vicinia mea homo adoleſcens, genere Corſicus, honeſto, vt ferebatur & credibile erat, apud ſuos loco natus, qui eo venerat ad ius ciuile diſcendũ, quo in ſtudio ita diligenter, & attentè annos aliquot conſumpſerat, magna iam eſſet de doctrina illius hominum opinio. Ventitabat autem ferè quotidiè in ædes meas, deuexo iam & inclinato ſole, æſtas enim erat: ibique quod ædes ſatis amplæ erant, ſatíſque apricæ, aut ſub dio ambulans, & cum æqualibus ſuis iucundiſſimè colloquens, aut ſaltu, aut lucta, aut trigonali pila corpus exercens, feſſas ſtudiorum laboribus vires honeſtiſſimè reficiebat: rumor erat, tenere eum artem quandam memoriæ, cuius auxilio multa efficeret, quæ credi niſi ſpectata non poſſent: is cùm ad aures meas perlatus eſſet, cupido me inceſſit mirabilia illa & inaudita ſpectandi. Eiuſmodi enim in rebus minimè omnium auditis credulus eſſe ſoleo, viſum eſt igitur, quando ipſe

ipſe domo mea arbitratu ſuo vteretur, hoc ab eo quaſi ἐυνοίκιον exigere, vt quod ſibi commodum foret, præſente me artis ſuæ Specimen aliquod daret, ille nihil grauatus, libentiſſimo animo ſe cùm vellem, facturum reſpondit placuit, ſtatim, cum per ipſum mora non eſſet, vna omnes qui aderamus, in proximum cubiculum ingreſſi, conſedimus cœpi ego dictare nomina latina, Græca, Barbara, ſignificantia, nihil ſignificantia, tam varia, tam nihil inter ſe cohærentia, tam multa, vt & ego dictando, & puer, cui mandatum erat, vt ea exciperet, ſcribendo, & cæteri qui adorant, audiendo, atque ſpectando feſſi iam miris modis eſſemus omnes. ipſe vnus ex omni numero alacer ac recens, aſſidue plura poſſebat. Sed cnm ego ipſe modum aliquem fieri oportere dixiſſem, abunde mihi ſatisfactnm iri, ſi vel dimidiam partem eorum quæ dicta erant recitare potuiſſet: tum ille fixo ad terram obtutu magna noſtra omnium exſpectatione tacitus aliquandiu ſtetit quid verbis opus eſt? vidi facimus vt ille ait mirificiſſimum. ὁ δαιμόνιος ἐκεῖ-

-νιος.

vo exorſus loqui, plane omnia eodem ordine, nuſquam propè inſiſtens, nuſquã hæſitans, nobis ſtupeſcentibus, reddidit: deinde ab vltimo incipiens, ſurſum verſus peruenit ad primũ. Rurſus ita vt primum, tertium, quintum diceret, ac ſic deinceps omnia, quò denique quiſquam voluerat ordine, ſine vllo errore omnia referebat. Idem poſtea cùm ei iam familiarior factus eſſem, ſæpè expertus, vſquequaque verum eſſe deprehendi: ipſe mihi aliquando affirmauit, & erat ab omni iactantia alieniſſimus, ſe triginta ſex millia nominum eo modo recitare poſſe. Quodque admirabilius eſt, ita hærebant omnia in animo, vt vel poſt annum diceret, ſe quæcumque memoriæ commendaſſet, minimo negotio repetiturum: ego certè poſt multos dies facto periculo, verum comperi. Neque hoc ſatis, diuerſatur apud me Franciſcus Molinus, patricius Venetus, adoleſcens optimarum artium ſtudiis mirificè deditus, qui cùm ſe memoria parum firma eſſe ſentiret, orauit hominem vti ſe artem illam doceret. Vix oſtenderat ſe id velle; cùm Corſicus operam ſuam

ſe illi

ſe illi prolixiſſimè detulit, dictus eſt locus, dicta hora, ad quam quotidie conuenirent: nondum ſeſe vel ſeptem dies abierant, cùm ille quoque alter, nomina amplius quingenta ſine vlla difficultate, aut eodem, aut quocunque alio libuiſſet ordine repetebat. Hæc ego vix auderem literis prodere, mendacij ſuſpicionem reuerens, niſi & res adhuc recens eſſet (nondum enim annus eſt) & Nicolaum Lippomanum Petri Alexandri filium, Ioannem Lazarium Mocenium Franciſci filium, Ioannem Malipetrum Nicolai filium, Georgium Contarerum Laurentij filiũ patricios Venetos, optimos & nobiliſſimos adoleſcentes, aliósque præterea innumerabiles eius rei teſtes haberem; à quibus, ſi mentirer, vanitatem meam argui nollem: Artem verò illam Corſicus accepiſſe ſe dicebat ab homine Gallo, quo puer domeſtico præceptore vſus eſſet. Huic ego ne ex antiquitate quidem, quem opponam, habeo: niſi fortè Cyrum, quem Plinius Quinctilianus, & alij Latini ſcriptores tradiderunt, tenuiſſe omnium militum nomina. Sed hoc

hoc vt verum fatear, ſemper veritus ſum quam conſiderate atque exploratè tradidiſſent. Xenophon enim , à quo illi vel vno vel præcipuo , quæ de Cyro dicebant , accipere potuerunt , iſtud tam incredibile non dicit : ſed tantum eum tenuiſſe nomina τῶν ὑφ' αὐτὸν ἡγεμόνων, quod vt in Imperatore laudabile eſt ; ita non excedit fidem. Locus , ſi quis requirit eſt libro quinto παιδείας. Fieri autem poteſt , vt Latinorum aliquis qui locum illum Xenophontis male accepiſſet , alios poſtea auctoritate ſua in errorem induxerit : hoc enim non ſemel nouimus contigiſſe. Sed tamen , hac de re nihil affirmo. Non erit alienum , vt puto , aſcribere hoc loco diſtichon quo Simonides, qui eius de qua locuti ſumus, artis , pater fuiſſe traditur , iam octogenarius gloriatus eſt, neminem ſibi memoria parem eſſe.

Μνήμῃ δ' οὔτινά φημι Σιμωνίδῃ ἰσοφαρίζειν
Ὀγδωκονταέτει παιδὶ Λεωπρεπέος.

At Apollonius Tyaneus, cùm centum haberet annos , tum quoque memoria excelluiſſe fertur. Hactenus ex libro 3.

Varia

rum lectionum Mureti : ex quibus vel hinc meridiana luce clarius patet Senecam iuxta ac Corsicum adolescentem artificiali memoria floruisse, quod retrogardo intercalaríque ordine sua repetierint. Sed Epitomen ipsius Domini Lamberti Schenckelij, omnium lectionem, ad quam vt ad Cynosuram te dirigas, ne ab omni vento dubiisque fluctibus circumferaris errabundus, accipito.

LAmbertus Schenckelius Dulciuius, iam viginti abhinc annis artem memoriæ docens, primum in inferiori, deinde in superiori Germania, Burgundia, Francia, Auditoribus suis scientia, fidelitate, & diligentia satisfecit; qui sunt Archiepiscopi, Episcopi, Duces, Comites, Barones, Præsides, Consiliarij, Senatores, Doctores in quauis facultate, aliique magni viri, & scholastici quam plurimi; multáque ex eorum suggestione accesserunt vtilissima, quæ priorum annorum Auditores non acceperunt: ita vt iam ars absoluta, omnibúsque numeris perfecta, merito iudicari possit.

Examinatus quoque ſæpe fuit ab Epiſcopis Antuerpienſi, Leodienſi, Coloniẽſi, Herbipolẽſi, Baſileenſi, Atrebatẽſi; à Senatu quoque academico Louaniẽſi, Duacenſi, Herbipolitano, & aliis; ac poſtremo per magnificum D. Rectorem Academiæ Pariſienſis, præmiſſo examine, acceptóque iuramento, in numerum Vniuerſitatis cooptatus eſt; facta poteſtate ſupradictam artem docendi.

Poſtea iuſſu magnificẽtiſſimi D. Cancellarij Franciæ, à clariſſ. viro D. Marillac, Magiſtro Libellorum ſupplicum, ſuper arte memoriæ examinatus, ne (quemadmodum ſæpe contigit) Auditores male tempore & pecunia collocatis fallerentur: ita ipſi rationibus, & demonſtrationibus ſatisfecit, vt relatione ad Magn. D. Cancellarium facta, obtinuerit literas, ſigillo Regio munitas, quibus ipſi permittitur, per totum Galliarum regnum, artem memoriæ liberè docere; cum inhibitione, ne quis eum quocunque modo turbet: Auditores verò ne publicè aut priuatim, citra illius voluntatatem, doceãt, ſub grauiſſima pecuniæ mulcta, ſicuti ex Regio

Diplo

Diplomate latius patet.

Ars autem ipſa magnificis ornata eſt titulis à ſummis viris, Doctoribus ac S. T. Profeſſoribus, fide dignis, quorum vnus prædiuinum beneficium appellat: Alius Theſaurum perutilem Concionatoribus, Philoſophis, Medicis, Iuriſtis, Oratoribus, bonarum literarum amatoribus, cæteriſque omnibus tenacem ac firmam rerum momoriam cupientibus: rerum cæleſtium & terreſtrium tenax ac tutum ſcrinium, omnes ſui poſſeſſores locupletans: aitque memoriam augeri induſtria arte nobilitari ac perfici. quare ſi multo labore conati ſunt quam plurimi, corporis aut animi vires arte perficere, nequaquā erit indignum, hanc memorandi artem addiſcere: qua dormiens memoria excitatur à ſomno; labilis fit tenax; ignobilis nobilitate donatur; abiecta, clareſcit; parua, accipit incrementum; mouetur immobilis; mortua reuiuiſcit: quæ ſi à natura vigilans ac tenax, nobilis & clara, mobilis & viuax, aliquo in homine exſtiterit, in eo ipſo, artificio & induſtria prꝑſtantiſſimam fore pollicemur

Cui connexa eſt ars dictandi x.xv.xx. aut pluribus ſcribis, diuerſas eodem tempore materias.

Et tam celeriter excipiendi calamo, atque Concionatores, Oratores, vel Aduocati in cauſarum actione loquuntur.

Vna cum methodo ſtudendi artibus liberalibus, & grauioribus diſciplinis, minori labore, & fructu maiore: qua quis commilitones ea deſtitutos ſuperet, quamuis ingenio & induſtria præſtantiores.

Aliud præterea artificium memoriæ, neque locis, neque imaginibus indigens.

Item quomodo, præmiſſa exercitatione trium aut quatuor ſeptimarum, formari poſſint ducenda quinquaginta locorum millia intra ſpacium orationis Dominicæ, idque decies aut ſæpius in die ſine ſtudio aut labore, exactius quam alius deſtitutus arte, toto faceret anno.

Ita diſtribuere omnia & ſingula, quæ quis arti ſemel applicuit, vt ſine confuſione facilius ſeptem artes liberales, tres

ſublimiores diſciplinæ, Hiſtoriæ omnes, Conciones, Fabulæ earumque explicationes retineantur quam alius ſine hac directione, tres artes liberales, & vnam ex ſuperioribus diſciplinis, eaque habere extra memoriam, cui tantum opus eſt ſenſum retinere.

Sic diſponere artes liberales, Theologiam, Iuriſprudentiam, Medicinam, Hiſtorias ſacras & profanas: Conciones, D. Thomam, alioſque Eccleſiæ Doctores, Controuerſias, caſus conſcientiæ, quidquid denique cognitione dignum eſt, vt omnia oculis repræſententur corporeis.

Formare in memoria Bibliothecam omnium arti applicatorum librorum, & in iis contentorum; eaque vti quaſi materiali: quæ magno compararetur ſumptu, & maxima huc illuc nobiſcum moleſtia circumferretur.

Abſoluet curſum, nouem vel vndecim diebus, vnam tantum horam quotidie impendens; decima, vel duodecima, dubia ſi quæ ſe offerant ex omnibus lectionibus, proponentur: ad quæ ex tempore reſpondebitur.

Si qui in dignitate constituti, domi suæ artem audire cupiant, modo aliquot simul conueniant statuta hora, lubens quocumque loco & tempore se eis sistet.

Quod si absoluto cursu aliqui existimarent sibi non esse satisfactum (vt est perdifficile omnibus in docendo placere) submittet se arbitrorum iudicio, sine omni contradictione: vt sole clarius appareat, non nisi simpliciter & sincerè velle procedere.

Aliquot diebus ante discessum, de eo affixis publicè schedulis omnes admonebit, vt si cui non esset satisfactum, habeat tempus conueniendi, & ad æquitatem iure cogendi.

De veritate ac præstantia artis, consulant libellum de memoria primum, & exempla speciminum & attestationum: quorum copiam legendi faciet desiderantibus.

Sed hoc etiam omnes admonitos cupit, se non nisi mense vno, aut ad summum, duobus, in hac vrbe commoraturum: ideoque opus esse primo quoque tempore incipere: ne postea doleant

tantam

tantam occaſionem à ſe prætermiſſam.

Latius ex adiunctis quilibet informabitur; ſi coram loqui placeat, vel domi conueniant, vel miſſo famulo, ad ſe vocent.

Res faciat, non verba fidem:

Procul eſto { Loquaces. Maligni. Profani.

Cum Priuilegio Regis Chriſtianiſſimi Franciæ & Nauarræ.

DE VTILITATIBVS ET EFFECTIBVS MIRABILIBVS Artis Memoriæ,

Et quid singulis lectionibus proponatur.

PRima lectione traduntur fundamenta artis, & regula vocabulorum intellectorum, & in xxv. fit declaratio, ac statim aliqui ex Auditoribus illa recto, retrogrado, & intercalari ordine repetunt, sine mora vel hæsitatione: quidam adeo prompte, ac si ex charta descripta legerent. Sequenti die, hora constituta, proposita alia xxv. vocabula, ab ipsis Auditoribus suo Marte applicantur, ac repetuntnr feliciter. Si placeret illis, prima lectione absoluta, se exercere in aliis xxv. dictionibus, interiecto duarum aut triũ horarum spatio, eodem die consequerentur id, de quo apud Platonem gloriatur Hippias, tanquam de magno quodam bono se posse 59. vocabula semel audita vel lecta,

quolibet

quolibet ordine repetere. Si vero quotidie ſe-
mihoram , vel duos quadrantes diuiſim
huic exercitio quidam vellent tribuere , id-
que x.vel xv. diebus , 200.300.400.500.
aut plura referrent.Si quis per hãc regulam
1000. paulatim 2000. 3000. 4000. di-
dicerit,quocũque numero expreſſo,vocabulũ
dicet:aut nominata quacumque voce nume-
rum indicabit : tanta cum admiratione ho-
minum , vt iudicent omnem captum exce-
dere humanum:neque naturaliter fieri poſſe,
ſed aliquid mali ſubeſſe:quod in cauſa fuit,
cur ſæpe,iuſſu Epiſcoporũ, Magiſtratuũ A-
cademicorum,debuerim examinari,& oſten-
dere ad oculum nihil mali latere:ſicuti om-
nes Auditores fateri coguntur.

Secunda proponit regulam ſententiarum,
ſiue textus continui,eaque declaratur in xij.
ſententiis,quas Auditores repetũt quaternas,
deinde à duodecima reditur ordine ad pri-
mã, & contra, quod eadẽ fit felicitate à qui-
buſdã hora:alij exercitatione indigẽt vnius
duorũ,vel triũ dierũ,vt idẽ præſtent : neque
hic licet ſynonymũ pro ſynonymo collocare ,
in quibus tamen facillimus eſt lapſus:aut ſitũ
dictionum mutare.Sequenti die dicãtur aliæ
xiij.ſententiæ à Profeſſore,bis vnaquæque,

relicto paululum moræ post singulas, quas Auditores per se applicant secundum demonstrationem præcedentis diei, exacte repetuntur, vt supra dictum est. Dũ verò suo iudicio & modo faciunt, felicius nonnullis succedit, quam quando alterius ductũ sequũtur. Hæc est difficillima regula totius artis, si quis tamen in ea se exerceat x. xij. aut xv. diebus xx. xxx. vel xl. exactè poterit ad verbũ recitare: ita vt nullam omnino dictionẽ mutet, vel è suo ordine remoueat. Si verò contingeret aliquam particulã omitti, vel transponi, leuiter tantum admonitus, supplet, & in suum digerit locum.

Hac regula Biblia, Institutiones Iuris, & Medicinæ, Tituli, Leges, Paragraphi, Compendia Theologiæ, Iurisprudentiæ, Medicinæ, &c. ad verbum retineri possunt.

Si nullus alius esset effectus artis memoriæ, quã supradictus, anne & cognitione dignissima, & liberali honorario redimenda?

Paucis abhinc diebus, duobus perspicaci ingenio viris sic sũ locutus. Si vnius horæ spacio effecero, vt eadem xxv. vocabula quouis ordine repetatis: altera, xij. sententias, sine errore, deinde vos vestro quod aiũt Marte viij. x. aut xij. diebus exerceatis, semihora in vna

regu-

regula, & semihora in altera: id cõsequemini vt 100. 200. 300. vocabula, 20. 30. 40. sententias verbo tenus exacte repetatis: quanti illas 2. lectiones æstimaretis? sine deliberatione responderũt, id pecunia æstimari nõ posse. Non dubito quin 2. prælectiones non solũ 6. aut 12. sed 20. 30. imo 50. aureis iudicẽt redimẽdas.

Lõgiore vero accedente exercitio, anni aut duorum, 60. 80. 100. 200. à quibusdam repeterẽtur. Quod Seneca in prologo declamationum de se testatur. Quid vero existimandum, si 4. 6. 8. 10. 20. annis aliqui discretè in hac praxi versarentur?

Tertia ostendit regulam collocãdarũ rerũ mira facilitate, vt sũt exempla memorabilia, similitudines, apophthegmata, historiæ sacræ, profanæ: conciones, causarum actiones, &c. ac statim subiũgitur demõstratio in xij. exẽplis, antea, si fieri potest, non auditis: quarum repetitio longior esset, idcirco relinquitur Auditorũ diligentiæ: qui vident & agnoscunt nõ tantum 12. aut 20. sed 50. vel 100. posse repeti eadem facilitate, qua totidem vocabula. Nõ enim hic obligamur ad verba, sed res ordine repetũtur, accõmodatis verbis ex tẽpore prout vnicuiq; datũ est à Deo, & prõptitudinem exercitatione aliorũ studiorũ attulerit.

Ex hac lectione perspicacis ingenij Auditores, multa prospicere possunt, quomodo videlicet Conciones, Causarum actiones, vel negotiorum tractationes, retineri queant, licet in specie de singulis eorum suo tempore & loco simus dicturi.

Quarta monstrat quomodo vocabula nō intellecta, & non figurata retineantur: vt sunt, Aduerbia, Coniūctiones, Præpositiones, & Interiectiones: Numeri itē Arithmetici, & quomodo personæ sint exprimendæ: quæ lectio nobis sēper ieiuna & sterilis visa est: aliis aliter videtur. Si tamē vnū, quod in ea traditur præceptum, exercitatione assequamur, nō modo non sterilis, sed instar aliarum fere omnium esset. Puto autem esse neminem, quin si serio velit animum vno duobus, aut tribus mensibus amplicare, semihora, bis quotidie, possit assequi. Si autem 6. vel IX. menses, vel annum consumamus, vt legere prompte & scribere discamus, cur recusemus igitur aliquid temporis huic studio impendere?

Quinta lectione traditur modus disponēdæ concionis, siue nos ipsi velimus habere, siue ab alio habitam eadem celeritate qua loquitur, excipere: tum de oratione, in qua cū sint plures partes, quā 3. vel quatuor, aliter proceden-

cedendum esse demonstratur. Et hoc fit quidem non de verbo ad verbum, sed 4. 6. vel 8. à nonnullis xij. sententiæ siue citationes verbotenus retinentur ex concione: alia vero materia ordine suo, & quia fere eadẽ sunt formæ loquẽdi alicuius linguæ, cuius peritissimi sumus, fit vt videamur aliis, imo ipsi cõcionatori, quasi ad verbum repetiisse. Repetere autem Concionem vel orationem verbatim vnius horæ, non modò naturæ vires, omnemque exercitationem, verum etiam artem ipsam coniunctam, longe superat. Sunt enim in tali concione plus quam 10000. 20000. 30000. *aut* 40000. *omniũ partiũ orationis vocabula, quæ semel, vt fit, inter concionãdũ aut declamandũ auribus excepta, retinere: quis non videt fieri omnino naturaliter non posse? Fit tamẽ sine arte particulatim ediscẽdò, vt quotidiana testatur experiẽtia: & in eo ipso apparet donum Dei incomprehẽsibile, & sũma dignũ admiratione. Illud vero certissimũ est, accedẽte arte, & citius & certius posse quidlibet memoriæ mandari, ac retineri. Dicitur quoque facilior quidã modus retinendæ concionis, qua indocti vel etiam feminæ vti possunt. Postea de Argumentorũ collocatione, & de praxi: quam si quis exerceat quotidie*

vna

vna hora diuiſa in duas partes, præterquam quod ſibi promptitudinem cōparabit, etiam theſaurum, quo per totam vitam ornabitur, conſequetur.

Sexta docet & explicat latiorem tractationem locorum realium, & imaginariorum: & quomodo præmiſſa exercitatione xv. dierū, vel iij. aut iiij. ſeptimanarū, ſine alio ſtudio & labore, ducēta & quinquaginta locorū millia, imo vero millio. i. decies centena millia, intra ſpaciū orationis Dominicæ formari poſſint: idq; decies, vigeſies aut ſæpius in die: ita vt abſoluto ſemel exercitio præparatorio, nūquā quis in vita deinceps de iis ſollicitus eſſe debeat: quod maximi in hac arte eſt momēti.

Nā ſecundū præcepta hactenus tradi ſolita, quotidie fere per totā vitā, in eis efformādis amatores huius artis debebant eſſe occupati: quod ſane moleſtum & tædioſum nimis erat. Modus quoque ita omnia diſtribuendi, vt etiā ſi artes liberales omnes (ſub quibus Mathematicas complector) Theologia, Iuriſprudentia, Medicina, Hiſtoriæ omnes, Fabulæ, earumque explicationes: quidquid denique cognitione dignum iudicabimus, retinere velimus, ſine onere & confuſione facilius retineamus, quā ſine eo, tres artes liberales, vnā

ex disciplinis grauioribus, & aliquot historias. Postremo indicatur quo fulcro sustentẽtur omnia, regulis artis applicata, vt nihil corruat. Nã nõ satis est, multa bene disposuisse, nisi ita fulciantur, vt perpetuo maneant.

Septima lectio demonstrat modum collocandorum librorum, quomodo videlicet singuli sint exprimẽdi, quod facile admodũ factu: est neq; vllus vnquã fuit mihi auditor, qui in hoc difficultatẽ inuẽerit, aut aliquod dubium proposuerit. Maior vero est in citatione, quam vulgo & barbare quotationẽ vocant, præcipuè cũ multa simul ex tẽpore sunt retinenda: vtpote octo, decem aut duodecim. Si autem eiusdem auctoris diuersi libri citentur sæpius, & capita; vel Iurisconsultorũ more, semifacies libri vel plus meris impleatur citationibus diuersorũ auctorũ, libris, capitibus, titulis, legibus, paragraphis, ex Digestis, Cod. Nouellis, &c. prolatis: tũ rẽ difficilẽ, & lõgioris exercitationis fatemur: in qua nemo auctorũ hactenus mihi satisfecit. Lõga vero exercitatione & consideratione edocti, videmur hic meliꝰ procedere, quã ab vllo ante nos est factũ. Subiũgitur deinde admirabilis penitusq; incredibilis dictãdi ad verbũ dẽmõstratio, 6.8.10.20.30.40.50.60.80. vel 100.

scribis

ſcribis diuerſas epiſtolas vel materias, ſine hæſitatione aut cõfuſione; quod adeo captum omniũ ſuperat, vt perſuaderi niſi experientia, non poſsit: in quo tamen plus eſt admirationis, quàm vtilitatis: raro enim fit vt pluribus ad verbum dictemus, quã 4.6.8.10. vel 12. quod non magna cũ difficultate fieri poteſt; & oportet eum qui ſic velit dictare, prius exactiſsime per regulas artis memoriæ commẽdare; quod aliquo modo tædiosum ac moleſtum eſt. Si quis autẽ vellet ſe præparare, vt centum diuerſas dictet materias vel epiſtolas, opus eſt longa præparatione; videlicet 6 menſium: & vtilitates habet multas, quas exponimus inter docendũ; ſed tamen à condito orbe ad noſtra vſque tẽpora, non puto ſpecimẽ eſſe editũ. Fieri tamen poſſe, ſi quis velit laborẽ ſubire, apertiſsime ad oculũ demonſtramus; rationemque ſciendi vltimum vocabulum in tanta multitudine & varietate, vt vlterius vnicuique dictare poſsimus: in quo alioqui ſumma erat difficultas.

Subiungitur modus dictandi 4. 6. aut 8. ſi quis velit, x. aut xij. ex tempore. Exempli gratia; Accipit aliquis faſciculũ literarum, in quo ſunt 6.7. aut 8. epiſtolæ; legit ſingulas, & quod cuique reſpondendũ, ſubito collocat:

dein

deinde ſecundam, tertiam, &c. lectis omnibus celerrimeque reſponſionibus diſpoſitis, ſtatim dictat: ſine alio labore aut præparatione: & hoc vſum poteſt habere frequentem, & tum nō obligamus nos ad verba, ac ſpecimen editur in octo diuerſis materiis dictādis.

Poſtremo ſubiungitur modus tam celeriter excipiendi calamo, atq; Concionator; Orator vel Patronus in cauſarum actione loquūtur; quod tribus modis fit, quorū primus nullam omnino requirit præparationem: ſed ſtatim in praxim redigi poteſt: ſecundus & tertius requirūt menſis, duorū aut trium: ſed promptitudo ſemel acquiſita, nūquam amittitur: fingamus autē à tardioribus aut aliunde occupatis, 4.5. vel 6. menſes conſumi; vel etiam totum annum, anne res digniſſima iure videatur? Tertius modus nobiliſſimus eſt, formamq; ſecreto ſcribēdi, talem habet coniunctam, vt ab omnibus mortalibus huic ſoli rei detegendæ vel interpretandæ vacantibus, per totum vitæ curriculum nequeat indagari naturaliter. Si vero aliquis velit poſteros legere, quæ ſic ſunt deſcripta, neceſſe eſt ipſis relinquere declarationem.

Octaua latiſſimū mare praxis pernauigat, demonſtrans quomodo hæc præcepta Grammati-

matica, Rhetoricæ, Dialecticæ, ceterisq; artibus liberalibus applicētur: itē Theologiæ, Iurisprudētiæ & Medicinæ, idq; per diuisionē, Grāmaticæ in Rudimēta, Syntaxim & Prosodiam, & annotationes in illā: Rhetoricæ in quatuor partes fere æquales, ac subdiuisiones in maiores & minores: itē Dialecticæ & cæterarum, Biblia, D. Thomas, aliiq; in ea scriptores, Institutiones Iuris, Digesta, Codex, Nouellæ ad eundē modū disponūtur: itemq; quomodo tituli, leges, paragraphi, ad verbum, vel tantum materia dirigatur, vt per totā vitam semel debite applicata, inhæreāt. Omnia quoque Medicinæ simplicia, Institutiones, Aphorismi Hippocratis, Galeni Compēdium, & aliorum in Medicina scriptorū. Quomodo Aduocati & Procuratores, in causarū actionibus, Cōsiliarij, Præsides, Legati ad Principes, Notarii, Mercatores, nūcii, cæteriq; omnes cuiusq; status aut cōditionis: idq; vno ex quinque modis, ad lubitum cuiusq;: dico tamen meam de iis sententiam, quod videlicet mihi magis probetur.

Forma quoque ostenditur disponendi artes liberales, Grauiores disciplinas, D. Thomam, aliósq; Ecclesiæ Doctores, *Historias, cōtrouersias, Cōciones, & quidquid præterea dignum*

est

est cognitione, vt omnia & singula oculis repræsententur corporeis. In his longè latequè explicandis lectio absoluitur.

Nona explicantur tres, ex 28. regulæ, quibus obseruatis, felicius, maieréq; decore ars exercetur, reliquæ priuatim Auditoribus legendæ offeruntur impressæ, propterea quod ex supradictis, vel per se, facilè intelligãtur. Ex occasione vnius ex tribus explicatis, monstratur ars illa memoriæ, quæ neque locis, neque imaginibus indiget: cuius opera quidã maxima quæq; præstãt: licet prima frõte ac in superficie parui videatur momenti. Non potest tamen hæc ex tempore exerceri, sed priuato domi studio, quæcunque volumus accommodamus, ac perpetuò retinemus.

Adiicitur deinde methodus studendi minore labore & maiore profectu, artibus liberalibus, & altioribus disciplinis in genere, & in specie Philosophiæ: qua quis commilitones ea destitutos superet, quamuis ingenio & industria præstantiores.

Postremo forma Bibliothecæ conficiendæ, in qua non tantum tituli librorum, sed tota materia in specie ita disponitur, vt quocumque simus loco, etiã remotissimo, illa vtamur quasi præsẽtes oculis singula legeremus corporeis

in materiali: quæ magno ſumptu & compararetur & circumferretur.

Subiunguntur admonitiones aliquot, & quæ D. Thomas Aquinas obſcure ac paucis de hac arte ſcripſerit; quid Cicero, & quibus locis item auctor ad Herenniũ, & Quintilianus legenda demonſtrantur; atq; ex hactenus dictis, plura conſideranda, addenda, detrahenda, commutanda cuiuſque iudicio relinquuntur, ac ſic finis operi imponitur.

Duodecimo die ſtatuitur hora, qua Auditores conueniãt, ac ſi quæ habeant, ex omnibus ſupradictis dubia, proponant; ad quæ reſpondetur promptiſsime, & ex tempore. Si in applicãda arte dubium vel difficultas ſe offerat, ſemper habent facultatem libere accedendi Doctorem; poſt illius vero diſceſſum, licet cũ aliis auditoribus agere, dubia proponere; ſi quis aliquid adinuenerit, ſociis indicare: modo ſymbolo à me dari ſolito cõſtet fuiſſe meos Auditores; quod niſi oſtendant, quamuis veriſimiliter de arte loquerentur, omnem ipſis fidem abrogatam volo.

Notandum hic eſt, ad magnos effectus non ſine exercitatione iuſti temporis perueniri; vt quidam temerè exiſtimant: neque eos à nobis dari poſſe, ſed quomodo ſingula fieri debeant,

clarissime demonstramus: ita vt illi quibus artis præcepta curæ sunt, feliciter maximo suo commodo & vtilitate progrediantur: in quo vnus aliũ superat, sicuti in aliis artibus liberalibus, & grauioribus studiis, & item in mechanicis. Nam si tales effectus sine studio, & applicandi labore vendi possent, nõ sex vel 12. aureis Gallicis, sed mille ducentis, duobus aut tribus millibus, aut pluribus essẽt redimendi: neque deessent emptores.

Nihil tamẽ tradimus quod mediocri & discreto exercitio consequi nõ possint auditores; alioqui vanũ & ridiculum esset, viris doctis & perspicacibus offerre qui talia profitentem contemnerent, proscriberent, & castigarent.

Nũc verò multorum fide dignissimorum ex certa scientia & experientia iudicantium & attestantium scriptis sigillo munitis cõstat: & per examen iussu magnificentissimi amplissimiq; D. Cãcellarij Franciæ præmissum, & iniunctum clarissimo D. Marillac, Magistro libellorũ supplicum Lutetiæ, Regiúmq; Priuilegiũ, rẽ longè aliter se habere: ideoque post viginti annorum in diuersis regionibus (ex quibus duodecim in Gallia transacti) professionem, de veritate & vtilitate artis, nemo iustam habet occasionem dubitandi.

Ars

ARs Memoriæ ex ipſo D. Thoma Aquinate Doctore Angelico, Ariſtotele, M. T. Cicerone, Quintiliano Philoſophorum & Oratorum Principibus ac huius etiam artis fontibus, aliiſq; præſtantiſſimis auctoribus, tam veteribus quàm recentioribus: & ex variorum in omni facultate Doctorum ſuggeſtione, ſuáque inuentione hoc modo digeſta, & in prælectiones 9. diſtributa, quemadmodum illas de verbo penè ad verbum, coram auditoribus ſuis habuit D. Lambertus Schenckelius & Sereniſſ. ſimo Erneſto Archiepiſcopo Colonienſi ac Duci Bauariæ, qui & huius artis peritus fuit, librum hac de re impreſſum dedicauit, cuius dedicatoriam epiſtolam ſi hic apponam operæ pretium me factu- exiſtimo.

SERENISSIMO AC *Reuerendiss. Ernesto Dei & Apostolicæ Sedis gratia, Archiepiscopo Coloniens. S. I. R. per Italiam Archicancellario, & Principi Electori, confirmato Episcopo Leodiensi, Monasterien. Administratori Hildeshemien. Frisingen. & Statulen. Comiti Palatino Rheni, Duci vtriusque Bauariæ, Bullon. Vvestphaliæ, & Angariæ, Marchioni Franchimonten. Comiti Lossen. Longien. Hornen. &c. Domino suo Clementissimo.*

POsteaquã serenissime Princeps, in vrbem Leodiensem appuli, & cùm nonnullis primariis vtriusque Reip. viris de professione, cuius causa veneram, vt omnia legitime & ordinatę fierent, conferrem: quod mihi periucundum auditu relatum fuit. S. V. C. Artem Memoriæ & callere, & data occasione feliciter exercere: Esse enim principem, Amatorem præ cæteris, artium

tium ac rerum excellentium omnium; in politioribus literis, diuersisque linguis excellentissimum in Musicis, Dialecticis, Physicis, Mathematicis, Militaribus, atque Heroicis ita excellere, vt in qualibet sola laborasse videatur: in historiis itē sacris, prophanis, veteribus, recentioribus: quidquid denique in vlla disciplina laude dignum; in quorum singulis, aliqui vt præclari existerent ætatem consumpserunt: illa, inquam, omnia tam esse familiaria, tamque in promptu, ac tantum in iis acumen iudicij partum, tantam prudentiam comitari, vt de quacunque re proposita, maxima cum laude & admiratione loquatur: & paucos hac tempestate sibi habeat æquales, ad quarum commemorationem virtutum, quasi attonito, sensi mihi subito præcordia incalescere, amorémque excitari tanto maiorem, quanto considerabam diligentius omnia ista raro prorsus exemplo, tam illustri habitare domicilio, quem vt iudicio aliquo declararem non occurrebat pro tempore aliud, quam vt de arte memoria libellum, in hac vrbe typis subiectum serecisſ. C. V, dedi

dedicatum, in protectionem ac tutelam, contra maleuolorum calumnias supplex & me simul, meos, meaque omnia, in obsequium ex animo offerem. Quem si S.C.V. pro singulari humanitate & facilitate benigne exceperit, multum splendoris & auctoritatis arti memorię accessurum confido: atq; me deuinciet, vt secunda editione auctiorem & elaboratiorem hunc ipsum, aliosque S.C.V. persona digniores, videat præsentari. Deum Opt. Max. precor, vt S.C.V. Eccl. ac tota dignitatibus diutissime conseruet incolumem Leodij ipsis Augusti. no. B. Dominico sacris, anni M.D.XCV.

Liber autem lectus est, ab hisce sequentibus & quod plurima adiuuãdæ memoriæ adiumenta haberet, mirum in modum commendatus, ac approbatus.

A Ioanne Chapeauille Can. S. Lamberti Leodij hæret: prau. inquisitore, librorúmque Censore, nono Aug. 1595.

Idem censeo.

Balthazar Daugustus Eccl. Col. S. Barthol. Leodiensis Car. &c.

Idem & ego censeo.

F. Ioannes Baptista à Glano S.T.D. Sor-

bonicus Parisiensis ordinis S. Augustini apud Leodienses Prior.

Idem censeo.

F. Ioannes Bobinetus S. T. D. Sorbonicus Parisiensis Ordinis S. Francisci Reg. Obser.

Idem arte à principio ad finem audita iudico & testor.

F. Dominicus Dionysius S. T. D. Sorbonicus Parisiensis Ordinis S. Dominici apud Cadonens. Prior 18. Octob. 1600.

Ita & ego censeo post artem totam auditam.

Philippus Salæus S. T. Baccalaureus & vniuersitatis almæ Cadomen. Rector 18. Octob. 1600.

Idem & ego iudico.

Petrus Coretus S T. L. Can. Cath. Eccles. Tornacensis.

Idem censeo.

Franciscus Flerontinus Rector Coll. Soc. IESV Leodiens.

Comprimis autem necessarium est vt huius artis auidus, legat hac super re relegátque M. T. Ciceronem lib. 3. ad Herennium, & lib. 2. de Oratore.

PRAEFACIVNCVLA, & prima Lectio.

QVicunque artem aliquam cupit addiſcere, is amorem & deſiderium adferre debet. Nam ſine ſtudio & ardore quodem amoris, vt inquit Cicero, in vita nihil quiddam egregium, vllus vnquam eſt aſſecutus. Deinde non oportet offendi humilitate fundamentorum alicuius artis: quemadmodum dicunt Theologi in ſacris literis neminem debere offendi humilitate ſtyli. Si enim alias artes, diſciplinas, ac res omnes conſideremus, videbimus ęque vt huius humilia eſſe fundamenta. Theologia enim, Iuriſprudentia, Medicina, artes liberales ſeptem, hiſtorię omnes, anne 23. literis, quæ ſũt figurę certo modo ductę, ſeu imagines tanquam fundamentis innituntur? Muſica pro fundamento ha-

bet tres claues, quæ notari ſolent, & ſex notulas, quas ignarus rideat: & tamen ars tam excellens iis innititur, vt hominē etiāſi per totā ſe in ea occupet vitam, tamen ad ſummum apicem eius nondū perduxerit. Idem iudicium eſt de eis arithmeticæ notis, quæ vario modo connexæ, non ſolum quemlibet vſque in infinitum ferè numerum ſuppeditant, verum Arithmeticus etiam earum auxilio & ſubductione, difficillimas ſoluit quæſtiones: captum ignorantium penitus ſuperantes. Quid dicam de naturalibus? ex glande, ſemine pyri, tam altas tamque ſpatioſas naſci arbores? ex grano ſynapis arborem in qua nidificent aues? Præterea ex terra eruuntur lapides, idonei calci conficiendæ, item ſtructuræ: ex ipſa gleba etiam lateres coquuntur, arbores diuerſæ ex eadem enaſcuntur, quæ omnia rudia & inepta, humilia & abiecta apparent: eadem tamen arte accedente, domos, templa, caſtra, vrbes, prouincias, totum deniq̄ue terrarum orbem conſtituunt. Si igitur omnium rerum humilia ſint fundamenta, mirari neminem decet, etiam huius

huius artis talia eſſe. Alioqui ſi ex hac lectione aliquos de vtilitate ac fructibus artis velit iudicare, animum facile abiiceret, deſperans tam mirabiles effectus his talibus principiis inniti.

Fundamenta huius artis ſunt locus, imago, ordo, locorum & imaginum praxis, ſiue ipſum exercitium locus eſt imaginum ſedes ſeu receptaculum, hoc eſt, ſpatium, in quo imago poteſt collocari. Accipimus auteri pro locis domos aliquot in quarum vnaquaque cubicula ordine, & in his parietes: ac certum in iis numerum locorum obſeruamus, hoc modo.

Intrantes domum dorſum oſtij opponimus parieti, à ſiniſtris candela eſt: quam alij ordine ſequuntur loci, aut menſa: pro manu ſumimus parietem quandiu in tradenda verſamur theoria: & non alias in candela parietis angulo, iuxta terram locus capitur candela, ac deinde ſequuntur alij, eadémque forma ſeruatur in ſequentibus omnibus parietibus. De conditionibus locorum nihil eſt hac vice dicendum, cùm tales demonſtrati ſint, in quibus eæ fere præ-

ſertim iam in principio neceſſariæ obſeruantur: vtpote quod debeat quis multos habere diſtantes ordine, ac diligenter meditatos de quibus ſtatuto tempore latius erit dicẽdum: imago eſt forma ſeu nota eius rei quam meminiſſe cupimus. Dialectici ſpeciem appellant, rerum autem quæ ſub aſpectum cadunt faciles ſunt imagines, quia nulla res ſine imagine in intellectum recipitur. rerum quæ aliis ſenſibus exterioribus, aut nullo percipiuntur, quamuis non ita in promptu ſint, tamen induſtria humana modum inuenit, quo illæ etiam ex tempore repręſententur, ad quas iuuamur multum hiſtoriis & fabulis, aliiſque libellis per imagines naturales expreſſis, quales ſunt catechiſmi quidam, item Liuij compendium. Ouidij metamorphoſis, Virgilius, & bellorum noſtri temporis. Imago duplex eſt propria quando pro re ipſa ponitur cuius eſt imago vt Chriſti pro Chriſto: impropria cùm ponitur vt repręſentet virum. Salomonis, vt regem: S. Michaelis, vt angelum: pomi vt arborem, &c.

Secunda diuiſio, alia perfecta ac firma,

ma, vt rerum excellentium, ac rararum: alia imperfecta ſeu imbecillis vt rerum quotidianarum, ortus Solis ac occaſus: eclypſis Lunæ ac Solis fortius excitabit, quia rarò accidit. De ordine non opus eſt nunc plura dicere, quia ita ſe miſcet, vt nihil progredi ſine eo poſſimus. Iam antea enim dictum eſt, domos, cubicula, parietes & in iis loca ordine capienda: hoc tantum addendum, ipſas etiam imagines ordine debere poni. Quemadmodum enim ſi tranſponantur literæ aliud repræſentat vocabulum, ita etiam imagines, exemplo ſit, ALABANDENSIS.

Neque enim nunc de praxi aliud dicendum, ſed alias præſertim vltima lectione cùm oſtendemus quomodo exercere artem, & ſtudiis noſtris vel actionibus eã applicare debemus. Nunc igitur manum operi admouentes attingemus praxios aliquam partem, incipientes à ſimplicioribus ac minoribus vocabulis, videlicet quæ quadrangulis modis o. commendantur, quorum candela vtemur tanquam perfectione, reliquos tamen triangulos præmittemus.

Cygnus modus fit per ſcripturam, cùm illas dictiones quæ nobis dentur in ſingulis locis aureis literis, magnis, & inſigni ferè loco conſtituemus, ita vt animum applicantes, quaſi non imaginariè, ſed reuera materialiter eſſent deſcriptæ.

Triangulus fit per imaginem, hoc eſt, cùm imaginem vocis dictæ collocamus. Quadrangulus cùm vtrumque & ſcripturam & imaginem, qui modus paulò vehementior eſt quàm 2.& 3. nullo tamen trium vtimur: quia imbecilliores ſunt, quam vt memoriam efficaciter excitare queant: quanquam exercitatio quotidiana opinione longè maiorem, etiam in aliquo dictorum promptitudinem adferat. Candela autem qua vtemur eſt talis: vocabula memoriæ commendantur, & retinentur imagines illorum in locis poſitis, attributa aliqua inſigni actione; quæ ex veteri vel nouo teſtamento, ex hiſtoriis prophanis, ex fabulis Poetarum, aut ex vita communi ſumitur, ſi verò nihil ex tempore occurrit, fingemus quamlibet actionem, quæ affectu aliquo vehementi ſtatim excitet. O. quæ omnia exemplis fient

clario

clariora! In candela imago, cand. pariete candela domo, ponatur petra, ac aſter Chriſtus qui tanquam faber lignarius ædificat, ita vt paulatim exurgere videatur Eccleſia, eaque actio ſic ad viuum debet in eo loco conſpici, quaſi re vera ibi eſſet: ſicut cùm in comœdia alius Regem, alius aliam perſonam repræſentat, non quod reuera res ita ſe habent, repræſentatur tamen quaſi vera. Sed quomodo dicat aliquis iubes me videre in eo loco quod non eſt; ac ridiculum alicui præſertim indocto videri poſſet. Reſpondeo hanc artem imaginibus vti incorporeis, ſicut mens incorporea obiectum requirit incorporeum.

Nam oculi corporea tantum vident, & non corporis expertia; mens verò incorporea: eſt namque hæc ars nobilior, ac cõpendioſior ratio ſcribendi & legendi ex locis per imagines quam ſcribendi & legendi literas in charta ſcriptas vel impreſſas. Neque mirum videri debet incorporeas imagines mente videri. Fit hoc ipſum quotidie ab omnibus. Si quis enim velit ad o. reuocare, quæ ante aliquot annos in ſcholis audiuit, vel in

concionibus certè oculis incorporeis eorum nihil videt: item quæ in aliis terrarum locis vidimus, nunc hoc conclusi cubiculo cernere fas non eſt, ſed tantum quæ iam hic oculis obiecta; mente autem omnia poſſumus, quid quoque loco ac tempore acciderit. Sic iam domo abſens eam, eiuſque ſingulas partes mente transeo: video etiam perſonas actionéſque earum, ſicuti antea oculis corporis, nunc menſæ aſſedere tali loco ac ordine, nunc illam nere hanc ſuere: illum in horto fodere, &c. ita etiam mortui imagine nobis occurrunt quaſi viuerent, teſte Ouidio,

Ante meos oculos tanquam præſentis imago
Hæret, & extinctum viuere fingit amor.

Sed quomodo iubes me ibi partem repetere, cùm imago Chriſti & Eccleſiæ ſit in eodem loco? ipſa mentis electio ſic præſupponentis facile dubium tollit, vt licet plures in vno loco ſint imagines in attributa actione ſi mens eligit,

vt per actionem quæ variis imaginibus exprimitur, excitetur memoria vt legam petra, nũquam aberrabimus: præcipuè post aliquam exercitationem, neque opus est semper totam actionem videre, antequam occurrat vocabulum; sed ad vnamaliquam imaginis actionem statim se offert vox repetenda, vt in exemplo.

Si Christus vel Ecclesia videatur vel petra sufficit ad excitandam. o. Obseruandum hic etiam ne iam aliquot vocabulis positis, dum occupamur in sequentibus, solliciti simus ne excidant priora: metus enim ille impedit & dum occupamur, ita id tum facere oportet, vt dum ad hunc, illum, tertium & locum mente redimus ex actione legamus: alioqui si quis putaret ex repetitione vel applicatione mentis id facere, vt repetat, etiamsi nihil ex actione videret, is falleretur.

Sit igitur in præsenti tempore de præsenti voce, aut sententia vel re, cura atque ita progrediendum, donec iam voces 25. aut sententiæ 12. vel res quatuor vel quinque sint positæ: ac sic im-

pietus paries, vt tum fiat repetitio.

In cygno castrum hic ex vita communi seu pictura, pono elephantem, & in dorso castrum, quod à militibus acubus, ac iaculis defenditur; contra alios ex terra similibus instrumentis oppugnantes. Iam iis experientia prima hora ostensis, quæ nemo mortalium sine arte præstare potest, etiam summis propositis præmiis; doceamus hanc artem ita naturæ conuenientem, vt exerceatur ab omnibus passim hominibus, quamuis ipsi ignorent.

Sicuti enim omnium artium ac disciplinarum initia à Deo indita sunt, quibus coniungentes exercitium præclari euadunt, ita huius etiam. Quod patebit si quis velit vitam suam ad memoriam reuocare.

Hanc itaque primam lectionem ita finimus cum admonitione, vt iam aliqua horis intermissio fiat exercitij, deinde repetitio, recto, retrogrado & intercalari ordine, vt hoc modo promptitudo aliqua comparetur: & hodie cubiculum vnum ad formam præscripta[m] singulis erit meditandum, vt proxima

lectione

lectione ſit paratum ad alia excipienda.

II. PRÆLECTIO.

Regulæ ſententiarum, & 12. *exempla.*

O Commendantur ſententiæ principalium vocabulorum imaginibus in locis poſitis minis principalibus, ita applicanda o. naturalis, vt illa adiuta præcipuorum imaginibus, etiam minus principalia ordine repetat. Sunt autem in omni ſententia principalia omnia nomina ſubſtantiua & verba, exceptis iis, quæ per eclipſim in oratione ſubaudiri poſſunt. adiectiua ſi pro ſubſtantiuis ponantur; aut ſignificationem ſubſtantiuorum impleant, aut augeant: vt dum dicitur. Magna qui ſectatur, pro, res magnas: item magnæ vrbes, hic adiectiuum neceſſariò exprimendum, alioqui adiectiua pro minus principalibus habentur, vt, etiam pronomina, aduerbia, coniunctiones exprimi debeant,

beant, vt ſatius eſt vnum aliquod inſigniter facere, quàm plura mediocriter, niſi hic imago vtriuſque exprimatur non offeret ſe ſententia. Vt autem felicius hæc ſuccedat in ſententiis exercitatio valdè iuuabit. Candela, ſi ad primarium vnam cuiuſque ſententiæ imaginem diligenter attendamus, deinde ad candelam vocabulum, alterutro etiam horum animaduerſo facilè reliqua occurrent. Sicut enim oculis, ſi candelæ trianguli aut quadranguli literæ videantur, aut in ſententia cand. aut cygnus vocabula prima reliqua ſe ſponte offerunt; ita etiam hic fit.

3. Adhibenda cura ne ſyn. pro ſyn. ſubſtituamus, nam in iis facilis eſt lapſus.
4. Vt eundem ordinem quo ſingula dicta ſunt, retineamus: ne videlicet dictio vna alteri proponatur aut poſtponatur, quæ omnia applicatio mentis aut exercitium ita facilia reddent, vt quod iam initio tardius & adhibita inculcatione, ac repetitione fit; poſtea tanta celeritate, atque aliquis loquitur, ſiue in ſuggeſtu, ſiue alibi aſſequamur. His ita clare de ſententiis præmiſſis, exiſtimo non repetitur

tituros tamen, nisi rem exemplis declaremus: adeo verum est, hanc artem ex libris vel scriptis, sine viua voce & demonstratione non percipi, vt pleræque aliæ artes liberales, aut grauiores disciplinæ. In candela loco ponitur nauis, in ea princeps, iuxta quem consiliarius, in cuius toga multæ aureæ literæ, vt in regali toga Regum Franciæ pingi solent aurea lilia, (in sua nullum prorsus habet) deinde vbi remex sedere deberet nemo est, & remigia etiam non apparent, fertur quoque tardo & obliquo cursu, ex his prima pars, & volucrem deplumatam ciconiam, gruem, vel aliam suspendo, ex clauo mälo nauis infixo: & hinc fit reliqua sententiæ pars &c. Obseruandum hic semper studiose, vt quoad fieri potest accurate, & ad sensum & ad vocabula accommodate, exprimantur omnia: si vero non ita res sinit vt ad sensum, nihil impedit quin aliter fiat, modo tales sint imagines quæ. o. excitent, & menti legenti se offerant: quemadmodum in sententiis & vocabulis satis declaratum esse arbitror, vt is cui res cordi est, facile videat,

quo

quomodo eam aggredi debeat. Ad hunc quoque modum textus continuus. o. imprimitur, ac retinetur. Diuiditur enim per partes minores. 2. 3. 4. 5. regularum, & tum vnaquæque per imagines expreſſa, in loco ponitur, quod feliciusin textu cõtinuo ſuccedere debere videtur, quam in ſententiis in quibus ſingula diuerſam habent ſignificationem, in illo vero continuatio fere eſt eiuſdem rei ſeu materię. In titulo tamen de concione & oratione & de ratione colendæ memoriæ ex præſtantiſſimis Rhet. tam Gęc. quàm Rom. ſcriptoribus plura hucſpectantia habentur.

Tertia

TERTIA PRAELECTIO.

Regulæ rerum.

RES. o.commendantur dum ſummatim ipſorum negotiorum imagines ſuis locis apte collocantur. In qua deſcriptione quadranguli innuuntur. Candela vt quidquid legimus, videmus, vel audimus longe lateque diffuſum, in compendium contrahamus: Cygnus vt aliquid apte diuidamus, ne quod in vno loco poni debebat, ſeparetur; aut quod ſeiungendum coniungatur. In quibus modis ſi quis ita verſatus ſit, vt feliciter ea præſtare poſſit is aptior paratiorque ad hanc rem fuerit; ſin minus exercitio paulatim ea ſunt comparanda. Triang. vt imagines (quæ res ipſas comitantur ſemper ſicuti in ſole ambulantibus vmbra corpus) debito modo collocentur. Quadrang. vt quiſque paries: deinde totum cubiculum repetatur; atque hac exercitatione quotidiana promptitudo comparetur. Quémadmodum

admodum igitur Consiliarij, senatores, aut alij, quibus de processibus multis chartæ foliis, centum aut pluribus vtrimque instructis, est referendum, primum legunt & copiosè ea notant in quibus cardo rei seu ipsa controuersia consistit, & describunt vna, 2. 3. 4. paginis, aut ad summun integro folio, & deinde ex epitome hæc ad senatum referunt, vt fiat iudicatio; ita nobis quoque in hac arte erit faciendum. Neque necessum est omnia tam exacte imaginibus efferre, nam vnica sæpe imagine 2. 3. 4. aut paucis saltem longissimæ historiæ possunt meminisci, quod maximam promptitudiné ac facilitatem adfert. Quemadmodum nempe si currenti fonti epistomium opponamus, aqua sistitur, eoque remoto, fluit, quamdiu suppetit ipse fons continuo: vel sicuti ignis cineribus tectus, latet: admoto leuiter sulphurato exsuscitatur; sic.o.quæ debite ipsi tradita sunt, monita vel minima imagine, vel signo, reddit quidquid fideliter traditum fuit: vt ipse sępe admiremur successum opinione & exspectatione fœliciorem. Ad hũc modum exercitij

citij causa consultumerit se in historia Iosephi exercitare, quę latissime Gen.c. 37.habetur:nunc interim in sequétibus.
1.Nemroth.Gen. 10. 11.
2. Daniel lib. Dan.1.
3.Heliodorus 2. Mach.3.
4. Machabæi 2. Mach. 7.
5.Ananias & Saphyra. Act.5.
6.Liberatio S.Petri. Act.2.
7.Conuersio S. Pauli. Act.9.
8.Tentatio Christi. Matth. 4.
9.S.Gregorius Magnus inter 12.pauperes Christum excipit mensa.
10. S. Nicolaus ciuibus de frumento prouidit in caritate annonæ.
11.Idem tribus puellis de dote.
12. S. Martinus parte pallij vestit nudum.
13. Factum Mutij Scæuolæ.
14. Horatij Coclitis.
15. Marci Curtij.
16. Marci Attilij Reguli.
17.Fabula Persei & Andromadæ Met. Ouid.
18. Niobis ibidem.
19. Pyrami & Thisbos.ibid.

20. Pueri è ludo lit. res paruas deferentes.
21. Partus prodigiosus Maltildis Comitissæ Hollandiæ.
22. Nobilis Hollandus in caritate annonæ frumentum vili precio vendit.
23. Hatto 2. Bonosus Episcopus Moguntinus.
24. Mulier Coloniæ sepulta resurgit anno M. CCCLXVII.
25. Puella Spiræ ruina parietis obruta, illæsa educitur sequenti die.
26. Antiochus Soter.
27. Vespesianus Imperator.
28. Vrraca Regina Arragoniæ
29. Alexander Magnus Bessum &c.
30. Erchembaldus Barbuiinsis.
31. Mulier in fœtido lacu balneans.
32. Rex honorans duos Monachos.
33. Anna Italica.
34. Ancilla triduo suspensa.
35. Gerardus à Marca.
36. Adolescens in horto cum amasia confabulatur,
37. Tres latrones.

IV. PRAELECTIO.
De vocabulis non intellectis.

VOcabula non intellecta quadrang. etiam modis. o. imprimuntur, candela per diuisionem. si enim integrũ non offerat imago (non intellectorum siquidem nulla occurrit) diuidemus in cygnum, triang. aut plures partes, idque varie tentabimus, donec ita diuisum sit, vt imaginem ex vna duabus aut pluribus eliciamus: quod post modicam eamque iucundam exercitationem, ita succedit, vt inexperto difficile sit creditu: præsertim si diuisis partibus eliciamus, cùm alioqui non adest imagini litera aut syllaba, in principio, medio, fine: addita, substracta, transposita, vel variata succurramus, vt pro cogrype, ponam dogriui: cum electione mentis, priorem literam esse mutatam, ideoque resumendã. Exemplo sit ALABANDENSIS cognomen Philosophi, apud Cice-

ronem

ronem, integrum nullam dat imaginem diuisum plures: ala pars auium est, *band* lingua Germanica vinculum, aut ligamen sonat, ENSIS gladium significat, his in loco positis semper ex imaginibus tanquam literis legemus vocabulum. Obseruandum tamen est vt sicuti literæ ordine, sic imagines etiam componantur, alioqui offeretur aliud BANDALAENSIS,ENSIS ALABANT &c. COLONIENSIS duo coloni ensem sibi conantur eripere, quod licet & alias expeditius per hominem scutum in pectore tribus coronis ornatum repræsentaretur. Vtor tamen exemplis ad demonstrationem accommodatis. VESPASIANVS, hæc molestatur ab illa, & luctatur cum illa depellenda in quo(SI) nullam quidem habet, neque opus est, sufficit namque candelam, vel hanc & cygnum, vel candelam & vlt. vel hanc & penultimam &c. videri in imagine. Reliquos tres modos quos auctor hic habet, tanquam difficiliores breuitatis causa omitto &c.

Res autem quarũ imagines nullo sensu percipiuntur, duobus modis exprimuntur

tur 1. per ſimile 2. per diſſimile: per ſimile ſignificatione, ſicuti Ægyptij pro literis & dictionibus pingebant animalia, plantas, herbas, petras & ſimilia, conſiderantes aliquam proprietatem, inter rem ſignantem & ſignatam: ſuperbia, pauone; pigritia, teſtudine: fort. leone; voracem, lupo, prudentem ſerpentes &c. exprimentes.

Per ſimile voce integra, quando intellectus ad id ſolum intendit, quod vox ſonat, & ſcriptum offert: idque fit duobus modis, 1. cum ſignificat rem diſſimilem re, & ſimilem voce integra, vt ancora anchora. 2. voce non integra, ſed ſecundum partem, & tunc imagines inueniemus his adminiculis, iunct. litt. aut ſyll. in principio, medio, fine per pro Epenth. Parag. 2. per Detract. per Aphar. Sync. Apoc. 3. per tranſpoſitioné literarum, aut ſyllabarum race, cera: alto, lato. 4. per variationem, bentre, ventre, centre: pyrgo, virgo. 5. per agnominationem: ora, ara, hara: læto, luto: parla, perla &c. 6. compoſitione quies qui es. 7. per diuiſionem de qua late dictum ſupra. 2. Per diſſimile vero, per oppoſi-

tum

tum quod nobis ſæpe in. o. inducit alterum, quo tamen non ſemper vtendum, niſi aliquando in rebus certis, vt in relatione ſeruus pro domino, ſi hic non eſt notus ille vero fuerit: diſcipulus pro Magiſtro: filius pro patre. In contrariis, vt ſi album pro nigro, coruus procygno: Æthiops pro albo &c. aut vice verſa collocetur. In priuat. cœc pro uidẽte mut. pro loquac. ægrotans pro ſano, &c. multaque alia per Iron. aut antiphr. probata. Nollem vti hac reg. niſi in relat. neceſſitate quadam vrgente. Oportet tamen his etiam dare ſignum, quo conſtet nõ pro ſe, ſed pro oppoſito collocari.

CONNEXIO Grammatica & facilis eſt tractatio, & appellatur, quod etſi eſt diſſimile, tamen aliquo modo coniunctum eſt rei explicatæ vt tym. vexil. haſta: bombarda &c. pro bello. non quod illa hoc ſint, ſed ita coniuncta, vt ſine iis non geratur. Et reducitur ad ſex capita 1. Geſtum 2. Etym. 3. ſignum. 4. inſignia reg. ciuit. & famil. 5. inſtrumenta 6. ſolitum dici. Signum reſoluitur in 12. partes quarum 1. eſt effictio. 2. notatio 3. diſinitio & deſcriptio poëtica

[illegible]ica 4. Etym. 5. Onomatopœia 6. effe-[illegible]tus rerum vt si nomina dierum colli-[illegible]amus. Dom. solis, feriam. 2. lunæ &c. [illegible]maginem exprimamus, vel auro vel [illegible]rgento, ferro, vel resurrectione Chri-[illegible]ti, maledictione fici. Nuptiis in Cana [illegible]Galileæ. 7. insignia & hæc sunt triplicia [illegible]personarum, locorum, rerum. 8. instru-[illegible]menta. 9. motus partium corporis 10. [illegible]oppositum. 11. accidens & proprium sub-[illegible]iecto notatur. 12. cognitio causæ. Verbo-[illegible]sius de his in suis catalogis D. Bru-[illegible]xius.

VOLVNTARIVM appellant cum cer-[illegible]tis dictionibus vtimur ad voluntatem, & placitum nostrum: pro aliis quæ nul-[illegible]lam habent imaginem, vt sint aduerb. [illegible]coniunct: præposit. interiect. eligun-[illegible]tur itaque 300. 400. aut 500. voca-[illegible]bula, imagines ouilis, exterioribus ha-[illegible]bentia obiectas, quorum vnumquoque [illegible]pro alio ponitur, non habente significa-[illegible]tum figuratum, eaque ordine scribenda [illegible]sibi opposita, & distinguenda; ex quo [illegible]constat non pro se poni; sed volunta-[illegible]rium esse quod fit colore, vt si agnum [illegible]velim esse alicuius voluntarium aureum

ponam &c. quod factu est expeditum. Solent autem variis modis vsurpari, quidam imag. hominum nomina, alij appellatiua vsurpant quæ nuda sunt, quia nullam habent rationem præter voluntatem: cuique vero ego talia existimo capienda, quæ etiam causam habeant. E. G. ego egoceros luti, tuba &c. hoc est vt talia sumantur, quæ in principio eam particulam, pro qua ponuntur, offerant: in quibus dupliciter o.iuuatur, vt autem felicius succedat exercitium, obseruanda sunt aliqua. 1. considerandum in qua arte, professione, aut exercitio quis velit vti voluntario, an latina, an vulgari? an in Grammatica, Log. Theolog. concionibus &c. ac eius professionis sumãtur notiora vocabula non figurata, eaque in tabellis ordine ex aduerso scribantur. 3. sequenti exercitatione.o. infigantur, vt legentibus vel audiẽtibus eorum aliquod statim cognoscatur esse voluntarium. Nec est quod aliquis existimet, in principio hoc esse magis laboris: nam est res admodum vtilis magnique subsidij: quæ octo diebus ad praxim redigatur perpetuam

petuam: adferente miram promptitudinem, ac facilitatem.o. & adferente magnum ſtudium formandi imagines rerum non figuratarum: conducit autem potiſſimum iis qui audientes lect. conc. aut aliud quid collocant.

Numeri arithmetici variis modis efferuntur 1. ipſis figuris quibus formantur, ſiue, ſiue vulgari, ſed magna valde figura, & nitentiſſimo colore inſignibus, alioqui propter nimiam familiaritatem facilè fallerent. Inſtrumentis vtimur aut rebus ſimilitudinem eorum referentibus: & hic propter nouitatem efficax eſt, & reliquis præſtat: cerea, candela, vlna: cygnus, furca, ſerpens, rortus, triangulũ: quadrans, teſſera, quadrata figura: manus, ſtella, ſecuris, calix, horolg. arenarium, perſpicuum] cornu, circulus, tomex, annulus; ex quibus quilibet in infinitum habetur.

In his copulandis dexteritate quadam opus eſt, vt elegantiores ſint. Alij imagines Sanctorum, aut hominum accipiunt, quorum primæ litteræ conueniunt cum figura. I. Ioannes Zach. Qur. Hier. Ludouicus, conſiderantes latus

niuerſum; Octauianus, Conſtantinus, verum videtur incommodior ratio coniungendi.

Sunt qui aliis vtuntur Phœnice, Parnaſſo, tribus parcis, quatuor Euangel. quinque libris Moſis. 6. Hydris, 7. planctis, vel panibus. 8. tomis vel ſimilibus; qualia quilibet infinita poteſt excogitare, quod liberum cuique eſt pro ſuo arbitrio, ſed & hic conſule Bruxium.

Collocationem perſonarum huic præterea lectioni adiungimus, quæ fit tribus modis 1. per propriũ, cùm perſonam à nobis viſam, vt ſi Henricum III. Francorum Regem, Ducem Alexandrum, Ferneſium, Erneſtum, Archiducem ego velim exprimere, quos vidi 2. per imaginẽ cùm viuã perſonam non vidimus, ſed ex ſignis nouimus: Sic Chriſti, B. Mariæ, Apoſtolorum, Prophetarum, Patriarcharum, omniumque quæ ante nos fuerunt Sanctorum, vel hominum vtriuſque ſexus collocamus, vt ſi quis Eraſmi perſonam velit, ſic ponat ſicuti ex imagine illam vidit, &c. 3. Per ſimile cùm neque perſonam viuam vidimus, neque imaginem, vt ſi faciamus

ciamus nullam extare Clementis Papæ, Rudolphi Imperatoris, constituam aliquem qui Clemens vocetur de facie bene notum, & illum ornabo habitu Papali: aliquem qui Rudolphus & induam habitu Imperatorio, atque ita ex faciebus notis nomina, ex vestibus dignitatem colligemus: idque in omnibus aliis ita erit faciendum. Sed hic consule Bruxium, vt & in figuris arithmeticis.

Quem tamen si forsan ad manum non habeas huc tua causa loquentem introducere non grauabor, vbi sic exprimit numerum.

1. Culter, gladius, piscis, columna, hasta, baculus, candela, bombarda, sagitta, panes similaginei seriatim dispositi.

2. Serpens, anser, anas, cygnus.

3. Cornetta, numella explicata.

4. Cingulum retortum, forceps, laqueus reflexus.

5. Anguilla tortuosa, circulus inuersus sine axe.

6. Testudo, ceruta, funiculus cum modo. *Kazo* Italorum.

7. Gnomon seu quadra fabrorum, genu flexum.

8. Sertum contortum, arenarium: cucurbita duos ventres habens; ferrum quo vitra decurtantur, ocularia.
9. Claua, pomum cum pediculo, pyrum oblongum, pedum Episcopi, pedum paſtorale, laqueus quo capiuntur canes.

Res certi numeri ita diſponit.

Vnum Deus, Phœnix, Sol, Polyphemus, Monoculus, homo vnius pedis.

Duo, Parnaſſus Biceps, Brutum Cornutum, Tabulæ Moſis, Puniceps, Forpex, Furca bicuſpis, Patibulum duarum columnarum, Homo auritus Plinianus.

Tria, Tridens, Cerberus, triceps, tripes, cui ſerei applicantur.

Patriarchæ tres, Trifolium, Triangulus, Patibulum trium columnarum, Sellum trium pedum, Equus currum trahens, Inſtrumentum fabrorum, dictum Schraubruhirher.

Quatuor, Animal quadrupes, Fritillus Brut xial, Craticula, Quadrans, Teſſera, Feretrum, Inſtrumentum ſuper quo farina & aqua miſcetur, Currus Hollandicus: vel alius ſine temone.

Quinque

Quinque, Pes quinque digitorum, Manus, Libri Mosis, Chirotheca, Equus currum trahens, Pecten quinque dentium, Currus cum temone, Mitra certæ formæ, Vas pulueratium stanneum cum circulo, Testudo progrediens amputata cauda, Vir extensis brachiis & cruribus in calendario, Mus maior caudæ longæ.

Sex, Hydriæ sex Cananeæ, Mare singulis sex horis refluens, Stella, Quadrupes cornutum, Testudo progrediens.

Septem, Planetæ septem, Hepthaphylum, Electores septem, Candelabra aurea septem, Stellæ septem in manu.

Octo, Currus à quatuor equis tractus, Cancer, Scorpio.

Nouem, Musæ nouem, Canis nouem annos ferè non excedens. Terga nouem boum.

Compositus numerus. Decem crux rusticorum, Fundamentum, super quo ligna dissecãtur, Verticillus semitarum, Notæ vnitatis cum annullo, circulo, pomo, &c.

December, Decipulum, præcepta De-

calogi decem.

Tribus decem à Rechabhamo deficientes, manus ambæ, pes vterque, Moneta Bohemica maior, decem nummos valens.

Viginti, Triginta, Quadraginta, eodem modo quo decem formantur.

Quinquaginta Ocrea, Pes minor cum cruce, ſecuris, Gnomon, figura numeri 5. & litera o.

Centum, Semicirculus, Luna corniculata, cornu venatoris, arcus, equus per duos circulos ſaltu vectus, Forma numeri *1*. & literarum oo.

Mille, Anchora, notæ aliæ M. literæ. Millepedæ, Equus per tres circulos ſaltu vectus, formæ numeri 1. & literarum ooo.

Ex dictis facile eſt colligere, qui reliqui numeri compoſiti formentur.

V. PRÆLECTIO.

De Concione, Oratione, Argum. &c.

CVm nobis ipſis habenda erit concio, aut oratio præſupponitur facta eſſe, ſiue à nobis ſiue ab aliis ſcripta, impreſſa vel ſaltem mente concepta, & locos in cubiculis ita meditatos, vt de iis nulla cura diſtrahamur, ac tum cādela concio, vel oratio, ſemel attente, tardeque erit legenda, totam vt materiam in genere mente concipiamus: cygnus deinde in tres vel quatuor partes maiores. videlicet thema candelam partem, cygnum, & ſi fuerit triangulum diuidamus, & in medio candelæ parietis thema, in medio cygni candela pars, in medio trianguli parietis cygnus pars in medio quadrang. parietis triang. pars diſponatur, triang. vnamquamque maiorum partium diuidamus in 4. 6. 8. vel plures minores pro memoriæ exigentia. Quadrang. imagines cuiuſque minoris partis in quadrangulis circumſtantibus locis ponamus, qui ſi non ſufficiant quadrangulos interpo-

nemus aliis, erunt calix, circumſtantes aut ex vnoquoque loco parietis officiemus & cygnum circulum, circumſtanter habebimus in candela pariete; ac candela duo tomices locorum in candela cubiculo qui abunde ſufficient ad longiſſimam concionem, aut orationem. Manus repetentibus cuiuſque parietis, deinde omnes quadranguli, ac ſemel tentandum an ſatis feliciter ſuccedat lectio ex imaginibus & pronunciatio. Si ipſi voluerimus habere, tum non adeo vrgemur tempore, ideoque licet bis perlegere & tardius progredi im operando. Sed ſi viua voce habitam velimus excipere, eodem modo vt dictum demonſtratúmque eſt, procedemus. Verùm vt tanta celeritate quanta quis loquitur, vel more ſuo, vel data opera aſſequamur: his quadrangulis fiet adminiculis. Candela, ſi conſideremus hanc excipiendi per imagines rationem tam eſſe compendioſam, vt quòd mille aut pluribus dictionibus non poteſt efferre, quas ille ordine vnam alteri debet ſubiungere pronunciando, nos hac arte paucis imaginibus

efferemus: interdum, tessera manu, stella, nonnunquam candela: aut cygno, quod ille tam multis: ac simul plures imagines, affigimus: vt in 37. exemplis clare patet. Quo solo obseruato citius, excipere, quàm aliquis etiamsi maxime conetur efferre valeat possumus. Cygnus est in omni concione vel oratione multa dicuntur quæ ante scimus; præsertim si quis multas legerit aut audiuerit; & tum antequam calicem; aut 10. verba protulerit, præcurremus: arrectis tamen auribus astantes, vt etiam cognita nobis viua voce confirmemus. Si tunc subiungitur aliquid quod scimus; eodem progrediemur modo: si quod nesciamus, tunc, vt dictũ est paulo ante, operabimur. Nec opus est omnia exacte collocare, sed principales particulas, omissis minis principalibus, quæ cum vel præcedendo, vel sequendo cohæreant, facile offerunt, sicuti dictum est de vocabulis minus principalibus.

TRIANG. est conc onatores docti solent in fine repetere summatim, quidquid in tota dictum est; indocti vel qui inopes materiæ sũt aut nõ bene studue-

rũt, idem in eadem bis terve, post aliqua interiecta repetunt: deinde aliis subiunctis, ad illud quod ante, etiam dictum fuit, relabũtur; nobis autem sufficit singula semel posuisse: nisi quid forte omissum esset, vel propter defectũ promptitudinis exercitij comparatæ, vel nimiam dicendi celeritatem: propterea ex præcedentis concionis summario in fine repetitione, id liceret supplere. Si autem ob causas modo dictas concionatorem vel oratorem non possemus assequi, consultum est locum transire, candelam, cygum, triangulum, aut plures; vt fit in scribendo. si enim pertinaciter velimus insistere priori alicui parti, forsan ipsam habebimus; sed ipso interim progrediente plura omittemus; idem hic eueniet vt taceam hoc ipsam, quo, quidam vacant maximè excitari. o. vt in repetendo postea facile subueniat, quidquid ibi fuerat reponendum: dum cogitamus quadrangulum locum vacuum reliqui, &c. debui hoc disponere.

Quadrangulus est ipsa exercitatio, vt videlicet deinceps incipiamus hæc ipsa

præcepta vſui applicare initium faciētes à concionibus ſimplicioribus, ac breuioribus quales ſcripſit Iodocus Clichthouæus, Rudolphus Ardētius & alij: nō ab iis qui tantum complectuntur materiæ, quantum ſufficiat tribus aut 4. concionibus: & in illis ipſis ſimplicioribus omittendæ erunt omnes citationes ſacrę Scripturæ & Patrum, donec tātum profuerimus, vt nudam concionem facile conſequamur: deinde quadrangulas citationes addemus, poſtea 12. 16. 20. 24. tandem omnes: non progredientes ad maiorem numerum, donec experientia compertum habeamus in minori retinendo nos ſatis promptos.

In orationibus quia illæ plures habent partes minores, paulo aliter ſeſe res habet, & quamuis liceat formam locorum & ordinem ſeruare quem primo diximus, tamen non inconueniens videtur cornu vocabulis vti in candela pariete, & ordinem mutare; vt incipiamus ab angulo ſuperiore parietis recta linea procedentes, idque ex ſuggeſtione Ciceronis, qui libro Acad. quæſt. ait, hanc artem germanam ſororem eſſe li-

tera

teraturæ, quod ſi eſt & literarum ordo: apud nos ita progrediatur, vt dictum eſt, & in figura ad oculum oſtenſa apparet, non modo hunc ordinem in collocatione orationis ſequamur. Atque exordium in candela loco, propoſitionem vel partitionem in cygno, ea quę natiuitatem anteceſſerunt, vel primam confirmationem ab honeſto, in triangulo, manu, &c. quouſque ſe extendet, deinde in ſequēti à natiuitate vel ab vtili, & aliquot ſequētibus; tum à pueritia, vel 3. cōfirmatio à iucundo, deinde ab adoleſcentia, vel 4. à poſſibili, vel facili, &c. virili ætate, vel à morte, ab iis quæ mortem ſunt conſecuta, poſtremo concluſio: prout illa in rhetoricis traduntur, idemque iudicium in demonſtratione factorum. Exempla ſint vita S. Ioannis Baptiſtæ, Apoſtolorum, vituperium Iudæ, Catilinæ, Coclitis vel ſimilia, quæ & talia plura in Rhet. & Aphthonij Progym. Eraſmi de conſcribendis epiſt. aliiſque inueniuntur.

In orationibus diſponendis, ſi loci confirmationis longius ſe extendant, vt ab honeſto ab vtili, ſemper vellem maiorem

iorem talem partem à candela loco,candelæ parietis incipere & relinquere 1. 2. 3.4. aut plures vacuos in præcedenti pariete,quia iſta ſeiunctione ſeu diuiſione. o. valde iuuatur; non quòd aliter fieri non poſſit, ſi cui libeat ſtatim ſubiungere, notabili aliquo ſigno addito, vel etiam ordinem aſcendendi ab inferiore loco, quem prima lectione demonſtrauimus ſequi art. 4. interponere, cuique liberum relinquimus. Poſtremo experientia fidem faciet, ſi ex concione quamuis longa, vel oratione 20. partes minores principales tantum, per loca diſtribuamus, nulla prorſus addita imagine, ſolius diuiſionis & ordinis auxilio multo firmius repetituros, aliis, vel nobis ipſis hac methodo deſtitutis. Neque hæc adeo magna videri debent admiratione digna: ſi enim vt fieri conſtat, reperiātur qui id ipſum pœne ſine artis auxilio naturali.o. & exercitatione acvaria rerum experientia præſtant; alij calamo etiam orationem aut concionem ſequantur, vel omnino vel certe propemodum; quod in feminis etiam verum eſſe conſtat, quanto felicius arte adiuti

id præ

id præstabimus ? & hæc de his paucis à nobis proponi solent, ab auditoribus tamen latius examinanda sunt, & exercitatione confirmanda.

De argumentorum dispositione: his hac hora adiicere solem⁹ propter cõformationem collocandi, non rei ipsius. Inter omnes species præcipua est syllogismus, hic tribus partibus cõstat propositione, assũptione & conclusione, interdũ additur proposit. aut assũptioni probatio, & vocãt tunc prosyllogismũ, propositio in medio cãdelæ parietis, & quæ de ea, inter disputandum retinenda putabimus, in quadrangulis, aut calix circunstantibus locis affigemus: assumptio in medio cygni imaginis, cõclusio in medio 3. parietis, quòd si contingat fieri prosyllogismum, tunc illam enunciationem, vel in medio 4. parietis ponemus, vel in 3. ac conclus. in 4. prout magis placebit. Si vero Enthymema fuerit, & desit maior vocabit iste donec inter disputandum eliciatur; & tunc suis quæque locis mediis & circunstantibus defigentur. Si vero Inductio fuerit, candela pars in medio candelæ parietis. Cy-

gnus

gnus in medio cygni, triangulus in medio trianguli cum ſigno hoc &c. aut ſimili, in medio quadr. concluſio &c. nam omnes partes enumerare longum nec receptum eſt. Ex his facile colligitur quomodo Sorites, Dilemma, alięque argumentationum formæ ſint exprimendæ. Alij volunt argumenta in locis partium corporis humani poni; ma. in capite min. in extenſa dextra manu. concluſio in ſiniſtra; & ſi contingat fieri proſyllogiſmum, tunc ma. detrahendam ex capite in pectus; verum non tam commodus hic mihi, & obſcurior videtur: ideoque priori, quo nihil accommodatius adhærendum exiſtimo, ſalua ſua cuique voluntate.

Iam itaque quoniam fundamenta tradita. Reg. voc intellec. & non intellec. reg. ſent. de perſon. coll. de Conc. Orat. &c. nullum obſtaculum eſt, qui admota manu operi, praxin auditores aggrediantur ad comparandam promptitudinem in facilioribus, vt deinde ad maiora procedant. Qua quidem exercitatione non egent illi, qui ex ſtudiis & variarum rerum vſu promptitudinem ſecum adferunt:

runt:

runt: illis enim non incommodum ac difficile erit, ſtatim ſuæ profeſſioni accommodare; ſed quia omnes tales non ſunt, multique ſint adoleſcentes in humanioribus, ac philoſophicis hærentes, in eorum gratiam hæc dicuntur, horam vnam aut duas ſi cui ſat temporis eſt, in 4. quadrantes, aut duas ſemi horas diuidemus, & cuique certum horologij pulſum attribuemus, primo quadranti aut ſemihorę 4. 5. 6. matutina pro cuiuſque vacatione, manus exempla memorabilia ediſcemus, interiecto interuallo, duarum, trium, aut quatuor horarum, videlicet hora octaua, nona aut 10. manus ſententiæ, rurſus hora 2. 3. aut 4. pomeridiana decem vocabula, quorum 2. 4. 6. 8. ſint non intellecta. Iterum hora 7. 8. aut 9. tria tantum ad formam præſcriptam, formentur cubicula, quæ ratio ita diſcreta eſt, vt ſi quis ſe quotidie per totam vitam exerceat, nihil incommodi, aut defectus ſit metuendum.

In applicatione vero grauioribus ſtudiis ac rebus, conſultum interualla temporis obſeruare, & ſemi hora tantùm aut tribus quadrantibus, horam nunquam

quam excedere; præcipue in iis quæ maiorem ſpeculationem, aut mentis applicationem requirunt, vtendum arte vt gladio non abutendum. Si quis autem hãc exercitationem pręmittat ad promptitudinem, facilitatemque ad maiora conſequendam, theſaurum ſibi comparauerit, quo per totam vitam ornabitur, & ex quo ea promet, quæ non mediocrem præterea adferant vtilitatem. Quadraginta enim exempla memorabilia fere, totidemque ſententias, mille aut circiter vocabula, omniaque ante ignota didicerit; quæ in quocunque colloquio, concione, confeſſione, in adhortatione ad virtutes, dehortatione à vitiis; vel in conuiuio, aliáve congregatione inſtructionis ergo, vel recreatione poterimus promere; locos etiam excipiendis rebus plurimos habebimus ſimul in promptu.

Obſeruari autẽ ideo pulſum certæ horæ volumus, quia ea quæ ita conſtituimus nobis facienda, aliis omnibus reiectis, diligentius obſeruamus; ſin aliter ſæpe fiet officij intermiſſio. Exempla ſiue res, ſententiæ, voces, erunt ſuccisi-

uis

nis horis colligenda, vel in idoneis libris notanda, arithmeticis figuris: nam si tum quærere & seligere velimus, quadrans fere prætereat. Est alia forma praxios, qua hora in cygnos partes diuiditur, & candela in 25. vocibus discendis impenditur, per tantundem temporis in sentent. postea in rebus: verum prior modus magis probatur, eo quòd omnes partes simul exerceantur varietate & vtilitate non iniucunda. De ordine in principio satis prolixe videmur locuti, cum quo magnam habet affinitatem connexio, quam nonnulli cate milam. o. vocant, & hæc duplex est: naturalis, cum res à natura cohæret, vt terra, aqua, aër, ignis, at cum vocabulis imaginum actiones tales attribuuntur, vt vna se cum aliis semper exerceat vt igniferum, veru', auis, capo, armus ouillus, freups, cineres, pretams; vt illa certius insigantur, hac consideratione fiet; igniferum vncum habet, quo sustinet veru, hoc transpositum aui caponi, & armo ouillo foreups vertitur in cineres, ideo ancilla percutit illum baculo & obiurgatur a pertams quod hoc fiat. Actiones

ctiones quidem ridiculæ, videntur ſed ſi in rebus ſeriis tempore ac loco adhibeantur non caret ſua vtilitate. Sed iam caput totius artis aggrediamur.

Enim vero ſi quis hunc librum optime intelligere, ac artem perfectiſſime addiſcere deſideret, is D. Biblipolam, vel auctorem ipſum potius conſulat, qui ei clauiculam oſtendet, qua ad ſecretiſſima quæque, & penetralia huius artis excellentiſſimæ, & nunquam ſatis laudatæ intrare poſsit.

PRAELECTIO VI.

De locis latius.

VAMVIS prima lectione ea omnia de ss. licuiſſet dicere, quæ ad eorum tractationem ſpectant, tamen conſultius viſum, in hanc horam transferre: ne remora inijceretur magis neceſſariis, præter 4. formas hactenus traditas, quarum 1. manum habet in vno h. 2. cornu, 3. cornuquoque, ſed penidrot candelæ p. 4. cygnum & manum, ac in toto d. vel 20. vel 36. vel 100. accedit quæ candelam & duos

tom

tomices habet in vno h. faciuntque quadr. & duos circulos in vno d. 6. habet candel. & circulum in magna betnorfa l. & hæc p. si quis asirano bigamis vti non potest, proxima & laudatissima est post ll & dd. Valde ad rem facit, ex vno d. facere tria & ad multa vtilissimum & factu facillimum; si nempe tap. 4. hh. ita opponantur à pa v: ad tab. vt tamen figura quadrata pateat transitus, & concipiatur ab vnoquoque 4. amuretali lux per vnam fenestram esse. Quod si præterea quatuor quadrang. dd. addamus, erunt 7. si illa quadrang. duplicentur 11. si 8. triplicentur, simul erunt 27. vt ex figura patet. Si quis tractatum cum omnibus appendicibus velit disponere, vt de Christo, de Ecclesia, de Patientia, &c. tit. cum L L. §§. &c. in illo loidemi & angularibus commode fieri posse videtur. Alij ss. accipiunt in Ciuit. asitcipe, vt si Colon. ab vno latere cum Rheno præterfluente, & ab altera parte consideremus esatropi, oserrute, salpmeto, aliaque varoini ogisnis, facile erit notare, quæ pro. vv. vsui sint. Alij in firmamento

mento duodecim ſigna circuli Zodiaci accipiunt, quæ cum repræſentenтur figuris Leonis, Tauri, Cancri, Virginis, Libræ, &c. in iis. ss. Aſtronomus præſertim, optime ſumpſerit: ſicuti conſtat Metrod. Scept. feciſſe, quem ob peritiam vſitras o. vehementer laudat Cic. Quint. reprehendit, ſed hic fatetur nunquam contigiſſe, vt adeſſet repetentibus ex tempore per ametrā quamlibet multos verſus, vt ſatis inſinuet ſe vſitras fuiſſe ignarum: non mirum igitur ſi temere & ex ignorantia Metrod. reprehendat; vt & hodie fit, cum tamen vt poſtea dicemus in Leone, Tauro, &c. haberi. ss. non incommode poſſint; imo cum vnaquæque ſtella viſibilis maior ſit tota terra, igitur ſeptem Planetæ & Stellæ fixæ, & aliæ, ſi fixas fingamus pro. ss. ſeruire queant, & ſic pro omni ſcibili innumeros haberemus. Nonnulli in aſitrahca Geogr. certo ordine nadippor, aſogapi, bairami, danimulfo, eſa vliſi, aliaque obſeruant, diuerſis eſubiros floci diſtinguentes, conſultius autem in ſpecialibus eſiicniui vorpa, quam generalioribus fieri, E. g. in Brabantiæ,

Flandriæ

Flandriæ, Franciæ, Normanniæ, Auſtriæ, Alſatiæ, Heluetiæ, &c. aſilubati; non Italiæ, Galliæ, Germaniæ, Hiſpaniæ, &c. aut Europæ, Aſiæ, Africæ, Americæ. his talibus Geometræ forſan delectarentur. Quidam in aſirbilo magnis & explicatis, in quibus vnaquæque oſcicafe notam habet Arith: oppoſitam loco ciuita ocnite iſido; cumque 20. 30. 40.50.aut 200.birbilo lætrahco in vnum volumen poſſint compingi, maximum inueniemus, vv. numerum: qualibet deicafe h. repræſentante. hic autem aliquid ſe offerre videtur incommodi.gorbilo enim roſualco videntur aliquo modo.gg. ita concludi, vt non appareant; quod ipſum de dd. aſiſualco videtur.ſed ſi quis conſideret in his dd. hh. eſſe diſtantes, & aërem ac lumen intercedere, aliter paulo res ſe habet; ibi vero non item: licet hoc vſu & exercitatione ſublatum iri non dubitem. Alij in lenimohi, vt in fecitreui, fetnorfa, retipiccos, aſilucos, aſinego, aſubiruas, reros, fabrabi, feruttugo &c. per aſetrapo anteriores progrediendo.Nonnulli in aſubilo laminas terreſtribus, vt fenoeli

por

poruati, &c. Aliqui in osubiuas, vt in lohpyrgo, teurgo, hainocica extensis asilas, quidam in magnis asubicsipo, asirami monstris, pænelaba setipaco, asinnipi vosrodi, sertneui, paduaco, &c. Multi naturales volunt montes, flumina, siluas, &c. Sunt qui in asubirobras certum numerum sumunt, ad rad. trunram, &c. Aliqui in percas, in asingis elem. tærretro, laquæs, quos omnes, exceptis dd. in osubidæs & esubitnorsa earum negligo.

Si quis autem asiiras enigat omil delectatur, is maximam facilitatem experietur; ac de iis sic habero: In benido futilosi aut alio in pocola idoneo, boigero aut osatiuice concipienda, & in illa esumode, fortiter applicando ametnemo, & frequenter repetendo, vt iam non imag. miiras enigat omil, sed oselaeri videantur; si hoc aliquis non potest, consultum est asubilaeri vti, ac pro ss. efformabimus l. candelam quadratam. & in vnaquaque l. manum dd. tantum, vel decem, 15. 20. aut 25 ad libitum cuiusque; eaque erunt distinguenda, primum numero I F. candela. a. habeat vnam F. cygnus ab

vtraque letrapo vnam, triang. duas ab vna letrapo, vnam ab altera. quadrang. cygnos vtrimque; manus tres ab vna, & duas ab altera, & ſic vlterius in 2. 3. 4. feretali, & iam primum L. primi d. diſtinguitur à ſecundo 3.4. feretali feroloca. E.g. ſi in primo feretali ſit foroloca oſuengilo, in ſecundo aſublat, in tertio oregina, in quarto aſueburo, ſic abſolutè hæc fuerit formata: ſi addantur DD. de quibus ſtatim loquemur. Abſoluta vna l. ad cygnum, ab hac ad triang. quadrang. manum, ſtellam, progredimur; donec ſufficientes habeamus. Malim autem eas in cc. diuerſis conſtituere, in ſingulorum aſubimœma 10. aut 12. aſerruti quadratas & vnicuique l. oppoſitam, ita vt iſetnorfa ſe in vicem reſpiciant, & in foidemi 25. tanquam amuluco langus eporpa: nec obſtat ſiue quis ita velit 24. in aſſubinœma, vel 50. aut 100. & totidem oppoſitas: ſuadeo tamen numerum 25. non excedere: & potius plura lartſaco formare. Erunt fortaſſis, qui vnã ametá oti vica malint, & in alubinœma 100. aſerruti, aſietalpa optime diſtinctis 3. aut 4. in longum, & totidem tranſuerſim

ſim euntibus, iiſque ll. repletis, & ſic vna tãtum petam otiuica opus eſſet pro omni ſcibili.at ob cauſam paulò ante dictam,lartſaco longe præfero. Nec debet vnumquodque tantum d. diſtingui, ſed etiam ll. CC. deficientibus, FF. & aſubirolocu, maiuſculis Arithmeticæ aſitoni, qui in infinitum progrediuntur, aſirerili oſinitali,vſicærgo, eſicis barbæho, vtemur iiſque capital. commun. vel feroloc mutatis,gg. ſanctorũ, hominum illuſtrium, vet.& nou.teſta. Pontif.Imp. Reg. &c.Aſiingiſnir,regnorum,prouinciarum,ciuit. pag. fam. aſitnemo furtſnim artificum omnium, & amuilis aſnetus domeſticorum, animalium terreſtrium, piſcium, herbarum, fructuum, partium corporis humani, & veſtium, &c. item diuerſo habitu ordinis hominum tam ſecularium quàm eccleſiaſticorum: quæ ſi quis prudenter inſtituat pro infinitis ſufficerent. ll. neque hic vllus erit defectus. Suaſero autem in vnoquoque n. cuiuſque d. vnũ ponere diſt. vtile, vt Chriſtus, S. Petrus, S. Linus, S. Clemens, & ſic vlterius; ita quaſi aliud agentes, loco illorum, quæ ad nihil ſer-

uiunt, nisi vt distinguant, eam vtilitatem consequemur, vt nomina Pontif. Imper. Reg. voluc. animal. terrest. & pisc. &c. addiscamus quod valde non solum pulcrum, sed vtile etiam. Si quis paucioribus velit esse contentus in y. tantum ponat. 1. In CC. quæ amirruti in raidema habere velim amutatsi in ipsa ponam pro dist. & mainœma asubirolocu possunt distingui: al. nig. rub. vir. fla. cær. cine. aur. &c. tum per mistos, vt al. nig. cõiungatur, idque per omnes simplices, al. cum rub. al. cum fla. al. cum aur. &c. Idem in yy. dd. & in hh interioribus seruari potest. Liceret etiam l. quad. accipere, in cuius asubiretali 100. essent dd. & in tota 400. deinde in primo potalubati 20. 40. 60. 80. aut 600. sumere dd. totidem in 2. 3. 4. 5. 6 &c. vsque ad 100. aut vltra, ac tum vna. l. sufficeret pro omnibus necessariis: sed tum consultum esset omasnemi habere, & in eius 4. marginibus in patrahco numerum & dist. notata habere; vt si contingeret aliquid excidere, leuatis asitrohco respondentibus num. tabulat. quæramus quod excidit; hæc tamen l. ob causam antepositam

tam non placet. Laudabilis eſt modus, ſi quis ponat eſautatſi Pont. Imp. Reg. aut Sanct. &c. à ſeinvicem iuſto ſpacio diſtantes, ordine quadrato.recto aut circulari, & ſingulæ omulabari inſtar læſnemi, a. x. ad vmbilicum teneant, vel à latere, ac in earum qualibet, manus, cornu, aut plures ss. capiamus. Nonnulli in folæco meditantur, attribuentes D.P.F. SS. B V. S. Mich. Gab. &c. Patriarch. Proph. Apoſt. &c. amunorhto quadr. inſtar d. ac tum res ſe habet. vt de dd. dictum eſt; vel inſtar q. in qua decem. quidam in bonrefnis, & ibi vnicuique ſotaccepi acrceremdant, aut omedeſi, vt gentil. homic. fœnerat. de lerecraca & de q. vt modo dictum de ponorhto, intelligendum. Atque hæc ſufficere arbitror de ss. ſiue iſubilaero ſiue imag. ex quibus ſinugli eos ſeligent, quos iudicabunt ſuo ingenio accommodatiores: vel ipſi, ex noſtris conſideratis facile meliorem rationem fortè inuenient. Summa noſtræ ſententiæ eſt tanquam optimæ, vt ſiue iſubilaero ſiue imag. delectemur, capiamus, CC. in iis l.

&c.Et hæc omnia talia arbitror, vt ad actioně spectět. Addamus aliquid quod ad cognitioně. Vltra centenarium num. vv.in vno d. hactenus non sumus progressi, si vnumquemque h.in 100. asetrapo quad.quasi FF.diuidamus,erũt quad. duo circul in vno d.si rursus in vnaquaque istarũ,prima vtamur p.erunt cygnus tres circuli.si 2.aut 3.triang, stella duo annuli:si vero 4.cygnus manus duo annuli in vno h. & cand.4. circ. in vna l. si iam rursus illas 100.asetrapo quad.fingamus esse amurtiua & singulas eius asetrapo, ex candela duob. ann. minoribus quadr. asubitrapi constare,erũt cærea & circ.4.in vno h. & in toto d. quadr. circuli 4. Si demũ 1.p.ponam⁹ in vnaquaq; letrapi minore fiět manus 4. circ. in vno h.& cygnus 5.annuli in d.Si vero secũda vel tertia, fiět cornu 4. circ. in vno h. & in d.triang.stel.4.circ. Si 4.erũt cãd. manus cir.in vno h. & quad. manus annuli in d.Si autě 5.fiět cygnus manus& man⁹ ãnuli in 1. h.& cãd.stella circ.in d.Si postremo6.præcedẽsN.esset quadruplicãd. fientque 4. asenos filimi in d. & ista diximus ad cognitionem pertinere, non quod

quod in actum deduci non possint, imaginationi enim obediunt omnia, & in pocola mominimo, vt mirelado exercitum C. mil. hominum pugnantium concipere licet: sed consultum non est ita facere, cum melior ratio iniri possit. Si tamen aliquis vellet ofamis enimi asetrapi quad. vt demonstrauimus, deberet distinguere iuxta modum supradictum, ac singulas earum quasi h. considerare. dd. autem bene formatis, oportet vnicuique læiretame suam l. seu C. attribuere: vt l. Gram. l. Reth. Dia. &c. l. candela Bibl. secund. 3. 4. 5. 6 7. 8. C. D. Tho. S. Aug. Greg. Amb. Hiero. &c. l. voc. l. Sent. sacr. i. profan. l. cōc. Dom. fest. quadr. Aduent. lib. controuer. & vt vno verbo dicam, vnaquæque saretamo certis suis CC. & ll. erit tradenda, eo modo quo in ciuitate bene cōstituta fit. Si quis enim libros, pannum, vinum, carnes, &c. vellet emere, aut vendere, diriget se ad illas ll. in quibus hæc talia vel emūtur aut vendūtur: ita etiam in hac arte faciendum, vt si in conuiuio vel cōuersatione voc. Sent. exēp. aliquid ex Ga. Rhet. &c. ex Bibl. ex hoc aut ex

illo doctore audiam⁹, & illud nobis fuerit incognitũ; in proximo ss. vacãte collocem⁹; si aliquid promere velimus, certo dirigemus amernemo, ad illud C.l.d. b. in quo id quod poscimus, esse scimus, & hoc vnũ est ex prę cipuis in letras, quo neglecto, aliquid quidem præstare poterimus in voc. sent. heb. o. impriinẽdis aut depromendis. at insignis operibus accõmodare vt Theol. Iurispr. Med. Art. lib. hist variis, nisi eo quem diximus modo obseruato, omnino esset difficile. Et a li⁹ modus quo plurimos gloriantes me audire memini si intra vnius mensis spatiũ linguas addidicisse pereregrinas, quem hic aperire nõ abs re iudico. Cõstituebãt in cubiculo hominẽ sibi ante notũ quippe Italũ, cultu habitũq; eiusdẽ gẽtis indutum, cum iis colloquiũ instituebant, omnésque interrogationes iuxta ac reponsiones in pariete collocabant, & cùm postea sermocinatio vera cum aliis conferi contigisset, tanta cum felicitate successisse inquiebant, vt omnes in sui admirationem raperent: quod in linguis quarum pronunciationes difficiliores sunt, puta Gallica, non æquè commodè fieri

dè fieri posse facile quisque per se aduertit. Quanquam non dubitem, quin illud per hunc modum effectum sit, quod paucis ante diebus, à præcipuo quodam mercatore Lugdunensi, viro sanè fide dignissimo, mihi relatum est. Hominem fuisse Francofurti non ita pridem, qui huius artis adiumento viginti quatuor horarum spatio totam ferè linguam Polonicam, addidicerit, ita vt commodè necessaria intelligeret, & interrogaret: quod vtrum continuis, vel succisiuis, aut diuersis horis fecerit, non rogaui; vtvt sit, res sanè mirissima, licet enim in re noua, nouo cum Scaligero vti verbo, nec tamen incredibilis, si te ad Mureti exemplum reflectas.

Sed quoniam neque o.esilarutano per seipsam sola, neque petras adiuta sine R. certo quodam tempore adhibenda, depositum fideliter atibeno litera, vt cum opus sit reddat: ideò necessaria est omnium per ametras in thes. o. repositorũ R. accedere: quæ sic institui potest. Faciamus aliquẽ edidicisse hui⁹ asitras auxilio, tota Bib. DOC. Eccl. pr̃ecipuos PHILO-

ſophiã, Art.liberales,&c.horã diei DOM.
impendat R.Gen.nõ ex lib.ſed ex o obi-
ter percurrẽs, an omnia debito modo ſe
habeant? an nihil exciderit eorũ,quæ ad
emerras,qua vſus eſt ſpectet? ſi ſic,cõfir-
mata fuerit iſta R.vt diutius commiſſum
ſeruet; ſin ſecus, defectui ſuccurrat ne
proximaR.in eundẽ incidat errorẽ.Feria
2.Exod.3.Leu.4.Num.5.Deut.6.Ioſ.Iud.
li.& Ruth.Sab.4.lib.Reg.Cygnus DOM.
Paralip.Eſd.Tob.Iudith.Eſth.& Iob.Fe-
ria 2.Pſal.3.Prou.Eccl. Cãt. lib.Sap.&c.
ita 14. aut 20. diebus tota fuerint Bibl.
fatitepero.deindeDoctores,& quidquid
vitras fuerit applicatum. Poſt menſes 3.
4.aut 6.ab initio iterãda eſt,ordine quo-
dam à principio ad finem redeundo.Cũ
autẽ ſit aſilato epemo, miraexerceri po-
teſt celeritate 2.3. aut 4. horis tota Bibl.
percurri queãt. Quemadmodum autem
de vtriuſq; teſt.lib dictum eſt, ſic de Iu-
riſp.Med aliiſque ſtudiis eſt accipien-
dum. Septem artes liberales huic litras
applicatæ, totidem diebus, ſine faſti-
dio aut difficultate,vitepero queant.Sed
vt certiore id fiat modo ac ordine ſin-
gula in ſuis P P. & ll. reponantur. hac.

R.

R. obſeruata bis terve, forſan non opus erit illam continuare diutius, vel ſaltem 2.3. aut 4. anno opus erit iterare: huc accedit quædam ſua natura talia eſſe, vt nunquam poſſint excidere vt hiſt. Dan. Iud. Ionæ. Nec eſt quod quis exiſtimet, difficilem aut impoſſibilem eſſe R iuſtæ aſitrapo tam breui tẽpore. Nã ſi aſilucos ex ter: vna hora peruolare & peretepero poſſumus tota Bibl. tt. expreſſa materialibus, tam cito enim atque dailoſa vertimus, vno intuitu videmus quid in iis agatur, ſi videl. omnia ante nobis cognita ſint, vt debent ea quæ per ametras vv. affiximus, quanto magis aſitnemi, aſilucos, qui multo citius operantur. Verum id notandum, magna lanimuloui in amuido inepmoca eſſe redigenda, ac tantum dailapis ecnirpe & quæ neceſſario. o tenenda ſunt, litras applicanda. Inſuper quæ apud diuerſos Doctores amedæ inueniuntur, ex vno tantum ladnaco folloci qui ex omnibus id optime tractarit; annotatis in margine aliis, apud quos eadem inueniuntur; alioqui res longi eſſet negotii, niſi ſupradicta prudenter ac di-

ligenter adhibeantur.

SS. autem impletos, si iisdem vti volumus ad alia disponenda, esumiba faucaues calix modis, quorum cand. est, vt interuallo asiropmeto sinamus uu. euanescere, cyg. vt sicuti consideratione, & forti asitnemi applicatione, & R. aliquid imprimitur, contraria via esumas felobas, videlicet: à auocatione asitnemi, & intermissa R. occurrentes sponte repellamus triang. ex duobus præcedentibus coniunctus est efficacior singulis, licet cyg. satis vehemens, sit tamen ferè, vt duo illi coniungantur quadrang. expeditissimus, & vtilissimus, ac efficacissim⁹, vt nẽpe ratepati, vel amunãpe hh. opponam⁹, & ita gg. tectæ nihil impediẽt collocationem in esitepati hic modus illud præterea habet cõmodi, quod tt. in hh. positæ, quamuis tectæ, tamen subsistant vt deletis aut non deletis esse liceat Manus, vt transeuntes letnema dd. & vv. concipiamus sine uu. & actionibus, sicuti fuerunt antequam quidquam in illis positum: atque ita sæpius letnema pertranseamus: aut si tt. mortuas vel immobiles concipiamus: huic modo pe-

rica

riculum ſubeſt, ne aliis.gg.poſitis, in repetendo dubitatio oriatur. Stella apertis aſiunais, & FF. omnibus, exorta vehementiſſima ventorum pallecorpi, omnes quaſi chartaceæ leuiter affixæ, remotæ fingantur. Norma, ancilla omnia. dd. ll. & CC. ſcopis purgauerit, atque inuiſibiles ſibi uu. depoſuerit aut propter precioſitatem è loco mouerit ne puluere macularentur. Calix, fingimus furore percitum hominem, comitatum armata corona, CC. ll.dd. occupaſſe, alias gg. occidiſſe, multas percuſſiſſe, timore alias pes j. nuas fugiſſe, alias per FF. ſe præcipitaſſe, ac intrantes, nullas inuenire. Sed obſeruandum, ea quæ ſemper cupimus o. tenere, affigenda talibus vv. ex quibus nunquam amoueantur, ſed R. firmanda: pro iis vero rebus quæ non niſi per diem vnum 2. 3. retinendæ ſunt, meditanda dd. in quibus hæc talia diſponantur: & tum fuerit hæc collocandi & delendi p. Meditabimur manum ll. modo ſupra dicto, ac primo die in candela l. ponemus retinenda breui tẽpore, 2. die in cyg. d, 3. in triang. & ſic progrediendum vſque ad cyg. circulum. Si experimur illo tempo-

ris interuallo non ſatis aſatilobas, eodem modo ad 2. l. ibimus, & erunt 40. ſi nec tunc, ad 3. & ſi opus in 4. & 5. & ſic vel- cyg. circ. ſtella circ. calix circ. aut candela duo circ. aſcide intereſſerint, quorúm aliqua p. ſufficere debet ad amenos litaui ocaues: ſin minus, tum neque longius. f. ſuffecerit, ſed alius ſeruiet quadr. modus: quamquam autem 3. modi poſteriores aliquid jocoſi habere videantur, ſunt tamen à magnis in hac arte viris traditi; quorum auctoritate nixus, & ego proponere non erubeſco: ac pro diuerſitate in ingeniorum faciendum videbatur: nec tamen ideo inutiles, quia ridiculi aliquo modo apparent. Si quis autem 4. aut 5. aſeri diuerſas vel cauſas vno die vellet diſponere, is 10. 15. 20. aut 25. ll. modo ſupradicto deberet formare, &c. prout viua voce latius eſt declaratum.

PRAELECTIO SEPTIMA.

CVm lidnaci folloca ſunt ſirbilo alicuius Profeſſionis, neceſſe eſt habere vu. eorum paratas; quiſque ergo poterit formare eas circa quas verſatur. Studioſus S.ſcripturæ, Bibl. Theol. Doctorum & Scholaſticorum, iuriſta legum; Canoniſta canorum, Medicus Medicinæ; Philoſophiæ.Log.Logicæ ac ſic alij in ſua quiſque profeſsione pro cuius faciliore formatione, notandæ ſunt hæ regulæ 1. Scribendi omnes ſirbilo circa quos formator cupit verſari 2. g.facti præcipui libri, tituli, agentis, aut primæ dictionis ſirbilo, vel alicuius cap. modo ſit repræſentat. va nominis ſirbili. 3. illa t. ponende in ſorbila, aut in v. collocanda erit lanoſrepo repræſentans amurbilo 4. poteſt vti formator, auctore mirbila, vt modnatico D.Pau. conſtituetur cum morbili in manu, & vt ſciatur qualis ſit, ponenda erit huius narugifa, vt ſi erit Epiſt. ad Cor. in dorſo Epiſt. quam manu explicatam tenet, collocet

omaru

omarugifa aſidroci ſi voluerit ponere auctoritatem Euang. conſtituat Euangeliſtam Matthæum cum Angelo. Marcum cum Leone; Lucam cum boue; Ioannem, cum aquila; & ſi idem auctor plures ſcripſit aſorbilo eiuſdem ſubiecti, ſignis diſtinguendi ſunt E. g. pro Euang. S. Ioan. ponatur in ſuggeſto prædicans: pro Epiſt. ad menſam ſedens ac ſcribens; pro Apocalyp. oculis in cælum defixis, tanquam res nouas & inuſitatas videns. S. Lucas ſcripſit Euang. pro quo eum ponet cum Chriſto: pro act. Apoſt. cum Apoſt. Moſes ſcripſit Geneſim pro qua ponetur eius t. cum Adamo & Eua, vel Dei creantis cælum & terram &c. pro Exod. cum Pharaone, vel filios Iſraël, eo duce tranſeuntes per mare rubrum, Pharaonem cum ſuis in eo ſubmergi pro Leuit. Moſes cum leuita vel ſacerdote, Pro num. lib. Moſes cum exercitu vel 10. notis AA. in tabella, Pro Deut. cum tabulis quas populo explicat. Pro lib. Ioſue ipſius t. Iudit per Othonielem. Delboram, Abimelechum, Ruth per ipſius v. lib. 1. Reg. Per Saulem 2.. per Dauidem 3. per Salomonem 4. per Ioram, Iehu, Eli-

ſæum exprimam. lib. Eſd. per illius g. diuerſo vero loco. pro 1. 2. 3. 4. Thobiæ ſenioris loquentis cum Angelo comite filij Iuditha cum Holoferne ; Eſthera cum Rege Aſſuero ; Tobias ſua Liber Pſalmorum Dauidis cythara modulantis; Prouerbia per Salomonis habitũ philoſophi togati ; Eccleſiaſtes per aliquem parochum in ſuggeſto;lib.Sapientiæ per Salomonis tenentis anguem ſiniſtra , librum dextera ; Eccleſiaſt. per g. Ieſu Syrach Eſayas cum ſerra ; Ieremias in lacu; Daniel inter leones; Ionas in ore balenæ Ezechias inter rotas & animalia alata; Machabæorum ſuis gg. in ſartagine.&c. diuerſis modis exprimantur.1.S. Gregorius habitu Pontificio , columba inſidente humero ; Auguſtinus cor manu ſiniſtra rubrum tenet, iuxta illum ciuitas in cuius turri ſtatua Dei , & vna manu librum , in cuius fronte nota numeri per digit : aut alia ſigna expreſſa : altera manu ſignum , num. cap. idemque iudicium oto de aliis : quod diligens cultor huius artis facile aſſequetur.

Per ct. intelligitur ea ſoitalera quæ fit de oſirbilo, num. lib. cap. tit. aut ſimili-

bus,

bus, quæ variatur pro diuersitate professionum, Theol. ɑ. vtitur dist. part. art. mem. quæst. resp. Iurisp. quæst. can. tit. leg. glos. parag cons. dig. cod. Med. fen. tract. cap. sect. aphor. &c. Philosophus tex. comment. Omnis autem ɑ. reducicitur, ad tria capita primo ad lib. 2. nom. lib. 3. ad adiūctum lib. & nom. lib. Do. ɑ. lib. modum dictum est, cui illud adiungendum nomina. & tit. lib. etiam posse lirarugisa ipsis lib. quorum sumus possessores, & quibus vtimur quotidie: vt si quis velit exprimere Arist. in Metaph. ponat in lunama Arist. lib. suum quem nouit. in quo Metaph. eius habetur. I. Lipsius lib. Polit. constituatur v. Lipsii & det suum lib. in quo scit esse Polit. si plures lib. coniuncti sint, tum osnorsa. lib. ostendatur, si priorem placet designare, si 2. otupiccos, si tertium, priora taunroco &c. vsque ad sex. plures vix simul siragili consueuerunt. idem iudicium de aliis esto. possunt etiam distingui asubiroloca, vt vnus sit esulbas, alius oregina, 3. afueburi 4. osidiriui &c. E. g. Euan. S. Ioan. sorbure, epist. midiriui, apoc. torgino, atque ita in

musæis

musæis lib. vnius esiressas diuersis singuli asubinro loca, & item 2. ass. atque sequentium, ac tum facile constabit quis sit lib. fiblas asiroloco 1.2.3.4.&c. Itē lib. birgina 1.2.3.4.&c. Item freburo 1.2.3.4. &c. ass. quod admodū cōducere ad dist. exactissimam videtur, & facile factu, si fatrahco lib. leuigata in cornibus sit. & priora ostēdant Adi. lib. & nomini lib. est cap. num. & similia & hoc interdū præcedit nom. lib. interdū sequitur; pręcedit quādo auctor multos scripsit lib. eiusdem subiecti, vt si dicatur Aug. lib. 2. de Ciuit. Dei dandus lib. sequente num. quem præcedit nomen operis & lib. sequitur immediate, cum in specie sit ct. distinct. text. & similium: vt si dicatur Aug. lib. 2. de Ciu. Dei, cap. 4. illa dictio cap. est Adi immediat. N. vero 4. & medat. fit autem mediat. per. N. vt in suprad. exemplo aut per dict. vt Iurisp. qui adducunt primam amenos sitcidi leg. Panorm. cap. Tua eos. & eodem progressa aut num. aut dict. multæ fiunt ctct. mediatæ. In ctct. obseruandum, vt fiant ordinate. N. lib. ponatur in vna betrapo lib. & cap. in altera ne confusio oria-

tur

tur. E.g. Aug. lib. 3. de Ciu. Dei cap. 8. datur in Iunamo faretxedi crebila, & eiusdem tres litigido erecti ostendunt dairta, & altera bunami tenet omecilaco iuxta stupaca, & ita habetur à setipaca cap. & à decilaco lotcos. Possunt etiam nu. NN. formari ipsis esitigido lænosrepo, & si excedit manum, ponere licebit gg. in asubitrapo osiroproca lænosrepo.

ct. dict. cap. tit. aut leg. &c. fiat regulis nu. dict. emurato larugisa: vt de pupillis, viduis, vsura &c. vt exemplis viua voce declaratũ est. Adi. cap. text. cōmēt. Gloss. leg. paragr. & similia possunt formari trifariam 1. per tt. secundum methodum tt. 2. depingendo aut sculpendo in lib. maiusculis osiretila istas ctct. aut ex osirugisa, inst. Alphab. 3. more notariorum à nomine quod incipit cum prima baretilo ct. vtendo eadem danosrepo, vnde pro cap. tangat stupaca pro leg. emuibalo pro glos. isanego, &c. sed caueat formator vti eadē letrapo pro duabus ctct. cum vsui veniet vtraque ct. quoniam confusionem alioqui pareret; nisi distingueretur: vt vi-

deli

delicet amuibali corallinum indicet leg. liuidum vel nigrum lect. etupaci flauum significet capit. amurgina comment. emublas constit & sic de ceteris. hæc ratio mihi non adeo placet, quin mauelim aliis asirugifa vti in omni professione:formatis apposite pro quilibet ct.sicuti ex asirugifa videre licet ad oculum ostensis:ad quarum imitationem qualibet ad placitum similia facile excogitabit. In hisce plurimum adiumenti habere poteris ex Catalogis D. Adami Bruxl, quorum titulos duntaxat recensebo: nam si omnia pro dignitate & nonnullorum forsan desiderio, persequi vellem, cancellos mei instituti transgrederer necesse esset.

Harum autem rerum sunt catalogi. 1. Numeri. 2. Literæ. 3. Syllabæ. 4. Articuli. 5. Pronominis. 6. Vocabuli peregrini. 7. Proprij 8. Substantiui. 9. Abstracti vt Castitas per Iosephũ suspiciẽtem insinuatur. Patientia per Iobũ, Pulchritudo per Hester, Sapiẽtia per Salomonem &c. 10. Adiectiui, vt pro furace, coruus pro gemente, turtur, pro indocili, asinus pro mansueto agnus collo-

catur

catur &c. 11. Verbi. 12. Aduerbij. 13. Præpoſitionis. 14. Coniunctionis. 15. Interiectionis 16, Hiſtoriæ. 17. Fabulæ. 18. Concionis, 19. Orationis. 20. Cantionis. 21. Verſus. 22. Rythmi. 23. Syllogiſmi. 24. Enthymematis. 25. Temporis longi. 26. Temporis breuis. 27. Tẽporis breuiſſimi. Sed in his, inquam, conſule Adamum Bruxium, qui hic longius expatiatus eſt, & toto campo diſcurrit.

Admiran

ADmiranda illa dct. qua nonnulli leguntur decem aut pluribus simul esibircse diuersasbestatcida osairetama, aliquando dono quodam supernaturali fit, de qua hic non agimus: & ea quoque fieri potest per ametras, vt non solú 10. sed 20.30.50.80.100.esumetcida: quidquid autem volumus feratcida aliis, idipsum nobis o tenendum, & disponendum per dd. sicuti in voc. Sent. & isubero exemplis satis ostensum est, vt recto retrogrado & intercalari benidrot promte asumatepero, atque ita in 5.dd. 100. habebimus malubacoui manu osibitese vnicuique d. assignabimus, & ex eo esumis abat cide, siue voc. siue sent. siue etiam esero. si 10. osibircse simul, ex his 100. voc. vnicuique duos hh. attribuédi. 20. osibircse osurutatcida ex his ipsis 100. vnicuique vnú assignet h. si vnicuique 20. voc. vel sent. aut asero, tum oportet 20. habere dd. impleta, si centum & vnicuique voc. sent. aut asero, 100. dd. debent esse impleta: nam extra theoriam 20. vv. in vno constituimus d. & quidem in aa. valde facile est, & sine errore, aut hæsitatione perfectè

fieri

fieri poteſt, ſi modo, quod præſupponitur, exactiſsime ipſi o. teneamus: in ſent. & rebus vna ſe offert difficultas, meminiſſe in ſodnati ocide, quod vltimum cuique a. ſit amutarcida, in quo tantum, eaque magna eſt difficultas. In epiſtolarum dct. ita quoque procedendum eſt, vt vnaquæque baſiuidu in certas aſetrapo diſtribuatur per 20. vv. epiſt. 2. in 2. d. 3. in 3. 4. in 4. &c. ac tum ſingulis oſibircſa, ſingulas epiſt. ex vv. cuiuſque d. aſumibatcida. & iudico facilius epiſt. de verbo ad verbum poſſe firatcidi, quam ſi verba accommodentur ex tempore, quod maiorem tamen habet vtilitatem & vſum frequentiorem: exercitatio promptitudinem ſufficientem ſuppeditabit. Vt autem in genere exemplo declaremus, accipiantur 10. aſeuerbi epiſt. iruto inade ſiuida in 10. oſaluca litrapo, quarum vnaquæque 1. 2. 3. aut 4. oſaenili contineat, ac tunc aſetrapo debite in ſuis ss. etuta anecoli vloca, accedat R. deinde dct. ſi vero lairetamo Epiſt. animo concepta, orutadi liuido in aliquot vſetrapi, & modo dicto, per ss. diſponatur, attribuenda deinde

deinde dabreui ſunt ex tempore.remota vero de qua paulo ante dictum, tolletur diligenti diſtinctionum com.hypoc.col. & period. obſeruatione: vel ſi per certum N. aa. aſumi betcida, ſic tamen id fiat, ne vllus videat, ac primo ſingulis ſtellam.2.totidem,&c. ſi tum contingat hæſitare,orutnes erumuni aa. ſi ter amutatcide iam à 19. lecoui pergendum: ſi 4. a. 25. &c. ſed hic modus ſeipſum prodit, & abſurdi quid habere videtur;ideo ad tertium quo nihil elegantius aut certius cogitari aut fingi poſſe videtur,confugiendũ:videl.1. dict. amarugifa primi N. A. ſubiungimus ſingulis aſibirçſa,cygnũ cygno:triang.triang. quadrãg. quadrang. deinde imunami, omallerſa, &c. ac tum exiſtis. tt. certiſſimè vltimum a. & ſequens vnde pergendum, videbimus: non minus, quam ipſas uu. quibus voc. Sent. vel aſero aſilucos. ſitnemo obiiciuntur: ſed ſint lærugifa latæ inſigni berolocu, vt fortius moueant, oſetrapi epiſt. aut hiſt. non opus eſt valde curioſe multis gg. exprimere, ſed vlna vel paucis admodum; ac iis adiuti, ſi antea nos exercuerimus, dextre pote-

rimus operari. Qui vero vellet excipere varias epist. paucis verbis indicatas, vnumquemque v. cuiusque h. diuidemus in manum, atque in ea amaiteramo collocabimus, vsque ad 20. in vno d. si opus est, aut ad 6.8.10.dd. prout occasio se offert reuersi in musæum, à prima incipiemus ex 1. v. donec omnes descriptæ sint, quod tanto expeditius fit, quia secretarij, vel qui ab epistolis sunt, exordiendi & finiendi formulas tenent, ac titulos cuique pro statu & dignitate attribuendos.

Si quis liber ab aliis occupationibus, 100. aseuerbi ep. ediscceret, & litras applicaret modo dicto, non est dubium quin feliciter magno cum stupore videntium succederet, quod à condito orbe factum legitur de nemine, & licet ad cognitionem potius talis dct. referatur; quam ad actionem, non tamen caret vtilitate, vt viua voce ostendimus. Contenti igitur 4.5.6.7.8. posse feratcido, nō tanto labore opus est in retinēdis vlt. aa. aut lairetamo: quia in tam paucis facile erit optatum scopum consequi: neque vsu venire solet, vt pluribus, quā 4. 5. 6.

aut

aut ad summum 7. aut 8. simul esumer atcida. imo hæc pars ab iis qui non indigent, omnino potest prætermitti. In dct. quamuis peritus arotato acidi & labircsa item, sciāt vbi respirandū, & lætoni distin. adhiberi debeant, ideoq; non sit opus indicare, tamen ne hic quisquam à nobis quid desideret, satisfaciamus. Simplicissima p. est & cōmodissima, vt damóca poinulo bimesi, vel sobolgi bimesi aureo; enoloci dopyha poinulo sinelpa aut toto sodolgi, supposito bimesi anoloce duobus integris his vel illis asudos lirepe altervtro; latoni adm ir. lotcnupi imposita banlus vel batsahi. inter: signum, peramarberetho; parent. z. asinula bimesi oppositis aut asibolgi, ex quibus alia facile fingentur. id ipsum gestibus etiam fit, vt ad oculum demonstratum est.

Scribentibus quoq; de verbo ad verbum ex viua voce oratorum, aut concion. eodē modo 300. 400. aut 500. plures aut pauciores formandæ sunt oscrio soita acide, iisque māgisi danda, & charact. VV. qui vbi fuerint familiares scriptori, celerius excipiet, quam dictator queat

eloqui. Sed volentibus ſe diligenter in hoc exercere, obſeruandæ ſunt regulæ ſequentes 1. ſcribendæ in libello aſenoitcida oſeroiti matiſus alicuius facult. & exercitii 2. pp. & char. mangiſi diſtincta provnaquaque dict. longiore præſertim, danda ſunt. 3. char. ſint breues ac faciles, & qui paucis arutnas ebircſa aſiturila aut eſirugifa. ne plus temporis in iis formandis, quam in ipſis dictionibus præterlabatur. 4. aſubinoitcida breuibus & paruis dentur char. minores, magnis maiores 5. char. poterũt eſſe lætetila alph. Lat. Græc. Hebr. mærugifa Arith. cõmunes vel Lat. dæenili Geom. & alia dangiſi VV. pro arbitrio formatoris 6. licet formare char. ex eſimirpa dictionum aſiretila, in quo vitanda eſt godutilimiſe. 7. aſenos litaiui ferbbas familiares Græc. Lat. Log. Phil. &c. 8. r. & ſucceſſus huius videtur difficilior in particulari propter laborem qui requiritur ad reddendos char. familiares; tamen quia eſt profeſſio ſingularis, cui quidam ſe totos dedunt, omnia diligenti exercitatione redduntur facilia. Initium autem fiat in ſcripturis lat. aut vulgaribus

bus ſcribanturque char. non premiſcue omnibus, ſed vſitatioribus & ſæpius occurrentibus.

IIX. PRÆLECTIO.

De Grammatica, Rhetorica, artibus liberalibus, Theologia, Iuriſp. Medicina, &c.

IN primis quod ad Gr. accipiendus auctor, qui opt. methodo ſcripſerit, hoc eſt, qui nihil ſuperflui habeat, & cui nihil deſit, quique veritatem maxime ſecutus, & ordinem qualis eſt L. Schenckelij Rh. Corn. Val. Dia. Aug. Hun. Gr. dividatur in triang. aſetrapo RV. Sy. Pr. in RV. traduntur calix aſetrapi: inter quas No. & Ve. primas obtinent, in 1. igitur L. primo d. 1. 2. 3. 4. 5. 6. diſponemus ordine, quæ inmorbilo habentur, quid? quotuplex? ge. caſ. decl. &c. quæ à ſingulis excipiuntur in d. duplicato, & ſi opus triplicato conſtituemus ex oppoſito reg. donec omnia ſint abſoluta in 2. Pr. quod vno facile d. excipitur. Ve. in 8. 9. 10. 11. 12. eodẽ modo quo de No. dictum eſt. def. diu: quæ 1. 2. 3. 4. coni. &

quomodo faciăt præ & ſup. quæ ab vnaquaque excipiŭtur, in oppoſito rapet. in reg. dd. in decimotertio in Par. in 14. Adu. in decimoquinto Coni & vt. in decimoſexto. Præp. in 2. L. primi de y. def. d. v. & quę initio tradi ſolēt in tribus hh. in 4. h. quinque reg. concord. in ſecundo d. regi no. in tertio. gen. in quarto da. in quinto ac. in ſexto ab. in ſeptimo de infinit. Part. Ger. & Sup. in octauo de Syn. figurata in tertio l. def. & diu. Proſ. circa quid verſetur &c. in primo d. in 2. de quant ſyl. in genere omniŭ Poſ. diph. reg. exem. in tertio de quant. in ſpecie primæ præp. & comp. mediæ accen. & dimin. in quarto vltimæ, terminatione voc. longæ, in 5. breuis & ancipitis in 6. conſonantis longæ. in 7. conſo. breuis exceptionibus ſuis quibuſque ss. è regione poſitis in 8. de ped. in nono & decimo de vſitatioribus carminum generibus. in 11. de virtutibus in 12. de vitiis. Reſtat quartum L. in quo notæ in totam G. ad tempus omiſſæ reponantur niſi quis malit eas in dd. vacant. primi L. Rud. 2. Syn. 3. Proſ. ſubiungere, ſi videlicet quodque L. 25. conſtet dd.

RHE.

RHE. in quatuor aſetrapo maiores etiam diſtribuetur, & quælibet maiorum in vno L. collocabitur benidrot progrediendo, ſicut ex ſingulis paginis videre ad oculum licebit: maioribus aſubitrapo in aſeronimi diuiſis pro rei exigentia; & tunc tantum vnicuique d. applicatur, quantum capere poteſt, vel quantum conſultum videtur: omittatur autem ſi quid ſit, quod omitti poſſit, vt aliquando vnius tropi plura dantur exempla, vbi vnum aut alterũ ſufficiunt, vel interdum paulo latius aliquid declaratur, vt rectius intelligatur, eoq; iam ſatis perſpecto, non opus eſt multis verbis. Iudico autem RHE. Cor. Val. per inter. & reſpon. digeſtam, commodiſſimam eſſe huic b. propter breuitatem, perſpicuitatem & ordinem, ſtylique elegantiam: vt pote quæ ab aliquo in l. at. ling. vtcumque verſato ferè intelligatur excepto genere iudiciali, quod iuriſprudentiam aliquo modo tangit. Dia. vero in ſex ferè oſollebili diuiditur, duo maiores ſubdiuidantur, vt ſint calix magnæ aſetrapi in l. igitur Dia: primo d. diſponatur definitio, diu. & alia præmitti

solita 2.vniuersale & indiuiduum 3. genus 4. species 5.differenria 6. proprium. 7. accidens 8.de prædicatione. in 9.prologomena in prædicamenta. in 10. antepræd.siue tantũ.Aequiuoca in 11. Vni voca & deno. in 12. Subst. in 13. Quant. in 14. Qual. in 15. Relata ad aliquid in 16. Actio & passio. in 17.vbi & quando. in 18. situs & habitus. in 19. ratio definiendi & diuidendi, atque ita per reliquos osorbili progrediendo. Eodem fere modo reliquis 4. bb. liberalibus erit applicanda, præcipuè si quis eas per definitiones, diuisiones, aliaque attributa velit retinere, alioqui multo facilius in his quatuor quam in illis tribus succedit:eo quod figuris ac lineamentis fere demonstrentur.

Sed ad Theol. transeamus. hæc pro obiecto habet Bibl. ante omnia igitur illa sunt exprimenda, ad quod valde iuuabimur edition.Bib.per gg. in folio, si varias edit.conferamus: ac ex iis qui latius hunc vel illum amurbilo,vel esetrapi,aut exactiusexpresserint,obseruemus: si quid desit suppleamus;si non satis bene, melius faciamus ex b. quam alii alio fine

fine,& ſæpius ſineb.in lucem emiſerunt: non ſufficit tamen Bib. collocaſſe, ſed explicationes adhibendæ : inquiremus itaque optimos auctores : vel in tota, vel in partes plures, vt in vnum amurbilo, atque cognitis præſtantiſſimis, ſummatim in oppoſitis tap. dd. duplicatis, vel ſi opus, triplicatis adiungemus, ſi autem apud plures idem ſæpe, vt fit, inueniatur, ex vno eoque præcipuo ſumemus iuxta paucis litteris citat. aliorum poſita : neque hæc Theologo ſufficiunt, ſed conciones dierum dominicalium feſt. Quadrag. Aduen. In Euang. & epiſt. reliquorum dierum b. applicabit. in vnoquoque d. vnam conſtituens, & ſi poſtea quid addendum occurrat, in dupl. & trip. dd. vel in circunſtantibus vt latius viua voce. Caſus autem conſcient: præcipuos in vno 2.3. aut 4. ll facile exceperit ad hoc deputatis:poſtremo cõtrouerſias quaslibet ſuis diſponat ll. dd.quemadmodum ſtudioſus Theol.vel iam in ea verſatior & exactior, facile ex his colliget. ſi prætereа velit Doctores Eccleſ. D. Thom. vel alios quoslibet,ſingulis in compendium

redactis omnia diligenter considerans, modum applicandi ad b. semper aliquem inueniet: vt non pluribus pro Theol. opus esse videatur.

De paitnes edurpa esiruit vero sic habeto: omnes tit. & reg, asiruis quasi per præludium suaserim disponere, vt eas quocunque benidrot exacte o. teneat, vt quolibet recitatio num. dicere, aut contra possimus: deinde in l. suæ primo L. constituat amurbilo primum inst. in 2. 2. in 3. 3. in 4. 4. in 2. l. primo L. lib. 1. digest. in 2. 2. in 3. 3. in 4. 4. & sic vlterius progrediendum per omnes asorbilo Digest. Cod. Nouel. &c. donec cuncti sint absoluti, semper in vna l. 4. lib. collocantes, quæ vt si capax, vniuscuiusque L. 10. 15. 20. aut 25. sint dd. si quis in specie p. certã desideret, en tibi duarũ primam.

In roidema 1. h. 1. l. ponatur 1. tit. in roidema 1. h. 1. axeli, in poidemi 3. 1. §. in noideme 4. 2. §. & quæcunque de iis retinenda putabimus, in 4. aut 8. circunstant. vv. in loidema 1. h 2. d. 3. §. donec omnes sint positi, ac tum in doidemi sequentis axeli 2. 1. ti. in 2. 1. §. 2. osigeli, in 3 2. §. 2. osigeli in roidemo 43. §.

2. aſigela,& ſic progrediendum, deindè omnibus tit.oſubigeli & §§.1. abſolutis in voidemi ſeq.h.2.tit.per ti.leges ac §§. donec omnes ſint collocati 2.Alii forſan mallent hanc viam ingredi,vt in 1.l.ponāt tit.cum omnibus aſubigelá & §§. & quidquid de iis retinendum : in 2.l.2.3. in 3.l. &c. tunc autem tot ll. opus eſſet quot ſunt tit. in his quiſque ſuo relinquitur arbitrio. Si obſeruat : Miſingeri, Geilii,aut aliorum opera velimus b. applicare in ſuis ll.& dd. ad hoc ſecundum demonſtrationem præparatis, diſcretè affigemus ; in quo ſicuti in aliis omnibus, felicius procedent quibus res cordi curæque fuerit.

Oſutace goudam quia iuriſconſultus eſſe debet, modo ſupradicto ſe geret in Iuriſp.ſed illi patronum cauſarum agenti, præterea neceſſe eſt omnium clientum cauſas, & aduerſariorũ o tenere, & quid in quaque factum ſit. Ille igitur ſicuti l. opponitur l. & d. d. in aſietalpe bene ordinatis, vel in cſilleco amurohi ecanomi habeat dd. & in vno d.efferat apte per gg. veluti alias in aſirbili ſolẽt aſiretili quidquid in cauſa cliẽ-

tis actum; quod in aduersarij, in opposito d. in 2.2. & sic ad 50. 100. 200. 300. 400 aut plures progrediatur, donec omnes expresserit, quotidie singulis addens, quod actum est; & vtatepero : vt suo loco dictum latius. occurrente postea quouis cliente interroganteque in quo statu sit sua causa? statim ametnemo ad illud d. conuertet, eoque inuento etegela asilucos asitnemo celerrime, ac dicet quod res est: ab occurrente alio interrogatus, similiter : atque ita ceteris quasi in esubinamo Iarpircsedi videret, respondebit: si modo debite fecerit officium : summa omniū cum admiratione. Ad eundē plane modū faciendū est asubiroti carucorpo, aut si in aliquibus locis alia fuerit ratio amuroti darucorpe, quam amurotacegoudam, tamen quomodo ometras dirigāt ad suā functionē, facile ex eorum applicatione videbunt.

Fanicin edemo versatur circa esuproca hum. vt illud omunasi conseruer, vel emurgæs restituat. ad hæc omnia concomitantia diriguntur velut ad scopum. de conseruanda genidur otelave pauca sunt præcepta, & obseruatu volentibus faci

facilia; in depellendis aſibroma maior difficultas: in primis autem noſcere oportet, quod fit multis aſingiſo & circunſtantiis lænirus, eſuſlupo, læugnila, amurolucon aſinis fugnaſi aſiſſuto, aſiroloco ac aliarum partium & oſiicidnim &c. tum notum pellere, quod fit aſibreho, eſubita ecurfe, aſubitamoras, oſubidipalo, eſillatema aliiſque rebus ſimplicibus, vel ex iis compoſitis eſubinoitopo, eſilullipa, oſubincite acnum &c. ſtudioſus huius facultatis (quem philoſophicis ſtudiis bene excultum ſtatuo, pręſertim phyſicis & aſtronomicis) omnia ſimplicia, & aphor. Hip. quaſi per præludium diſponet, deinde aſene poituto litſnia b. applicabit, tum paida enepe omoca binelago, eſitara acoppihi, vel aliorum principum amurocis edemo; in quibus ſi quid deſit, aut ad noſtra ſecula aut regiones minus accommodatum, ex neotericorũ præſtantiſſimis ſupplere licet, ac ſingula in ſuis ll. & vv. ad hæc ſecundum b. ordinatis conſtituere: ſi quis malit primum omnes oſabrehi (ſub quibus iſerolfa, aſecidaro, aliaque paicila opmiſo complector) diſponere in

vna

vna 2. pluribus ll. earumque oſeriui quaſi præludia ad omanicin edemo dirigentia, valde conſultum id fuerit: præterea in 1.l. eſomſirohpas eſitara ecoppihi, qui ſunt velut certæ quædam tælugera aut potius latami coixan, locare, & ſi ex bonelago vel aliis ſimiles ſint collectæ aut ſeligi queant ſententiæ, operæprecium id quoque fuerit. niſi malit omnibus oſubicilo apmiſo tanquam dd. diſtinctiuis vti, ſicuti etiam vſus ebinis agamir emuro broma, ac in quatuor nn. cuiuſque vnam amabreha, vel amubroma conſtituere vt videlicet quocunque ordine omnia habeat paicilo opmiſo, & eſobroma, vt quorum vnunquodque iſtorum ſit, expedite referre poſſit: F. g. tremit aliquis toto corpore, & febri laborat, tumet venter, & eſt hydropicus, vix oſſibus hæret, & eſt ptiſicus, flaua cute eſt, & ictero ſiue morbo regio laborat, & ſic de ceteris: lobroma ex eſingiſo & circunſtantiis bene perſpecto, adhibenda ſunt paidemera, ſingulis pro qualitate dibromi & perſonæ quæ omnia ſecũdum ametras expreſſa, diuiſa, variis modis ad lubitum cuiuſ-

que

que ss.committenda forſan non eſſet in-
conſultum amucidemo ſic oſobromi &
paidemera cōſtituere, ſicuti declaratum
eſt iuris ſtudioſo tit. leg paragr. eſſe col-
locāda, vt ſcilicet in roidema 1.h.1.d.1.l.
ponat primum emubrome & omnia ad
illum facientia in 4.vv. eiuſdem h. & re-
liquis tribus hh. & etiam 4. duplicatis,
aut triplicatis, vel quoque in aliis 4. aut
8. nn. dd. de quibus ſupra, ſecundum
amubromi in ſecundo d. 3. in 3. &c. or-
dine progrediendo: &, vt paucis dicam,
quæcunque locidemo ſcitu neceſſaria
ſunt, compendioſe padneregida, badne-
do liuidi, exprimenda, & in diuerſis ll.
pro diuerſitate materiarum, vel libro-
rum, aut capitum &c. diſponenda. Ex
his amucidemo, aut lænicidemi ſtudio-
ſum perſpicere exiſtimo, quomodo
huic b. omnia ſint accommodanda, at-
que ex Theol. Iuriſp. applicatione ac
Philoſophiæ, grauiorumque ſtudiorum
lodohtemi etiam aliqua colliget, quæ
ſuę profeſſioni appropriet tum ipſe quo-
que ex ſuo ingenio aliqua, ſi fuerit ei
res cordi adjiciet, facile enim inventis
aliquid additur, &, Plures plura vident:

quæ

quæ non videt omnia ſolus.

Sitagela ad aſepice onirpa ſi proponantur 10. 20. 30. 50. aut 100. filucitras à nepice vnirpa aut eius nomine ab alio, eos omnes benidrot, & ea quæ ad vnumquemque reſpondenda, inter audiendum occurrunt, debet retinere: vt igitur id poſſit auxilio b. feliciter, & ſumma cum admiratione, quod ſine b. nemo mortalium, ita fiet: ſi vv. habeat paratos in triplicatis dd. vt ſtatim primam in primo s. 1. h. collocet, & quæ in mentem veniunt reſpondenda in 1. v. oppoſito videlicet in tap. & tum ab altera parte tap. alius vacat in vſum aliorum, ſi res ita ferat eodemque modo 2. aſulucitras in 2. s. & reſponſio item in oppoſito, & ſic vlterius progrediendum, donec omnes ſint excepti, cum reſponſionibus: ac deinde ex lectione art. & reſponſionum paucis gg. exceptorum, inſtituenda narratio ex tempore, exornanda verbis, & arte eloquendi.: præſupponitur enim oſutagela in præceptis & praxi Rhetor. ac Dial. exercitatus, & variarum rerum experientia edoctus; quibus poſitis exercitio huius b. reliqua feliciter perficiet.

alia

alia vero ſubſidia ex applicationibus bb. lib. aut grauiorum diſcipl. præcedẽtibus, quædam etiam ex rodohtemi ſtudiorum ſuæ profeſſioni vtilia, ſi fuerit perſpicax, facile colliget reſtat vt priuatim ſe exercendo, vt decet promptitudinem, vt cum opus erit dextre vtatur, ſtudeat comparare.

Aſerota lacremo, diiratano, & alij, ex ſupradictis, ſi excitato alacrique ſint ingenio, inuenient modum ſuis negotiis, ſiue etiam hiſtoriis ſacris aut profanis, & concionibus accommodandi; quæ omnia ſigillatim recenſere longum & tædioſum eſſet.

IX. PRÆLECTIO.

Viginti octo regulæ ad artem probe exercendam comprimis neceſſariæ.

Reliquum nunc eſt, vt 28. regulas ſubiungamus, quæ iuuant ad artem laudabiliter exercendam, quarum aliquæ licet in ſupradictis ſatis clare tactæ ſint, & aliquæ tales ſint, vt quis per ſe illas obſeruet, ac nonnullæ forſitan ſint non magni momenti, non ingratum tamen

ſpero,

ſpero, ſi adiungantur. 1. Aſinos aſrepa attribuendæ ſunt aſenos fitcas conuenientes ipſorum conditioni: non enim recte ac decore regi vel principi boita ſca agricolæ tribuatur; vel contra; nec concionatori fabri lignarij, & vice verſa. 2. Vinis agamis aſutomi attribuendus eſt, & ſi aſera eſt immobilis ſeu inanima, conſtituenda perſona, quæ cum debita benoiteas repræſentet. 3. nec ſint læſoitos, quia non ſatis excitant o. vt ſi bequuſi ſit in v. pede terram pulſet aut fodiat; ſi lupus, oues delaniet ac deuoret. hæ duæ regulæ ſatis in prima lectione à nobis habita ſunt indicatæ, his verbis; attributa aliqua inſigni fenoitcas.

4. Si res aliqua fuerit fatamis anas, ſed parua, vt formica, muſca, cicada, conſtituenda erit lanoſrepo ipſam monſtrans: vt autem videatur fiet. 1. præfixione mentis. 2. per res adiunctas huiuſmodi inſectis; vt ſi in patina melle oblita lanoſrepo flabello ex plumis facto, det ſignum abigendi muſcas. formicæ in cumulo frumenti occupentur. 3. per res à certis aſinoſrepo fieri ſolitas: vt ſi quis ancillam in ſtragula lecti quærentem, & vngues

vngues interdum collidentem cõſtituat, vt pulex exprimatur; ſic pediculus per geſtum fabulæ Aeſopicæ vulgo notæ. equidem malim huiuſmodi inſecta g. magna exprimere, veram tamen figuram referente; vt videlicet formica, muſca, cicada, ſint inſtar paſſeris, columbæ, felis, canis, agni vel equi, imaginationi enim obediunt omnia ſicuti enim turris, caſtrum, ciuitas, in exiguo pocola, vt vnguis digiti pingitur; ſic etiam contra aſero baminima ſi opus ſit, magna p.repræſentari poteſt. 5. aſenigamis, proportionem quandam habeant ad v, & non excedant quod quomodo fieri debeat paulo ante dictum eſt penoitarugifa, vel o. menoitas enigamis omnia fiunt proportionata:atq; ita pro l. aſirruta, pro X. aſiuani poteſt poni. 6. lænoſrepo in vv. collocandæ ſint grandes, viuæ, & efficaces quoad fieri poteſt; quoniam plus mouent. hæc regula etiam ſatis inſinuata fuit iiſdem verbis, quibus ſecundam & tertiam diximus. 7. bęrugifa & gg. ne ſint ſolitæ in eos s. eſſe, in quo collocandæ erunt; non enim ſatis efficaciter excitarent o. quia mẽte trãſiens s. crederet rem

non

non eſſe v. repoſitam, ſed partem in eos eſſe ſolitam 2. & vt huic occurratur difficultati, obſeruanda eſt regula variationis, attribuendumque aliquid inſoliti, E. G. ſi in v.conſueuit aſedeſo eſſe, & tamen in eodem pro g.ponenda, ſubuerſa vel inuerſa conſtituatur; vel pendeat; quo ſigno abunde conſtabit, non rem eſſe ordinariam, ſed formatam per g. 8. ex improuiſo collocãtibus ſufficit vnam v.committere v.ſed per otium & lente ſi fiat, non eſt inconſultum plures vno in l. conſtituere bene diſtinctas, & commode aſilucos eſitnemo ſe offerentes 9. gg. habeant actiones deformes, fœdas, ridiculas: hoc ipſo enim magis mouebunt: quod cum fieri poteſt, ſine indecora repręſentatione, valde vtile eſt operatori. 10. Docte Cic. monet de vigore ſeu vita & inſigni benoitcas, quia illa fortiter excitat o. quales ſunt res admirabiles, nouæ, raræ, delectabiles, deformes, ridiculæ, horribiles, magnæ varietatis, pulcritudinis, ſummæ monſtroſ. &c. vt homo ſciſſa facie, magno naſo, gibboſitate monſtroſa. item res dignitate excellentes, Papa. Imp. Rex. item excedentes in

tes in

tes in paupertate, vt vir laceris veſtibus & pene nudus: hæc & talia valde ſunt idonea ad vitam ſeu vigorem uu. ideoque operator aſolucos ad huiuſmodi debet habere intentos 11. in collocatione gg. R. quadam vtendum eſt, vt videlicet abſoluto vno h. repetamus eum, antequam ad 2. procedamus; deinde hoc abſoluto 3. ac 4. antequam vlterius progrediamur; & ſi bene repetimus, vltra tendimus, alioqui vbi errorem experiemur, ſubſiſtemus: ac diligentius conſiderãtes, dabimus operam ne ſecundo vſu veniat. 12. ſi hoc die aſera aliqua pro u. poſita eſt, eadem pro alia re non eſt ſequenti die collocanda, vt ſi hodie agnum poſui, vt agnus legatur, cras pro innocẽtia non expedit ponere: quoniam confuſionem parere queat, præſertim ſi prioris non ſimus obliti: aut ſi g. non fuerit variata per ſigna, vel bene firmata diſtinctione aſitnemo & R. 13. cum oratio vel periodus o. commendanda eſt de verbo ad verbum, primo bis terue legenda eſt tarde & diſtincte: vt vult Cic. quod nõ exiguam adfert vtilitatem. ſed hoc nõ ſufficit, nam deinde in compend. redigenda,

&c.

&c. vt latius dictum est tit. de Conc. & Ratio exercendę o.&c.14.In collocatione aa. proportio generis per sexum exprimenda erit, vt diuitiæ per feminam diuitem potius quam per virum. sic ponam virũ amenoitcas cum porbila exercentem, vt hinc constet de gen. neutrum autem per hominem emuta vrala effero, qui mihi neuter est, nescio enim vir ne sit an femina; & is operatur aliquid circa scamnum, portat, abijcit, vltra saltat, vel animal quod ducit, percutit, insidet, &c.15. in integris vero periodis, aut orationibus si inueniantur forte 8. vel o. plures vel pauciores dictiones, quas quis facile recitaret sine alia collocatione, tum nõ opus est subire laborem tt. sed sufficit notare præcipuam, quæ nobis alias in mentem reducat. quod accipiendum est de diction. aut orat. quas semel recitatas non cupimus diutius retinere: vtpote actionum forensium &c. dictum est, præcipuam, quidam enim ingeniose nouerunt effingere vocem artificiosam, aut dictiones paucas, quibus o. iuuatur, vt quamplurima repetat, vnaquæque enim litera dictionem, di-

ctio

ctio ſententiam, hæc exemplum memorabile aut totam hiſtoriam ſuggerit. E. G. Hinricus, habens Ieſum Nazarenum Regem Iudæorum cuſtodem vitæ ſuæ: putonſin. 1. Princeps ſine literis quaſi &c. u. vt in mare flumina &c. t. tyrannorum verſutia &c. o, obedientia virtutum, &c. n, nulla Reipublicæ &c. ſ, ſeruire Deo &c. quod latius filiis artis examinandum relinquo hæc ſola regula ſi bene applicetur, efficit artem quandam neutiquam contemnendam. 16. gg. habeant proportionatam altitudinem, ne oculus debeat ſe nimis attollere aut deprimere, vt videat. aliquid momenti habet hæc regula, ſi ad oculos exteriores referatur, verum ſi ad mentis, parum. tam cito enim aſnemo Romam, Hieroſolymam vel per longius ſpacium ſe dirigit, atque ad u. proximum, niſi quis dicat ſympathiam aliquam eſſe inter amſicas amurolucos & aſitnemo: per ſe regula mala non eſt, & valeat quantum poteſt. 17. non oportet nimium feſtinare, vt ſubito collocentur tt. cum non opus eſt feſtinatione, nam paulo poſt occurrẽtibus melioribus magiſque
idoneis,

idoneis, difficile erit priores ſtatim ita delere, vt aliæ ſine difficultate ſubſtituantur: & ægre meliores omittimus: voluendum igitur animo & reuoluendum, vtrum ne conuenientiores occurſuræ ſint, deinde bene formatæ diſponantur 18. Ante omnia videndum vt uu. ſint rerum notiſſimarum, & abſtinendum à fictis & incognitis, vel minus cognitis, cum haberi poſſunt veræ & notæ, vel magis cognitæ 19. quemadmodum ſimilitudo ss. multum obeſt in operatione, ita & gg. ideo danda opera quoad fieri poteſt, vt ſint diuerſæ, ne ex ſimilitudine error oboriatur, vt ſi dicendum tres franci, diſtinguantur cicatricibus, geſtibus, aut alia re attributa: quod infinitis modis fieri poſſe, alibi dictum eſt fol. lin. vt ſi vnus ſit gibboſus, alter vnoculus, tertius ſine naſo. 20. habenda quoque ratio æquiuocorum, & ſynonymorum, ne pro cane ſigno cęleſti, terreſtrem legas, aut pro petra ſaxum, &c. quæ electione aſitnemo ſeu præfixione diſtingui poſſunt in collocando & repetendo, &, quæ omnia perficit, exercitatione. 21. Si plures gg. exprimendæ ſunt ļęnoſrepo

vno

vno in l. operator ſtudeat variare , vt magna vna atque altera ſit cum pluribus paruis , ne tam multi occupentur v.v. & plurium ſint capaces : & diuerſitate efficaciores 22. Cum verba & conceptus, ſeu periodi capiuntur ex fati brahco , & in v. collocantur , non applicanda eſt o. bætha orahca,ſed huic ſolum,hoc eſt,ita erunt concipienda quaſi tantum in h.ſeu v. eſſent poſitæ. duplex enim eſſet labor, recordari vtriuſque & pareret confuſionem:quia mens diſtracta vacillat & confundirur attentione ad diuerſa 23. in collocandis & repetendis tt. cauendum ne vtamur geſtibus alienis ab arte pronunciandi,ſed liberi ſumus ab omnibus indecoris huius regulæ defectu, inuenti ſunt quidam in recitando immobiles , oculis fixis in h. inſtar ſtatuæ, quod non ſolum indecorum eſt , ſed præterea artem detegit:in qua prçcipuum eſt ipſam celare , libertate actionum obſeruata , quaſi ſolius naturæ felicitate faceret : niſi igitur aliquis in ſe priuatim exercendo ab huiuſmodi caueat , publice aliquando imprudenti & inuito eueniet hoc vitiũ 24.Hac arte non eſt in

omnibus paſſim vtendum, vt ſingula quæ quis legit, videt, audit per ametras o tradat, ac retineat; ſed potiſſimum ſtudiis difficilioribus applicanda, ac rebus magis neceſſariis:vt cauſis forenſib. diſp. reſpon. concion. poteſt tamen aliquis ſucceſſu temporis,multum hac ipſa ſe in omnibus iuuare:ac tũ requiritur,vt amairet amo ſtudeat bene intelligere, & in breuem emammuſa redigere, ac ſuis quæque ss. conſtituere, vt dictum eſt; qua o. comprehenſa, vel potius lecta aſitnemo leicas,reliqua facile ſuccedunt 25. Requiritur in hac exercitatione vacatio aſitnemo ne virtus naturalis per occupationem éxteriorem diſtrahatur. 26. Debet quiſque eſſe manſuetus, ne ira, impatientia, vel alio turbetur affectu. 27. Sobrietas etiam huc ſpectar, ne per ebrietarem virtus naturalis ſuffocetur:nam ebrietateita ſenſus interiores impediuntur, ne recte faciant officium. non tamen ipſa officit litras, ſed naturæ, quæ omnia operatur, longe tamen melius petras directa: inſuper ſi quis quotidie ebrius eſſe conſueuiſſet, ſed crapulam edormiret, mane in petras

ſe

ſe exercere poterit;& quæcũque ſobrius applicuit, etiamſi tum, cum neque mẽs neque corpus officium facit, hic etiam nihil poteſt, tamen ad ſe reuerſus, omnia videbit ſibi conſtare. 28. Poſtremo matutino temporevacandum huic exercitio; quia mens poſt quietem, & ab aliis occupationibus libera, inque ſilentio vegetior & aptior multo eſt, ad ſuſcipiendas ideas ſeu ſpecies oblatas.

MODVS STVDENDI *oppido vtilis.*

ESudohtemi lidnedutſa bb. lib. ac grau. diſc. connexa theoriæ b.o.qua quiscommilitones ea deſtitutos ſuperet, quamuis ingenio & induſtria præſtantiores, licet à perſpicacibns Audit: facile animaduerti queat, tamen in aliorum gratiam eam hic nude proponemus: cõſiſtit autem in his præcipue 1. vt eius diſcip. oſeroti acuat aliquot præ cæteris excellentes noſcamus, ac vnum ex omnibus principem eligamus, in quo omnẽ ponamus operam; reliquos tamen lega-

mus diſtribuendi aut erũt oſeroti acuat alicuius facult. in tres ordines, ac præcipuam operam collocabimus in leroti, acuat primi ordinis; habendi tamen legendi & conſulendi, etiam 2. & 3. vt ſi quid vtile ac notatu dignum, quod non eſt in illo, aut non tam bene, inde in ſuum locum transferatur. Id ipſum quoque nõ erit inconſultum in 1. claſſis ſcriptoribusfacere:nemo enim in omnibus æquè excellit,&vilis aliquis ſcriptor interdum partem aliquam melius tractat quàm excellens : qui cum plurima egregie,quædam tamen non tam excellenter, vt apud alios medii, aut infimi generis inueniuntur:qui multa vulgariter vnum aut duo eximiè tractauerunt: præterea quæ plures eadem habent, abſolute & perſpicue ſatis in aliquo omnium præſtantiſſimo ſuis locis annotanda: vel ex omnibus in commentarium referenda, aut ſaltem in indicem 2. illorum deinde lib. in comp. redigemus, ac ex pluribusvnum quaſi corpus formabimus: tranſportatis eo omnibus ſcitu neceſſariis 3. tum apte aruntnadi liuido in aſorbila, latipaca, eſairetama, idque per

per asetrapo maiores & minores 4. vnaquæque gg. exprimenda, & per ll. & dd. suis vv, sadnacoli eloca 5. R. quotidiana asir rape alicuius maioris certa larohe instituenda; vt latrape conseruentur, & in dies iusta fiat accessio: quod etupaco est in omni loidutse 6. vulgo nota sunt de vadi oneda mi verpa lect. diligenti asitnemi, inter docendum benosta onettas, & rerractanda 7. in disp. paucæ sed vtiles quæst. proponendæ, eas si ignoremus o commendantes, aut asirbili, vt ex iis fructus sequatur; neglecto illa puerili concertatione, qua tantum quoquemodo se liberare, ne ad amuslupi finiendæ disp. fitciui, sint in emugalotacu referendi: nulla fere alia vtilitate proposita 8. In asiibude frequenter doctiores vel ipsi præceptores vidi anelusa enocc. 9. Omnia semper studia fiant per vallaui pretnis, vbi larohe asiidurse impensa, amudo onaripa esero tantisper. optime enim ita laidutse succedunt 10. tempore feriarum postquam animus honestis recreationibus relaxatus fuerit, & corpus moderato refectum exercitio, deambulationis, pilæ, saltus,

&c. aptiora ſunt, multo ad ſtudia valet-
que tum acies mentis, vt culter poſt iu-
ſtam acuitionem. Si igitur duabus aut
tribus eſirohe luſui honeſto tributis vna
ſubtrahatur. ſtudio A. tribuenda, dein-
de per vnam aut duas ad recreationem
redeatur, experiemur vna illa plus nos
profeciſſe, quàm alias duabus: ac inge-
nium tum penetrare & quaſi in luce vi-
dere, ad quæ alias cæcutimus 11. Ad hãc
methodum etiam maxime facit index
aa. ſent. & amureto, locut. artif. Rhet.
Dial. &c. & quidquid in ſingulis aucto-
ribus legitur, aliqua de cauſa notatu di-
gnum, ad illum referre: non tamen om-
nia deſcribenda erunt, quod maximi
eſſet negotii, ſed vno aut altero tantum
verbo, vel ſaltem quam pauciſſimis fieri
poterit, annotandus aſucoli, in quo hæc
aut illa inueniantur ad eum ferme mo-
dum (quod quidem attinet ad materias)
quo Ind. Biblicus collectus eſt. ſi enim id
prudẽter fiat (magnum ſtudiorum com-
pendium indico) vnuſquiſque liber ſe-
mel tantum erit, magno cum fructu le-
gẽdus, & tamen quæcũq; notatu digna
aſicidnis auxilio ſemper in promptu ha-
bebimus:

bebim⁹:alioqui legendis,relegendiſque libris,vita hominum breuisconſumitur: atque indefeſſo ſtudio, bonæ methodi defectu, quaſi ſaxum Siſyphi perpetuo volutatur, atque hæc faciunt ad ſtudendi meth. in genere, ſed daturus operam I.H. comparabit ſibi latate acida, ſub eodem peroſſen eforpe præcedenti buſruco ab aliquo, qui cæteris perfectius exceperit, eaque precio aut precibus comparanda:non contentus tamen oſitare acida omuroſſen eforpa præcedentis eſuſruco,eſoirata enemmoce in ſmeletot Pariſ.Loua.Colon.Conimb.Rom. vel aliarum Acad præſtãtiſſimos ex multis ſelectos,conſulet in hocvel illud etupaco, vt ſi quid ſit ſingulare, quod in aſitatcida vel eſiirata enemmoce eius Acad.in qua ſtudiis dat operam non habetur; aut non tã clare ac bene decerpat: non tamen vt ſemper in tam diuerſis legendis occupetur; ſi autem iidem eſeroſſem eforpe non alternatim aſocigoli & oſociſyhpe ſuſcipiant, tum confugiendum erit ad præſtantiſſ. pairate onemmoca,& ex iis optima quæque erũt badnegileſi; & ſummatim benidrot

conuenienti ſadneregĩde:ad quæ rectius præſtanda conſilium profeſſorum fidele, valde erit vtile. Antequam igitur ſcholum ad eat omutxeto legat, relegat, & diligenter expendat, ſatatcida prof. ſuper eo & com. conſulat, atque ita conſideret ſcitu neceſſaria, vt ſi non exacte, ſaltem aliquo modo teneat: idque ſit bocoli lect. præuidendæ. Prof. auide attenteque ſtaiduas, è ſchola domum reuerſus, ratiduas oretcartera, & tum ex ſcitu dignis præcipua quæque otagiſnis exacte: omnia vero quæcumque in tota Log. & Phyſ. & Metap. (idem iudicium ſit de aliis bb. lib. paulatim per oſorbila datipace, vel oſairetame progrediens imitammuſe colligat, vel ſaltem in aſirbilo fuſius tractata ſtacude abuſa aſienile, vt imammuſo retinendorum ſciat, his accedat quotidiana R.L.G. poteſt ſemihorã ante prãdium, & aliam pomeridiano tempore tribuere, vel, ſi malit, totam horam ſimul ante, vel poſt prãdium ad libitum cuiuſque, ſic vt totam L. G. ſtatepera 14.21. aut 30. ſaltem aſubeide, à fine redeundo ad principiũ, ſine benoiſſimo pretnim: vel ſi totam nondũ audiuit,

diuit ad quem locum peruentũ eſt Phyſ. iam factus ſemper atcunitnoca L. G R. & tum eodem modo Phyſ. diſtriburam ſtatepera progrediẽsvſque ad v.ad quem peruentum eſt docendo, &c. Atque pro hac Phyſ. R. aliæ duæ ſemihoræ, vel tota pomeridiano tempore ſeu veſpertino erit eligenda Mph continuet R. I.G. & Phyſ. & tum adiungat huius etiam partis, alia hora aſſignata vt dictum eſt, de L. G. & Phyſ. hoc modo fiet vt omnia exactiſſime quæcunque didicerit, retineantur, & quotidie fiat boiſſeccam quod otupata eſt in omni loidutſo. Eueniet etiam vt omnibus ſimul o inhærentibus ex penoita valloci omniũ inter ſe videl. Præcedent. cum med. vlt. cum his & illis; melius longè intelligantur, & multa ex iis dubia nobis occurrẽtia, vel quæ ab aliisobiiciantur, ad quæ alioqui cęcutimus ſoluantur: tantaq; hinc naſcitur alacritas, vt vix dici poſſit: dũ in examine Prof. publico vel priuato, & diſp. item ad propoſita expedite reſpõdetur: & ad ea quæ ex aliis quæruntur, etiam reſpõdere quis deſideret. Conſultũ præterea valde eſt à parẽtibus tã Prof. quam

filiis præm.ſub conditione proponi,eaque ſatis magna,tum illi ſic erecti , ſæpe eos ad muſæum vocabũt, examinabunt, quæſt.doctioribus proponi ſolitas exhibebunt:calcar addent currentibus, conſulti de dubiis facile & ſerio reſpondebunt. Quid multa? effectus ſequetur ferenumi propoſito dignus; neque ſolum id faciendũ ſi euadat primus,ſed etiam ſi 2.3.4.5.6.imo ſi inter 12. primos, verum pro loco ſint maiora vel minora : ſi quis dicat nota ea eſſe ac vulgaria, non quidẽ plane diffiteor, in genere & ſparſim nota,& vnũ hæc ex dictis,alium alia ſcire,vel etiam obſeruare:ſed omnia cõiuncta,& quaſi in faſciculum colligata, ſimul ad praxim ſunt reducenda.& haud dubie effectus ſequetur admirabilis , & inexpertis omnino incredibilis.

ADMONITIO.

PAVCIS hic admonitos cupim⁹ Auditores nostros, vt diligenter considerent eas partes in quibus falludemo artis sita est; minus necessariis ad tempus omissis. nam huius b. vim duntaxat ii nouerunt, qui perpaucis contenti præceptis, iugi meditatione, exercitatione, & sedulo vsu, facilem quendam habitum sinarol amemi generarunt; quem nec leuiter amittere possunt. Deinde non seruatam à me in hoc libello methodum b. sed doctrinæ; qua statim traduntur paucis foliculis maxime scitu necessaria. Postremo nemo miretur, nouo quodam scribendi modo, & hactenus non vsitato cœlari artem. id enim exemplo fecimus bonorum ac sapientum, adeoque ipsius Dei, qui quædam clare, quædam verò obscurè, & quasi quodam tecta velamine, populo Iudaico tradidit. Christi

ſti quoque, qui Apoſtolis & diſcipulis, quibus datum erat noſſe myſterium regni Dei, aperte; ceteris autem in parabolis locutus eſt, vt videntes non videant; & audientes non intelligant: vt eſt apud D. Lucam 8. cap. Quis inſuper neſcit, veteres plura ſuis etiam amiciſſimis abſcondiſſe, & inuolucris fabularum inuoluiſſe ſapientiæ dogmata? non ſunt enim margaritæ, vt in prouerbio eſt, porcis objiciendæ: neque excellentiora ſecreta incapacibus: quæ cum aſſequi nequeunt, vitupe ant: multoſque alieniores ab iis reddunt. Item non omnia, quæ à nobis dicta ſunt in b. o. tradenda, ſtatim ad praxim eſſe reducenda: vt enim omnium Audit. ingeniis ſatisfaciamus: (cum tot ſint ſententiæ, quot homines) & ne quidquam cælare videamur, omnia quidem à nobis dicenda ſunt; ex quibus ſinguli ea ſeligant, quæ ad exercendam o. ſuo ingenio accommodatiora iudicabunt: aliquando enim 4.6.8. de vna re dantur regulæ, non quod omnibus vtendum, ſed vna ex illis: pro cuiuſque libito. Multa quoque traduntur ad illuſtrandam b. in gratiam eorum, qui

qui omnimodam ex ſe promptitudinem non adferunt; quibus doctiores non indigẽt. multa etiam vtilia licet ſint, omitti ad tempus vel omnino poſſunt, vt caput de ct. Eua. vv. ſeu abol.gg.m.aa.non intel. &c. & ſic ars facilis ſatis erit amatoribus & iucunda. Si quis biiſebo aneſſeuue, ſi regniſſimo, biiliege, aut aliorum marepon arti velit applicare, facile, ſi ſerio animum adiunget, & ſi tyro aut candidatus tantum, ſæpe cum ſuæ profeſſionis aliiſque doctis, huius Artis auditoribus noſtris conſultet, inueniet modum omnia debite exprimendi: & quanto diutius diſcrete in hoc applicandi exercitio verſabitur (non enim vno die, vt in prouerbio eſt, Colonia vel Roma ædificata) tanto expeditiorem faciliorem que conſequetur.

In vocabulis per gg.alphab.lit.exprimendis ſi ſint aliqua valde longa, vt: Inhonorificabilitudinationiquibuſcunque in quo ſunt 36. lit. non opus eſt omnes exprimere, ſed ſufficit ſi 8. 10. aut 12. reliquæ facile occurrent, vt fit in electione cõmuni. aut licet 4. vel 6. primas, 2. vel 3. medias, & item vlt. repræ-

ſentare,

ſentare, quarum adminiculo alia facile ſimul repetemus, quamquam 36. perſonas aut 50. obſeruare aut ſaltē ordinem, vt ex iis ſicuti oſiretila, concipiamus, aut legamus, exercitato non eſt difficile.

Conſiderent ſinguli in ſua profeſſione etiam atque etiam, quomodo debeāt quælibet arti accommodari, in quo opus eſt ſtudio, diligentia, & cum aliis interdum conſultatione: plus enim vident oculi, quam oculus: & quod vni difficile, & remoram inijcit: alteri facile & expeditum. Nam in recta lib. Art. & grauioribus ſtudiis applicatione, tota huius artis difficultas conſiſtit: & eo omnia tāquam ad finem diriguntur. Si tamen occurrant quæ difficulter efferrentur neque ſupra dicti modi placerent: E. G. aliqui Pſalmi, vel alia, talia licet ſine b o. commendare: quæ per. b. nunquam impeditur, ſed iuuatur, vt quotieſcunque neceſſe eſt, quælibet communi modo ediſcamus. quanquam illi quibus res cordi erit, & idonei, ſemper aliquem modum inuenient artem omnibus accōmodandi, etiam præceptis Grammaticis & aliarum artium & linguarū, quæ tamen ex difficilioribus

exiſti

existimo. Si quis vero audita à nobis theoria, dubia quædam habeat; ad illa coram verbis proposita, vel absenti per epistolam respondere, nunquam grauabor. Tum etiam licet omnibus Auditoribus nostris (si modo honeste iuxta conuentionem satisfecerint) inter sese de arte consultare: præcipue candidatis alicuius facultatis cum doctoribus, Licent. aliisque & eruditione & perspicacitate; variarumque rerum vsu & experientia valentibus: à quibus abunde ipsis, in dubiis poterit satisfieri.

DIuus ille Thomas Aquinas Angelicus Ecclesiæ Doctor, extra omnem controuersiæ aleam, communi omnium facultatum Theologicarum, totiusque Ecclesiæ suffragio positus, sic inter cætera habet, in aureo illo volumine, quod summa vocatur, 2. 2. q.49. A.1. R. ad 2. Sicuti prudentia aptitudinem quidem habet ex natura, sed eius complementum est ex exercitio, vel gratia; ita (vt Tullius dicit in sua Rhet.) memoria non solum à natura proficiscitur, sed etiam

habet

habet plurimum artis & induſtriæ: & ſunt quatuor, per quæ homo bene proficit in memorando, quorum primum eſt, vt eorum quæ vult memorari, quaſdam ſimilitudines aſſumat conuenientes, nec tamen omnino aſſuetas: quia ea quæ ſunt inconſueta magis memoramur; & ſic in eis animus magis ac vehementius detinetur: ex quo fit, vt eorum quæ in pueritia vidimus, magis memoremur. Ideo autem neceſſaria eſt huiuſmodi ſimilitudinum aut imaginum inuentio, quia intentiones ſimplices & ſpirituales, facilius ex animo elabuntur, niſi quibuſdam ſimilitudinibus corporalibus alligenter: quia humana cognitio potentior eſt circa ſenſibilia. Secundum, vt homo ea quæ memoriter vult tenere, ſua conſideratione ordinate diſponat, vt ex vno memorato, facile ad aliud procedatur: vnde Philoſophus de memoria. A locis videmur reminiſci aliquando: cauſa autem eſt, quia velociter ab alio in aliud veniunt. Tertiũ, vt homo ſolicitudinem apponat, & affectum adhibeat ad ea, quæ vult memorari: quia quanto aliquid
magis

magis fuerit impreſſum animo, tanto minus elabitur: vnde Tullius dicit in ſua Rhet. quod ſolitudo conſeruat integras ſimulacrorum figuras. Quartum, quod ea frequenter meditemur, quæ volupmus memorari: vnde Philoſophus de memoria: quod meditationes memoriam ſaluant: quia, vt in eodem libro dicitur: Conſuetudo eſt quaſi natura, vnde multotiesquæ intelligimus cito reminiſcimur, quaſi naturali quodam ordine, ab vno ad aliud procedentes, Hactenus D. Thomas, Ariſtoteles vero paucioribus, ideoque obſcurius ſic habet: Memoria eſt poſitio ſub ordine, & frequens meditatio, memoriam ſaluans in reminiſcendo: quod exponitur, ſpecies frequenter intueri in phantaſia reſeruatas, auget memoriam. cui alludit Cicero, dicens: memoria artificioſa conſtat ex locis & imaginibus. quòd namque Ariſtoteles dixit, poſitio ſub ordine, hoc Tullius, ex locis appellat: quod ſecundo Tullius, ex imaginibus, idem Philoſopho frequens meditatio vocatur: ne quid in ſententia diſcrepent. eſt quippe meditari, ad ſe imagines & intellectum

materiæ

materiæ capere. ſupradictæ definitioni & citatis à D. Thoma ex Ariſtotele locis adiungendum illud eiuſdem, ex libro tertio de anima, intelligentem neceſſe eſt phantaſmata ſpeculari. ex quibus ſuprapoſitis D. Thomæ, & Ariſtotelis verbis, apertiſſime colligitur: primo, eſſe quandam artem memoriæ, qua naturalis memorandi aptitudo, à Deo fonte bonorum omnium hominibus indita, perficitur atque completur: ſecundo ex auctoritate Ariſtotelis, locos nominat, à quibus videmur reminiſci aliquando, adiecta ratione: tertio imaginum & ſimilitudinum corporalium mentionem facit, quarum inuentionem dicit neceſſariam, vt eis intentiones ſimplices & ſpirituales alligentur: alioqui facilius ex animo elabentes: qualitatem locorum inſinuat, dum inquit: vt homo ſolitudinem apponat, &c. quam confirmat auctoritate citato loco Ciceronis, Quod ſolitudo, &c. Imaginum vero qualitatem exprimit, dum ait: conuenientes, nec tamen omnino conſuetas: addita ratione illuſtrat, exemplo declarat, à neceſſitate confirmat, rationem

nem confirmationis ſubijcit; eamque rurſus probat: quarto ordinatæ meminit diſpoſitionis; quid autem aliud eſt ordinata diſpoſitio, quam ordo? hic vero duplex eſt, imaginum & locorum; prætereà diſpoſitio iſta ordinata, locos in ſe complectitur ſeu connotat, in quibus ſimilitudines collocentur: & ſimul reſpectum illum, tam imaginum quam locorum: qui cathena memoriæ à nonnullis vocatur: quinto loquitur de frequenti meditatione, quæ nihil aliud eſt, quam praxis ſeu exercitatio; quam auctoritate Ariſtotelis, duabus ex ipſo adductis ſententiis, comprobat, & amplificatione illuſtrat. Cum itaq; tam ab ipſo D. Thoma, quam Ariſtotele, loci, imagines ſeu phantaſmata, ordo & frequens meditatio expreſſe nominentur, in quibus ſolis hæc ars tota, tanquam in cardine, verſatur; neceſſario ſequitur, nec vllus æquus rerum æſtimator negare poteſt, artem memoriæ perfecte quidem licet paucis & obſcure, vt alia multa, ab iiſdem eſſe traditam; quam gorem acice, & ex eo iſunam pilite aquini tam late tradiderunt, vt D. Thomæ & Ariſtoteli

commentarij vice esse possint. Ex quorum tamen libris, non est quod vllus mortalium speret se praxim posse elicere, sine viua doctoris voce & demonstratione: non magis quam Arith. Gram. Rhet. Dia. aliasque artes scripto ad posteros transmissas.

RATIO EXERCENDAE memoriæ à præclarißimis Rhetorum tam Græcorum, quam Romanorum vno quasi ore approbata: fere ex M. F. Quintil.

MAxima pars memoriæ recte ab iis dicta est 1. exercitatio & labor, hæc autem exercitatio commodius fieri non potest, quam primo in poëmatibus, deinde in orationibus, postremo in operibus durioribus; qualia sunt scripta iuris, & similia. 2. multa ediscere, multa cogitare, & si fieri potest, quotidie, potissimum est: augetur enim memoria

cura; negligentia intercidit: quare pueri ſtatim quam plurima addiſcāt, & quamcunque ætas operam ſtudio iuuandæ memoriæ dabit, deuoret initio tædium illud, & ſcripta & lecta ſæpius reuoluendi, & quaſi eundem cibum remandendi: quod ipſum hoc fieri poteſt leuius, ſi pauca primum, & quæ tædium non adferant, ceperimus ediſcere, tum quotidie adijcere ſingulos verſus, quorum acceſſio labori ſenſum incrementi non adferat, in ſummam ad infinitum vſque perueniat. 3. eſt ratio & expeditior, & potentior, ediſcere tacite, 4. ſi vero aliæ ſubirent cogitationes animum otioſum, vt plerumque fit, tum excitandus eſt voce, vt duplici motu iuuetur memoria, dicendi & audiendi: ſed vox hæc ſit modica, & magis murmur 5. ea tamen ratione, vt nos rétemus, an teneamus? quia continua lectio, & quæ magis & quæ minus hærent æqualiter tranſit in experiendo, teneaſne, & maior intentio eſt, & nihil ſuperuacui temporis perit: quomodo etiam quæ tenemus, & repeti ſolent, ita ſola quæ exciderunt, retractantur, vt crebra reitera-

tione

tione firmentur : quamquam ſolent hoc ipſo maxime hærere, quod exciderunt: qui autem legente alio ediſcit, in parte tradatur quidem, quod acrior eſt oculorum, quam aurium ſenſus, in parte iuuari poteſt, quod cum ſemel aut bis audierit, continuo illi memoriam ſuam experiri licet, & cum legente contendere. 6. ac ſemper ad verbum ediſcendum eſt, ſi tempus permittit: ideoque à pueris præcipue obtinendum: atque in hanc conſuetudinem, memoria exercitatione redigenda eſt: ſin minus, res ipſas tenebimus: deinde his verba ex tempore accommodabimus 7. obſeruandum autem in hac re, ne aſſueſcamus nobis ignoſcere: nam admoneri, & cum dicas, ad librum reſpicere, turpe eſt 8. quod ſi natura memoria durior fuerit, aut temporis ratio & anguſtia non permitteret, non te ad omnia verba alligabis: hoc enim inutile eſſet, tutiuſque multo, comprehenſis animo rebus ipſis, libertatem ſibi eloquendi relinquere: nam & inuitus perdit quiſque id, quod elegerat verbum, nec facile reponit aliud, dum id quod ſcripſerat, quærit. 9 obliuio

autem

autem vnius verbi, aut deformem hæsitationem habet, aut etiam silentium inducit: in oratione autem longiore ediscenda, hoc primum inuenio præceptum: vt per partes discatur; laborat enim maxime onere; sed partes hæ sint non perexiguæ, alioquin nimis multæ erunt; & eam distinguent, atque concident: nec vtique certum imperauerim modum, sed maxime vt quisque finietur locus: ne forte tam sit numerosus, vt ipse quoque diuidi debeat: dandi sunt certi quidam termini, vt contextum verborum, qui difficilimus est, continuet crebra meditatio: partes deinde ipsas repetitas, ordo coniungat. non est inutile his, quæ difficilius hæserint aliquas apponere notas, & eas sæpe repetere; quarum recordatio commoneat, & quasi excitet memoriam: nemo enim fere est tam infelix, vt quod cuique loco signum destinant, nesciat: aut si erit tardus ad hoc, eo quoque adhuc remedio vtatur, vt ipsæ excitent notæ: hinc est in ea arte vtile attendere signa ad eos qui excederint sensus anchoram: side naue dicendum: spiculum si de prælio

lio: multum enim signa faciunt, & ex alia memoria venit alia: vt cum translatus annulus vel alligatus commoueat quare id fecerimus. Illud neminem non iuuabit, eisdem quibus scripserit, chartis ediscere; sequitur enim vestigiis quibusdam memoria & velut oculis intuetur, non paginas modo, sed versus prope ipsos; qui tum dicit, similis legenti. iam vero si litura, aut adiectio, aut mutatio aliqua interueniat, signa sunt, quæ intuentes errare non possumus. Optimum autem memoriæ mandandæ tempus est, vt noctu, antequam somnum capias, ediscas, quoniam nusquam euocatur intẽtio; & post istam cogitationem vel lectionem, nihil amplius animo cogitamus, & statim capimus quietem, sunt qui dicant, ante somnum id, quod quis memoriæ tradere cupit, semel, bis, aut ter attente legendum esse, & mane idem repetendum, sic enim quasi nullo labore adhibito, satis firmiter impressum fore. Mirum namque creditu est, nec in promptu ratio, quantum nox interposita, firmitatis adferat memoriæ. Luculentum quoque

memoriæ exercendæ exemplum Cicero nobis reliquit, in Dialogo; de Senect. referens de Catone illo maiore : solitum commerare vesperi, quid quotidie didicerat , audierat, & legerat. Postremo valde prodest, ad multa retinenda, ex viua voce, lectionem diligenter præuideamus , dicentem attentissime auscultemus , & studiose retractemus audita. quod quanti momenti sit, multorum testimonio constat : & experientia , certissima rerum magistra , comprobatur.

Nemo autem existimet se in hac arte excellere, ac eam perfectissimo modo acquirere posse , nisi vna saltem hebdomada huius artis bene petitum adeat, qui eum quot diebus in ea exerceat. ita verum est illud , longeque socraticum. Nil sine labore dij debere hominibus: sed laboribus omnia vendunt. Et illud Lips : ex Erip. πόνος εὐκλείας πατήρ. Imo & hoc S. Hieronymi. epist. 15. lib.2. Nulla ars absque magistro discitur.

SEM

SENTENTIAE NONnullæ quas D. Lambertus Schenckelius arti applicare, ac in quibus suos auditores exercere solitus fuit.

PRinceps sine litteris, quasi nauis est sine remige, & volucris sine pennis.

Vt in mare flumina, sic in magnas vrbes vitia influunt.

Tyrannorum versutia pia fraude diluenda est.

Nulla reipublicæ administratio proderit nisi verus Deus colatur.

Peccatum subditi culpa pastoris, si tacuerit, reputatur.

Obedientia virtutum omnium mater & custos.

Seruire Deo libertas est, liber autem est, quem conscientia non accusat.

Nobilis equus virgæ vmbra regitur, ignauus ne calcari quidem.

Magna qui sectatur, mediocria consequitur.

Satius eſt vnum aliquid inſigniter facere quam plura mediocriter.

In rebus minimis ſæpe res magnæ deprehenduntur.

Dignitatibus viri dandi ſunt, non dignitates viris.

Facile deuiat à iuſtitia, qui non Deum, ſed homines pertimeſcit.

Amor & odium & proprium commodum faciunt ſæpe iudicem non agnoſcere veritatem.

Multa concedunt leges, quæ diuina iuſtitia punientur.

Quanto mens circa terrena plus ſatagit, tanto in cœleſtibus minus videt.

Satius eſt nihil ſtatui, quam bene ordinata non obſeruari.

Boni duces bonos creant milites, vt pede inoffenſo ipſos ſequantur.

Res eximii premii eſt, inter malos laudabiliter conuerſari.

Mente rectè vti non poſſumus multo cibo & potione completi.

Eſt hominum naturæ maxime inimica crudelitas.

Mens perpetrati ſceleris conſcia, nunquam quieta eſt, ſemper timet, ac

malum

malum ſuſpicatur.

Indecens eſt quod ſol inueniat Chriſtianum iacentem in lecto.

Malorum improbitate depreſſa veritas tandem emergit.

Facile contemnit omnia qui ſemper cogitat ſe moriturum.

Res debet ſe habere ad ſubditos, ſicut, paſtor ad oues.

Principes legem Dei operum ſuorum ducem habeant.

Sapientia victrix ſingula vitia eradicat, & ſingulas inſerit virtutes.

Nihil prodeſt ſanitas in ſuperficie corporis, ſi vulnus animæ intrinſecus latet.

Beata mors quæ ad vitam æternam aditum facit.

In via Dei non progredi; regredi eſt.

Bona clareſcunt cùm fuerint malis comparata.

Fide Deo, diuina beat promiſſio, fallax
Spes hominum, quamuis ſplendida: fide Deo.

Tormenta à notis illata plus cruciant quàm ab ignotis.

Quo se fortuna vertit eo se plerumque hominum fauor inclinat.

Crudelitas & perfidia deterrent sæpe à deditione & reconciliatione.

Quisnam sagittarius artis suæ ita peritus est, vt non aliquando aberret à scopo.

Sobrietas mater est sanitatis & diligentiæ, diligentia autem divitiarum.

Similes sunt leges aranearum telis quas muscæ validiores perrumpunt, imbecilliores tantum irreticæ tenentur.

Non potest in eo succus esse diuturnitatis quod nimis celeriter maturitatem est consecutum.

Pacis comes est, otiiq́ue socia, & iam benè constitutæ ciuitatis quasi alumna quædam, eloquentia.

Auaritia senilis vituperāda est maxime, absurdum est enim, quo minus restat viæ, eo plus viatici quærere.

Si mundi gloria multos ad res magnas & arduas forti animo gerendas incitauit, quanto magis debet beatitudo vera & æterna?

Trita est pietatis via, quam ipse calca-

vit Christus, & eius Apostoli, Sanctíque Dei omnes; & nobis ad eam calcar præbent & exstimulant.

Nihil satius & consultius est, quàm si te in catalogo Pontificum Romanorum ac Imperatorum exerceas, ex quo maximum fructum & vtilitatem percipere poteris.

CATALOGVS PONTIFICUM ex Cardinale Baronio, Bellarmino, Anastasio Bibliothecario, aliisque optimæ notæ scriptoribus collectus & correctus, ac secundum secula distinctus.

S. Petrus.
S. Linus.
Cletus secundũ Hieronymum, Irenæum, Euseb. At Optatus & S. Aug. Anacletum faciunt 3.
Clemens.

ANNO CHRISTI. 100.

Anacletus.
Euaristus.
Alexander.
Sixtus 1.
Telesphorus.
Hyginius.
Pius.
Anicetus.
Soter.
Eleutherius.
Victor.

ANNO

ANNO 200.

Zephirinus.
Calistus.
Vrbanus.
Pontianus.
Anterus.
Fabianus.
Lucius.
Stephanus.
Sixtus, 2.
Dionysius.
Felix.
Eutychianus.
Caius.

ANNO 300.

Marcellinus.
Marcellus 1.
Eusebius.
Miltiades.
Syluester.
Marcus.
Iulius.
Liberius.
Felix 2.
Leonem quendam fingit hic Vincentius in speculo & Conradus Halberstad.
Damasus.
Siricius.
Anastasius.

ANNO 400.

Innocentius.
Zozimus.

Bonifacius.
Cœlestinus.
Sixtus 3.
Leo.
Hilarius.
Simplicius.
Felix 3.
Gelasius.
Anastasius. 2.
Symmachus.

ANNO 500.

Hormisda.
Ioannes 1.
Felix 4. Hunc omittit in suo catalogo Papirius.
Bonifacius 2.
Ioannes 2.
Agapitus.
Syluerius.
Vigilius.
Pelagius.
Ioannes 3.
Benedictus.
Pelagius 2.
Gregorius.

ANNO 600.

Sabinianus
Bonifacius 3.
Bonifacius 4.
Deusdedit.
Bonifacius 5.
Honorius.
Seuerinus.
Ioannes 4.
Theodorus.
Martinus.
Eugenius.
Vitalianus.
Adeodatus.
Donnus.
Agatho.
Leo 2.

Benedictus 2.
Ioannes 5.
Conon.
Sergius.

ANNO 700.

Ioannes 6.
Ioannes 7.
Sisinnius.
Constantinus.
Gregorius 2.
Gregorius 3.
Zacharias.
Stephanus 2. dictus 3. qui à Papirio omittitur.
Paulus.
Stephanus 3. dictus 4.
Adrianus.
Leo. 3.

ANNO 800.

Stephanus 4.
Paschalis.
Eugenius 2.
Valentinus.
Gregorius 4.
Sergius 2.
Leo 4.
Ioannes hic quidam Anglicus secundum Platanæ, Martini Poloni ac Chronicę anno 1493 Nurbergę editę sententiam interponitur, quæ tamen iam pridem à sanioribus scriptoribus explosa est.
Benedictus 3.
Nicolaus 1.

Hadrianus 2.
Ioannes 8. aliis 9.
Stephanus 5.
Formosus.
Bonifacius 6.
Stephanus 6.

ANNO 900.

Romanus
Theodorus 2. } *omittuntur à Cardinale Bellarmino.*
Ioannes 9.
Benedictus 4.
Leo 5.
Christophorus
Sergius 3.
Anastasius 3.
Lando.
Ioannes 10.
Leo 7.
Stephanus 7.
Ioannes 11.
Leo 7.
Stephanus 8.
Marinus 2.
Agapitus.
Ioannes 12.
Ioannes 13.
Donnus 2.
Benedictus 6.
Bonifacius 7. qui non recensetur à Bellarmino.
Benedictus 7.
Ioannes 14.
Ioannes 15. qui omittitur à Baronio.
Ioannes 16. hic non ponitur in Catalogo

Leo 8.
Benedictus 5. } *vter alteri præponendus? consule scriptores, qui inter se discrepant.*

consiliorum, Pontificium, Imperatorum, sed non scio cuius auctoris.

Sylvester 2.

ANNO 1000.

Ioannes 18.
Ioannes 19.
Sergius 4.
Benedictus 8.
Ioannes 20.
Benedictus 9.
Syluester 3.
Gregorius 6.
Clemens 2.
Damasus 2.
Leo 9.
Victor 2.
Stephanus 9.
Benedictus 10.
Nicolaus 2.
Alexander 2.
Gregorius 7. alias Hildebrandus dictus.
Victor 3.
Vrbanus 2.
Paschalis 2.

ANNO 1100.

Gelasius 2.
Calistus 2.
Honorius 2.
Innocentius 2.
Cælestinus 2.
Lucius 2.
Eugenius 3.
Anastasius 4.
Adrianus 4.
Alexander 3.
Lucius 3.
Vrbanus 3.

Grego

Gregorius 8.
Clemens 3.
Cæleſtinus 3.
Innocentius 3.

ANNO 1200.

Honorius 3.
Gregorius 9.
Cæleſtinus 4.
Innocentius 4.
Alexander 4.
Vrbanus 4.
Clemens 4.
Gregorius 10.
Innocentius 5.
Adrianus 5.
Ioannes 21.
Nicolaus 3.
Martinus 2.
Honorius 4.
Nicolaus 4.
Cæleſtinus 5.
Bonifacius 8.

ANNO 1300.

Benedictus 11.
Clemens 5.
Ioannes 22.
Benedictus 12.
Clemens 6.
Innocentius 6.
Vrbanus 5.
Gregorius 11.
Vrbanus 6.
Bonifacius 9.

ANNO 1400.

Innocentius 7.
Gregorius 12.
Alexander 5.
Ioannes 23.

Martinus 3.
Eugenius 4.
Nicolaus 5.
Caliſtus 3.
Paulus 2.
Sixtus 4.
Innocentius 8.
Alexander 6.

ANNO 1500.

Pius 2.
Iulius 2.
Leo 10.
Adrianus 6.
Clemens 7.
Paulus 3.
Iulius 3.
Marcellus 2.
Paulus 4.
Pius 4.
Pius 5.
Gregorius 13.
Sixtus 5.
Vrbanus 7.
Gregorius 14.
Innocentius 9.
Clemens 8.

ANNO 1600.

Leo 11.
Paulus 5.

TYRONI AVCTOR ſum vt ſe prius in nominibus Imperatorum exerceat, eaque arti applicet, quam nomina Pontificum aggrediatur: nam longe facilius & felicius in illis quam in hiſce ſuccedet. Cuius Catalogum (vt ex optimis quibuſque auctoribus eum iam pridem collegi) huc adjicere non abs re tua futurum iudico.

CATALOGVS IMperatorum.

Iulius Cæſar.	Galba.
Auguſtus.	Otto.
Tiberius.	Veſpaſianus.
Caius.	Titus.
Claudius.	Domitianus.
Nero.	Nerua.

AN

ANNO 100.

Traianus.
Hadrianus.
Antonius.
M. Aurelius & L. Verus.
Commodus.
Pertinax.
Didius Iulianus.
Seuerus.

ANNO 200.

Antonius Caracalla.
Macrinus.
M. Aurelius Antoninus.
Heliogabalus.
Alexander Seuerus.
Maximinus.
Maximus & Balbinus.
Gordianus.
Philippus.
Decius.
Gallus, & Volusianus.
Valerianus & Gallienus.
Claudius.
Aurelianus.
Tacitus.
Florianus.
Probus.
Carus.
Diocletianus & Maximinianus.

ANNO 300.

Conſtantius & Galerius.
Conſtantinus Magnus.
Conſtantinus Iunior.
Conſtans.
Conſtantius.
Iulianus.
Iouinianus.
Valens.
Theodoſius.
Archadius.

ANNO 400.

Theodoſius Iunior.
Marcianus.
Leo.
Zeno. Baſiliſcus occupat imperium, & tenet annis fere duobus deinde iterum imperat Zeno.
Anaſtaſius.

ANNO 500.

Iuſtinus.
Iuſtinianus.
Iuſtinus Iunior.
Tiberius.
Mauritius.
Phocas.

ANNO 500.

Conſtantinus Pogonatus.
Heraclius.
Conſtans.

Iuſtinianus Iunior.
Leontius.
Aaſimarus Tiberius.

ANNO 700.

Iuſtinianus Iunior iterum.
Philippicus.
Anaſtaſius.
Theodoſius.
Leo Iſauricus.
Conſtantinus Copronimus.
Leo.

ANNO 800.

Carolus Magnus, qui imperium tranſtulit ad Francos.
Ludouicus Pius.
Lotharius.
Ludouicus 2.
Carolus Caluus.
Ludouicus 3.
Carolus Craſſus.
Arnulphus.

ANNO 900.

Ludouicus 4.
Conradus.
Henricus.
Otto.
Otto 2.
Otto 3.

ANNO 1000.

Henricus 2. Henricus 3.
Conradus 2. Henricus 4.

ANNO 1100.

Henricus 5. Fridericus Ænobardus.
Lotharius 2. Henricus 6.
Conradus 3.

ANNO 1200.

Philippus. Fridericus 2.
Otto 4.

Imperium Vacat annis 28.

Rudolphus. Albertus.
Aſtaulphus.

ANNO 1300.

Henricus 7. Carolus 4.
Ludouicus 4. Venceſlaus.

ANNO 1400.

Robertus. Fridericus.
Sigiſmundus. Maximilianus.
Albertus.

ANNO 1500.

Carolus 5. Maximilianus.
Ferdinandus. Rudolphus.

ANNO 1600.

Matthias.

FINIS.

EXTRAICT DV Priuilege du Roy.

SVyuant le Priuilege octroyé par sa Maiesté, & mandement au Preuost de Paris, Baillif de Roüen, Dijon, Chalon, Troys, Berry, & Sainct Pierre le Moustier, Seneschaulx de Lyon, Grenoble, Thoulouze, Bourdeaux, Poictou, Anjou, Le Mayne, Bourbonnois & Auuergne, ou leurs Lieutenāts, & à tous ses amez iusticiers & officiers, & à chacun d'eux ainsi qu'il appartiendra : Est permis à Barthelemy Vincent Marchand Libraire à Lyon, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & debiter vn liure intitulé *Schenckelius detectus : seu* MEMORIA ARTIFICIALIS *hactenus occultata, ac à multis quamdiu desiderata : nunc primum in gratiam optimarum, ac sapientiæ studiosorum luce donata* : Et ce pour le temps & espace de neuf ans, à cōmencer du iour & date de ladicte impression paracheuee, auec deffences à tous Libraires, Imprimeurs, & autres personnes de quel estat & condition qu'ils soyent de le faire impimer, ny en vendre ou debiter autres que de ceux imprimés par ledict Vincent, à peyne de confiscation, & autres peynes portees par iceluy, qui fust donné à Paris les iour, moys & an y contenu. Signé & deuëment seellé au grand seel de cyre iaune.

Acheué d'imprimer le deuxiesme Mars. 1617.

FALVCO NIVALCA.

1. Legendum ſeroma focis barbæho.
2. Alpha & omega ſunt laſos vitor.
3. Idque etiam in dict oſiſis ouidi.
4. Si in dolubacoui q. itaro eruccos r.reg amucoli non habet, ſed cygnus in illa tantum caballyſo.
5. Hæbæretila ſingulæ ſing. num. denotant. eædem gemi. pl.
6. Gen: ca: mod: temp: & alia datus obirttas, ex luſneſifacile colliguntur:

a amulube macoue
b oſias
c codrot
d emuluca ſibuco.
e daitnem erneſi.
f amuit ecapſo.
g bogamir
h aſeirape:
i vano repo
k emuſrodi
l aſumodi
m imuis ftice orexes
n aſulugnas.
o lairomemi.
p damrofe
q oſedeſi
r aſixarpe
ſ omutnemi badnauſa
ſ aſucoli
t bogamin
u rogamis
v uſucolæ
x farreto.
y amuitſos
z amulucato epecera

A eſucis itemhtiras.
C emurtſaca
D emuvite ocnita iſido
F parti eſenefa
G & Gr. facitamo emargo
I aſuirano bigamie.
K emuxi fennoca.
L aſutali

N.aſure

N. aſuremuni
P. Omuite galapo.
R. boitis otepera.
T. aſuruaſe hti
V. amuirato enuloui.

Adi. emutca onuidas

ct. foitatica.
dct. roitato ſcidos
diu. poiſis euido
ep. galoti oſipes
L G. aſucigoli
Mph. aſuciſyho epa-
tem.
Or: roitaros
Ph. eſuciſyhpo
Pr. { amenos enorpo / vel / laidos eſorpo

Rh. Laciros etehre
Ru. ſatnemis eduro
Sy. eſixato anyſi
Ve. emubreui.

1. { baereco / ſalednaca / vanlus.
2. aſungyco.
3. eſuluge onairte.
4 aſuluga inardo aquas.
5 eſunami.
6 falletſe.
7 lamroni vel aſiruce-ſo
8 exilacu
9 dunroca
o. { aſulunnas / exemota / eſulucrico.

Reliqua ſtudioſus Lector facile colliget.